

M. irad. O. . 18158.

I.

SZÜZ SZ. MARGIT ÉLETE.

A NEMZ. MUZEUM RÉGI CODEXÉBŐL.

[1858]

Régi Magyar Legendák

244713

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

SZUZ SZENT MARGIT ÉLETE.

(* Boldogságos szüz szent Margit királyi nemes nemzetből származott, kinek test szerént való atyja az magyaroknak negyedik Béla névő király vala. Ő is vala III. András király, sz. Erzsébet asszonnak atyja. Őnéki egy méhben feküdt atyjafia vala V. Istvány király; az ő anyjának neve vala Mária, görög császárnak leánya. Midőn szüz szent Margitot az ő anyja még méhében viselné, az tatárok kemény üldözésének idejében szüz szent Margitnak anyja az férjével, úgymint a királylyal, fogadást tönnek, néminémű áldozatképpen magoknak s országoknak megszabadításaért fogadást tönnek, hogy (ha) az uristen önékik leány magzatot adna, az szent apácaszüzek közé adnák azt, mivel ez szent szüzen kívül soha az magyar királyok nemzetiből senki apáca nem lett vala. Születvén pedig szent Margit, és illendőképpen mint királyi magzatot fölnevelék. Legottan, még gyermekségében, kezdé szolgálni nagy ahétatossággal a mi urunk Jézus Krisztusnak és az ő dücsöséges szent anyjának Máriának. Az szülei adák ötét az istennek és asszonyunk szüz Máriának örökkévaló szolgálatjára Sámuel proféta hasonlatossága szerént; mert miképpen a Sámuel ő gyermekségében adaték templomba az istennek szolgálatjára, azonképpen szent Margit gyermekségében adatott a klastromban istennek szolgálatjára. Ez szent szüz még két esztendőös lévén, az anyja kérdésére megfele-

*) Az elül csonka codexet itt egy újabb Margitlegenda kezdetével egészítjük ki Pray kiadása után.

vén, jövendölt az atyja felől, Béla király felől, hogy az austriai herceg ellen levő hadban el nem vész, sőt egészségben megtér, de az hadának egy része eloszlik s megöletik, és hogy a királynak ellensége is, az herceg, elesik az harcon; valamint jövendöli szent Margit szüz, mindenek bétöltek. Három esztendő, avagy egy kevésbé üdösebb lévén szent Margit, az anyja Béla királyné hozzá hivatván némely nemes özvegyasszont, Zicsnek tartományában, holott apáturak lakoznak vala, adá és ajánlá az említett Olympiades névű nemes özvegyasszonnak, hogy az ő leányát szent Margitot örizné, nevelné. Melyet Olympiades vőn nagy tisztességgel s háladással, és örizé nevelé mint tulajdon maga leányát. Ezek után kevés napok elmúlván, a királyné vivé leányát szent Margitot és Olympiades asszont, és helyhezteté a veszprémi szent Katalin asszonnak klastromába, holott az üdőben praedikátor-szerzetbéli sórorak lakoznak vala, ott hagyá a királyné szent Margitot, hogy apáca lenne, és ismét ajánlá Olympiades asszonnak ¹⁾. |¹ Ezenképpen hagyá őket az királyné-asszon az klastromba, es őmaga elmene. Ezeknek utánna negyed napon Olympiadis asszon felvév az szent szerzetnek ruháját. Ez időben szent Margit asszon még jól nem szólhat vala. Ezen időben kezde szent Margit tanolni abcét, Ave-Máriát es keves időnek utánna igen jól kezde tanolni es énekleni az egyéb kisdéd leányokkal. Ez gyermek, szent Margit asszon, vőn egy keresztfát kezében, es kezdé kérdezni az ő társitúl, hogy mi volna az keresztfa? Az ő társi kedeg úgy mondnak vala neki, hogy uronk Jézus ezképpen öletött meg emberi nemzetért: Ezeket hallván, sir vala ez szent gyermek. Ezen időben ez szentséges gyermek szent Margit asszon felvév az szent szerzetnek ruháját az ő ideje szerént nagy ajtatossággal, hogy az ő gyenge gyermekségétül fogva éltetnék szerzetes regulának szokásával. |² Mikoron ez szent szüz volna őt esztendő, látá, hogy az sórorok kezűl némelyek ciliciumba járnak: kéré az Olympiadis asszont, kit mindenkoron anyának hí vala, hogy öneki ciliciomot adna, kit öneki megada Olympiadis asszon; de

¹⁾ A pótlás eddig van.

szent Margit asszon el nem viselheté. Keves időnek utánna nevekődvén, keménb ruhákat es némikoron ciliciomfoltoeskákat mezé^{ht}telen húsán lassan lassan szokott vala viselni. Ó ki nagy csuda ez! hogy il nagy felséges királi magzat, ilyen gyenge gyermekségének ideében ezenképpen gyeterje magát! Mikoron szent Margit asszonnak adnak vala kentest, kápát, jobb posztóból az társinál, tahát szégyenli vala megviselni, ha mikoron kedeg készeré^{ht}tetik vala az priorissátul elviselni az ruhát, atyjának, anyjának tisztességeért, tahát szent Margit asszon elmegyen vala az kohnyá[|]³ra, es az kohnyán való fazekaknak es egyeb edényeknek mosásával es sepréseknek porával sieti vala megfeketé^{ht}teni. Mikoron öneki új ruhát adnak vala, csak aleg hogy valamikoron az ő ruháját elváltoztatta, mignem mindenestől fogva megavúlt, szakadozott. Eről vala szent Margit asszon immár ez enne alázatosságnak jegyéről, es az bódog szegénységről. Mikoron szent Margit asszont valaki királ lejányának mondja vala, tahát elmegyen vala Olympiadis asszonhoz, es sírva úgy mond vala: En édes anyám, nagy tiszteletlenséget mondnak ennekem; azt mondják, hogy en királ lejánya vagyok. Azért mikoron ez szent szüz, szent Margit asszon immár volna tiz esztendő, az ő szüleinek es predikátor-szerzetbeli frátereknek nagy tisztos társossáigival, es[|]⁴ övele megmaradó jó sóroroknak társossáigával, Beszprimmől, szent Katerina asszonnak klastromából, változtaték, hozattaték az klastromban, melyet az ő szülei az Dunának szigetében (mely sziget az idétől fogva nevezteték sziz Máriának szigetének, avagy Bódogasszon szigetének; mert annakelőtte mondatik vala Nyulaknak szigetének) az mendenható istennek tisztességére es istennek anyjának, szeplőtelen sziz Máriának neve es oltalma alá első fundamentomátul fogva épé^{ht}tének, rakának, es mind végig elvégezek, királi nemes ajándokokkal megajándokozák, miképpen illik királi felségeknek. Mikoron ez szent szüz, szent Margit asszon, volna immár Bódogasszonnak klastromában, professiót tön az ő sórorival öszve, szerzet mesterének, fráter Umbertusnak, kezében. Berekeszteték az klastrom[|]⁵ban, miképpen szokás predikátor-szerzetbeli test neköl lakozó sóroroknak klastromá-

ban. Szent Margit asszon kezdé oly igen nyilván es erőssen használni jószágos mielkedetökben, hogy nem csak az ő sórori, társi, avagy ez szerzetnek fráteri, de még ennekfelette nagy nemes özvegy asszonyok es uraknak fejedelmeknek feleségi ez országban, kik őtet nagy szeretettel szeretik vala, es ez országnak kölembkölemb részéből jűnek vala egyetűmben őhozzá őtet látnia, es mind megépöltetnek vala az ő nagy tisztos erkölcsében, es ajánlják vala őmagokat nagy ajtatossággal az ő imádságában, megtérnek vala ő hazájokban. Mert eloszlott vala nemőnemő malaszt az ő orcájában, es nemőnemő malasztos megért erkölcs az ő tekintetiben, úgy, hogy sem kemény beszédökkel, sem lágy beszédökkel nem láttatnék megváltoztatni. Ez szent szűz keves beszéddel elégedik vala meg. Ő vala vesztegségnek szeretője, es soha ő magát nem adja vala magas mevetésre, felvaló mevetésre; semmiképpen ő magát dicsírni nem hagyja vala; magahányást es hetságos szót mendenestől fogva megutál vala. Gerjedöz vala ez nemes szent szűz az isteni szerelmnek tűzével, es meggyuladván, imádkozik vala szűnetlen, olyha minden közbevetés nekől, úgy hogy napnak első ideétől fogva az konventnek ebédének ideiglen szűnetlen imádságban marad vala meg; es tahát uronk Jézus Krisztusnak feszületinek őt sebeinek heleit gyakorta nagy béven ő könkhullatásával megötözvén, ő szájával megcsókolga⁷tja vala. Azonképpen teszen vala az ő szent szüleének képének-es, hogy kit ez szent szűz nagy kevánattal tisztel vala. Az eleven szent keresztfát mindenkoron őnála vagy őmellette tartja vala, úgy hogy nem csak vigyázván, de még alván-es tisztelnéje a szent keresztfát. Mikoron az refectóriumban bemegyén vala, az szenteknek képeket, letérdepelvén, alázatost imádjá vala; azonképen egyebött-es, valahol uronk Jézusnak, asszonyonk Máriának es egyeb szenteknek képeket látja vala, letérdepölvén, tiszteli vala; akarmely hamar kellett-es elmenni, soha el nem hatta. Az kösségnek étkével mindenkoron megelégeszik vala; az kösség kívől soha nem eszik vala; hanem csak mikoron az ő anyja es nénjei, hercegeknek feleségi, jűnek vala ez klastromban: de ezt-es csak aleg teszi vala az fejedelm⁸nek kételené⁹tése miá, de ritkán.

Az éjeknek sokát, sok éjeket, nagyobb részre imádságban mulat vala el álom nekől egy sórorral, avagy kettővel, kik övele nagy öremmel társolkodnak vala; demaga távul kéri vala szent Margit asszon az ő társit alá-
zatos kéréssel, hogy ha valamely az sórorok közzől öreá menne, meg ne hadnájak bántani az ő imádságában. Mert gyakorta az ő imádságában az ő szüvének keserő nyögése, fászkodása, es soklása között, miképpen nyilván meg-
esmerték, hogy olyha némiképpen ömagának kövele ragadtatott, es csudálatos siralmas szózatokat mond vala. Soha szent Margit asszon kiváltképpen, avagy egyedől, dormitóriumnak kivöle nem akart lenni, hanem csak irgal-
masságért; es ezkoron az ő imádságit az ő⁹ ágyának előtte teljesíti vala meg. Ebédnek utánna kézi dolgot teszen vala, jelesöl szentegyházhoz való dolgot, mívet, es szenteknek erekléekhez való ékességeket; demaga az ő kézi míviért az silenciomot, az vesztekségtartást, hátra nem veti vala, de igen erőssen megtartja vala. Ha mikoron ez szent szüz az szokott imádságit be nem tellessé^htheti vala, jelesöl az ő szüleinek jelen voltokért, tahát igen bánkodik vala, mintha valami nagy kárt vallott volna, mind addig, mígnem beteljessé^htötte; hogy az egy napnak része lelki dimeles nekől el ne múlték. Ez szüznek vala nagy kevánatja, szerelme bé^htelésre, es nagy szerelmmel, olyha ő ereének felötte az szerzetnek regula szerént való keménségét, szenvedetösségét, bö^htét, erőkedik vala megtartani; kinek okaért gyakorta jut vala ő testének nagy |¹⁰fogyatkozására. Vala ez szent szüznek nagy ajtatossága imádságra; mert áll vala az karba siralmakkal nagy imádságokban. Némikoron imádkozik az szent kereszt oltára előtt az karban; némikoron az ő titkos imádkozó-helén az karban; némikoron kedeg áll vala az ablaknál, kirel nézik Krisztusnak szent testét, nagy ajtatossággal, es nagy siralmakkal. Az első misét meghallgatja vala magának; de az nagy misén es egyeb szolozsmákon mindenkoron egyeb sórorokkal állott es éneklett, hanem mikoron beteg volt, minden időben ezenképpen áll vala mind ebédig. Szent kereszt naptul fogva kedeg husvétig ebéd után egy kevéssé megmarad vala az sórorokkal, es azután elmegyen vala az karban, es áll vala imádsá-

gokban nagy siralmmal mind collátióig. Azonképpen teszen |¹¹vala completa után is, mind addig, mígnem beteszik vala az kart, es azután elmegyén vala az ő cellájában, az ő ágya előtt beteljesé^bti vala az ő imádságít, es imádkozik vala mind előtikszoig, azután lefekszik vala az ágy előtt az pagyimentomon egy gyékénre. Esmég ez szentséges szűz Judica vásárnaptul fogva nagyszombatig mindennapon megolvastatja vala az Passiót, Krisztusnak kénját, es hallgatja vala nagy ajtatossággal es siralmmal lábon állva, azannera gyötri vala ömagát husvét előtt az két hétben, es oly igen alázza vala ömagát, es foglalja vala ömagát imádságokban, siralmakban, mintha mindenkoron látnája az úristent az feszületnek ő képében. Nagycsetörtekre jutván kedeg, megmossa vala az sórorok lábait nagy alázatosság|¹²gal, hogy kik valának az időben ez klastromban számmal hetvenen; es nem csak az sórorok lábait mossa vala meg; de még az szolgálóknak-es lábokat megmossa vala nagy alázatossággal, es ajtatossággal, es nagy siralmmal; térden állván megyén vala egy sóror lábátul az más sóror lábához, es úgy mossa vala, es megtörli vala ő fejének fedelével, es megcsókolja vala, es azután ugyanazon fedelet avagy ruhát azonképpen fején viseli vala. Ezt kedeg szent Margit asszon, hogy megmoshassa lábokat, megkéri vala az priorissátul engedelmességért minden esztendőben, mind attul fogva, hogy szent Margit asszonnak jó okossága volt: az priorissa kedeg örömet neki hagyá vala. Az úr vacsoráján, az mandátum után ez szent szűz be nem megyén vala ő ágyában, de|¹³ imádkozik vala nagy ajtatossággal, es olvas vala zsoltárt, állván ő lábain az karban, de az veternyén es egyéb szolozsmákon áll vala az egyéb sórorokkal, es ezt teszi vala nagyszombatnak vecsernyéjeiglen. Nagypénteken kedeg mindenestül fogva semmit nem eszik vala, sem iszik vala, sem aloszik vala, sem szól vala valamely embernek, viselvén mind az teljes napot nagy ajtatos siralmas imádságban, siratván Jézusnak ártatlan szent halálát. Mikoron kedeg nagypénteken az pap felemeli az keresztfát, es azt mondja: Ecce lignum: azaz: Imehol vagyón az szent keresztfá! azkoron ez szentséges szűz szent Margit asszon leterjeszti vala ömagát az földre nagy siralmakkal úgy, hogy az ő nagy siramát még elki-es

meghallhatták az szentegyházban. |¹⁴ Ezenképpen marad vala mind napestig nagy siralmakban; egyeb időkben kedeg az éjnek vesztegségét mulatja vala el az ő szokott imádságiban: gyakorta ő imádsági után az nagy fáradtságnak miatta az ő ágya előtt az gyékényen leletik vala meg az sóroroktól alonnia. Veternyének előtte esmeg felkél vala, kiről bizonságot töttek az sórorok; jelessöl sóror Jolent, hogy ki vala sekres-tyéres sóror, úgy mond, hogy ő nyolc esztendeig volt sekres-tyéres, es mindenkoron gyakorta lelte ötet imádságban veternyének előtte, mikoron ez sóror megyen vala az óra meglát-
ni, hogy ha ideje veternyét harangoznia. Es még karácson estin, mikoron hirdettetik Krisztusnak születése az veternye után az capitulomba, miképpen szokás ez szent szörzetben. Azonképpen |¹⁵ teszen vala asszonyunk Mária születésének es-
tin-es, es nagy Bódogasszon estin, es dimelcsoltó Bódogasz-
szon estin. Mikoron kedeg hallja vala szent Margit asszon az Bódogasszon napját felhirdetni az veternyén, tahát ez szent szüz leterjeszködik vala az földre nagy siralmmal, es teljes ajtatossággal imádkozik vala es hálaadásokat teszen vala. Minden karácson estin mond vala ezer páternostert, es teszen vala ezer véniát, es bő^htel vala vízzel. Azonképpen minden Bódogasszon estin mond vala ezer Áve-Máriát, es teszen vala ezer véniát, es bő^htel vala vízzel, még ha elég erőtelen volt-es. Pinkest estin mond vala ezer veni-sanctét, ezer véniával es bő^htel vala vízzel. Azonképpen bő^htel vala egyeb szentek-nek-es, es szent apostoloknak estin vízzel. Oly igen nagy édes ajtatossággal imádkozik, hogy az sórorok hallották imádsá-gának idején mint ha valakivel |¹⁶ szólt volna; az szót hallják vala, de nem érthetik vala, mi az szó volna. Oly igen nagy édességgel es nagy siralmakkal imádkozik vala ez szent szüz, hogy mikoron ő imádkozik vala, oly igen nagy sirást teszen vala, hogy az ő véloma avagy kezkenője, kivel az ő könvét, siral-mát eltörli vala, annera vizesöl vala meg, hogy annakutánna ez szent szüz az vélomot avagy kezkenőt megfacsarja vala, es az siralmnak vize kijű vala belőle az vélomból. Mely nagy siralmaknak okaért ez szent szüznek ő feje meghidegölt vala, es visel vala az ő fején mindenkoron sok ruhát. Ezen ajtatos-ságra tané^htja vala az egyeb sórorokat-es; jelesöl egy sórorot,

ki vala cantrix, soror Katerina, Váradi András úrnak leánya, kéri vala gyakorta ez sóror ez szent szüzet, hogy ötet tané^htanája, miképpen kellene istent imádni, szolgálni, kérni? |¹⁷ Monda ez szent szüz, szent Margit asszon ez sóror Katerinának: Ajánljad az te testedet es te lelkedet az úristennek, es legyen az te szüved mindenkoron az úristennel, avagy az úristenhez, úgy, hogy sem halál, sem egyéb ok tegedet meg ne vonjon az istennek szerelmétől. Oly igen édesen imádkozik vala ez szent szüz minden időben, hogy akarmely igen hideg idő volt, mikoron egyeb sórorok isteni szolgálat után mentenek magokat megmelegé^htteni szobába, ez szent Margit asszon megmarad vala az karban csak egy kentesben, avagy kápában az nagy hidegségben, úgy hogy mindenestől fogva megkéköl vala, miképpen holt. Ezenképpen leletik vala meg gyakorta az sóroroktól az szent kereszt oltára előtt az karban; mert szent Margit asszon igen szeret vala imádkozni az szent kereszt oltára előtt, miért az időben |¹⁸ az sakramentum, Krisztusnak szent teste fenn függ vala az szent kereszt oltára előtt. Esmég ez szent szüz, szent Margit asszon hallgatja vala nagy kevánsággal, szeretettel, alkalmas időn istennek igjét, predikációt; szent atyáknak életeket, es egyeb szenteknek legendájakat, életöket, es példákat. Jelessől asszonyonk Mária példáit, csodatételét, kihez ez szent szüz kiváltképpen ragaszkodik vala, annera, hogy valamikoron ő asszonyonk Máriát nevezte, avagy egyebtől hallotta nevezni, aszszonyonk Mária tisztességeért az ő fejét igen mélyen alá hajtja vala mindenkoron; sem egyebképpen ez szent szüz nem nevezi, hia vala, hanem istennek szüleének, es ő bódog reménségének. Azért ez szent szüz ez feljül megmondott predikációt hallgatja vala az vas ablakon valamely sórorral, némikoron kedeg az capitulum- |¹⁹ házban frater Desideriustul, avagy egyeb frater^ttől. Annakutánna elmegyén vala ez szent szüz az sórorokhoz az mivelőházban, es megmondja vala nekik az szenteknek életöket, avagy aznapi evangeliomot; es inti vala őket, hogy ők-es azonképpen élnének. Egy időben mikoron szent Margit asszon hallgatnája szent Jakab mártirnak kénját, miképpen ez szent mártirt ízenként elmetélték, vagdalták volna el az pogánok Krisztusnak hitiért, meggyulada az mennyei

jegyesnek szerelmében, es monda az ő társának, sóror Alinának, Ajkai Péter úrnak leányának : Szerető atyámfia, kellemetössök-e ezek teneköd, kiket hallasz? Felele az sóror : Kellemetössök asszonyom; de mit használ ennekem, ha en ilyen nagy kénokat nem szenvedhetök, miképpen ez szent mártir szenvedött. |²⁰ Monda szent Margit asszon : Akarta volna az úristen, hogy en voltam volna az időben ez velágon, es metéltettem volna izenként, foltonként az en uram Jézusnak szerelmeért, úgy hogy az en kénom sok ideig lött volna, es hogy az en kénom végezetin elvágták volna az en fejemet. Ezeket mikoron mondja vala ez szent szüz, igen vigad vala, mert igen kívánja vala az ő vérét kiötneni Jézusnak, az ő jegyesének vére kiöttésseért. Ez dolgok kedeg valának azon esztendőben, kiben ez szent szüz meghala. Soha ez szent szüz uronk Jézusnak, es ő szüleének, szüz Máriának képeket el nem múlta, kik irattanak az capitulomházban, avagy egyebött; hanem letérdepelvén, idvezelvén őket, úgy megyen vala el. Annakokaért az sok térdeplésekért es az gyakorta való ő térdének meg|²¹hajtásiért, az ő térdének kalácsa megdagadtanak, es megkeményeltenek vala; miképpen az ő mestere, nemes özvegy asszon Olympiadis, es egyeb sórorok titkon éltében, holta után-es, nagy szeretettel megnezték, es nagy erős bizonyébtással megmondották; megferedni kedeg vagy az ő lábait megmosni bokáinak fölötte az ő szemérmességének, tiszta szüzeségének miatta, ez öneki mindenestől idegen vala. Tizennyolc esztendeig, miképpen mind az teljes convent bizonságot tött róla, soha az ő testét meg (nem) feresztette akarmely nehez kórságok után-es, kiket gyakorta szenved vala. Ezeknek okaért, es ezekhez hasonlókért, ez szentséges szüz mindeneknek vala igen kedves, es mindenektől, kik ötet látják vala, minden tisztességre méltónak itiltetik vala : |²² mert vala az ő testének es szüvének nagy jelös alázatossága önála, úgy, hogy az ő gyengeséges életitől fogva, iffiúságátul fogva, ő életinek minden napiban, öröl vala ömagát foglalnia az klastromnak mentől alabb való szolgálatiban, es az berekesztetteknek, azaz az sóroroknak minden szolgálatiban. Az szolgálóleányoknak, es egyeb sóroroknak szolgáló társok vala ez szent szüz, ő ereének fe-

lette, es ő méltóságának felötte : es menevel följölmúl vala mindeneket nemességgel, anneval inkább erőködik vala magát megalázni. Ez nemességes szent szüz magyeri királnak nemes leánya hetet tart vala az kohnyán, főz vala az sóroroknak, fazekat mos vala, tálakat mos vala ; az halakat meg-*faraya* vala nagy hidegségnek idején, ugy, hogy az nagy jeges |²³ víznek hidegségétől ez gyenge szűznek az ő kezének bőre meghasadoz vala, es vér kijű vala az ő kezéből ; es némikoron bekötik vala az ő kezét az nagy fájdalért. Az kohnyát megsöpri vala, fát hord vala hátán, vizet meré^t vala es ő maga az kohnyára viszi vala. Egy időben mikoron sóror Sabina, Donát úrnak leánya, főzne az sóroroknak vacsorára rákot, ime az fazék meggyulada mindenestől, kiben valának az rákok ; es mikoron ez sóror Sabina nem mernéje kivenni az fazekat az szénből, szent Margit asszon azon időben juta az kohnyára : mikoron ezt látnája, hogy ez sóror nem mernéje kivenni az fazekat, legottan szent Margit asszon az ő kezét veté az lángnak közepiben, es kivoná az szénnek közepiből, de szent Margit asszon |²⁴nak sem kezét, sem ruhájának szőrét sem égeté meg. Ezeknek felette ez szent szüz az refectóriumban-es hetet tart vala ; megsöpri vala az refectóriomot ; asztalhoz szolgál vala mindeneknek nagy szerelmel, alázatossággal ; sem eszik vala addeg, míg az egyeb sórorok fel nem kelnek vala az asztaltúl. Mikoron kedeg nem vala mit szolgálni az sóroroknak ebédkoron, tahát elmegyén vala az capitulumházba, es imádkozik vala, míg az sórorok felkelnek vala az asztaltúl : szent Margit asszon kedeg eszik vala másod asztalnál az szolgálókkal, miképpen szolgálóleán. Némikoron ez szent szüz az sóroroknak kezeknek mosadéjkoknak vizét, moslékját kihordja vala. Ó szerető atyámfiai ! bizonyában csuda, hogy az mi kemén szűvenk ketté nem reped ez szent szűznek ő alázatosságát hallván, mikoron mi meggondoljuk, hogy mi semmik vagyunk őhozzá képest, |²⁵ de maga még sem tudjuk magonkat megalázni, miképpen ez szent szüz. Azért mikoron szent Margit asszon egy napon szokása szerint az mosdóvíznek moslékát akarná kivinni az refectóriomból, de nem viheté el az víznek sokaságaért ; híva hozzá egy sórort, hogy segéllene neki, sóror Csengét, Bodoldy

ispánnak leányát. Tahát ez sóror elmene; es mikoron jutottak volna az moslékkal az refectóriomnak kivőle, ez megmondott sóror kezdé szent Margit asszont arcel verni az moslékvizzel; de ez szent szüz mind békességgel elszenvedé, es csak mosolulván, monda: Szerető atyámfia, mit mielsz? Es még ez nemes szent szüz megsepri vala az kart, es az kerülőt avagy ambitust, es az dormitóriomot, azonképpen az kerteket-es megtiszté^htja vala, megsepri vala: mikoron kedeg ezféle alázatos dolgot nem lel vala ez szent szüz, tahát elmegyen vala, es gyapjat mos vala, némikoron kedeg gyapjat fon vala. |²⁶ Mikoron kedeg ez szent szüz az dormitóriomot megsöpri, az sóroroknak még ágyoknak alját megsöpri, tiszté^htja vala. De ó szerető atyámfia! nem csak ezeket teszi vala ez szent szüz, de még ezekfelette az szükségnek helyét, kit dunának hívonk, nagy gyakorta megtiszté^htja vala, annera, hogy mikoron ez alázatos szüz kijű vala az szükségszékből, az ő ruhái megferteztetvén az nagy rútságokkal, ganeval, az sórorok közzül némelyek látván ötet ilyen szörnyen megferteztetvén, elfutnak vala öelöle: de ez szentséges szüz mind ezeket nagy szeretettel es alázatossággal teszi vala mind ezeket, úgy hogy mindenek csudálkoznak vala őrajta; sem láttatik vala ő lenni királnak leánya, de láttatik vala lenni valamely utálatos személnék. Ime szerető atyámfia, magyeri királnak leányának gyönyöröséges élete: kérlek, gondoljad meg, ha te ötet ott láttad volna, hattad volna-e valyon öneki ezt mielni? csak te magad lássad. |²⁷ Mikoron mind ezek es ezekhez asonlók mielkedtetnének ez szent szüzben az isteni irgalmasság miá, látá az agellenség, pokolbeli erdőg ez szent szüznek ő jó mielködetit, es megirillé; es az ő szokott alnokságival az szent szüznek ellene hadat indé^hta. Mert mikoron Béla királ es ő fia István királ, es cseh királ, sok háborúságoknak utánna, Erdelnek határiban, holott vala az tatároknak nagy háborgatása, megbékéltenek volna, es békességnek jegyére es barátságának jegyére cseh királ megajándokozá Béla királt, miképpen szokás tenni jó barátoknak: Béla királ kedeg királné-asszonnal öszve vevék az cseh királt, es az Dunának szigetén elhozák mind az szigetig, hol ez megmondott Bódogasszonnak klastroma vagyon rakatván, mely

klastromban akarák szent Margit asszont meglátni miképpen ő közelöket: mikoron az cseh királ látta volna sz. Margit asszont, legottan az cseh királ megfogattaték szent Margit asszonnak ^[28] szépségében, mert vala igen szép szüz testtel, jól lehet condrás hitván öltözettel, de szebb vala hittel es ajtossággal. Annera ragadtaték el ez cseh királ szent Margit asszonnak szépségében, hogy ömagát, es országát, es minden ő tehetségét országával öszve Béla királnak akarátja es szerzése alá hagyá, csak hogy szent Margit asszont öneki felesé-
göl adja. Ez időben szent Margit asszon vala tizennyolc esztendő. Mikoron Béla királ mondanája az cseh királnak, hogy ez lehetetlen volna, hogy ő szent Margit asszont öneki felesé-
göl adnája, mert gyermekségétől fogva szent szerzetben úristennek szenteltetött, es immár predikátor-szerzetnek professiót tött, beesködt: monda az cseh királ: Ennekelötte-es, mely feleségem volt, az predikátor-szerzetbeli sóror apáca volt: annakokaért en ezzel semmit nem gondolok. Demaga szent Margit asszonnak atyja, Béla királ, gondolván az békességnek javát, jószágát es háborusá ^[29]goknak veszedelmének leehnyítését, jelesöl kedeg az tatárok ellen való segítségért, mely tatároknak ujonnan való megtérése az időben igen félelmes vala; es a sok ígéretökkel meggyőzetvén, monda Béla királ az cseh királnak: Ha az en leányom Margit engöndend ez házasságra, es pápának áldomássa megnyervén, megteszöm a mit kérsz. Ez időben szent Margit asszon még meg nem vélomoztatott vala szent vélommal, azaz még nem vala feketie: tahát Béla királ az ő szüz leányához mene, sz. Margit asszonhoz, királné-asszonnak jelenvoltára, avagy előtte, — jóllehet, hogy királné-asszon kevéssé enged vala ez menyeközö-szerzésre — kezdé dicsírni Béla királ az menyeközöne használatosságát, es kezdé mondani, jelenteni, pápának engedelmét, hogy szent Margit asszon akarátját adnája az házasságra. De ez szentséges szüz szent Margit asszon, az mennyei jegyesnek szerelmeért az földi jegyest immár másodszer utálá még. ^[30]
Mert előszer, mikoron sz. Margit asszon aleg volna hét avagy nyolc esztendő, nemőnemő lengyel hercegnek akarják vala adnia házasságra, szent Margit asszonnak akarátja nekől, de az úristen ez szent szüzet megoltalmazá, kinek ő irlalmas-

ságát e szent szüz kéri vala, hogy ötöt megoltalmaznája, könnyeregvén nagy kenvhullatással; es semmiképpen ezt nem teheték: mert az ő gyermekségének első ideétől folva mindenkoron választott vala tisztaságnak megmaradásának jószágával, megválasztás nekől, az úristennek szolgálni. Mikoron Béla királ szent Margit asszont ez menyeközöért igen gyakorta látogatnája, es sok beszédöket tött volna azért, hogy az ő szüz leányát ez házasságra hozhatnája, szent Margit asszon nagy tisztességgel es állhatatossággal, miképpen szüleinek, demaga ez dolgot megutálván, ezenképpen felele: Mit fárasztjátok magatokat ez ³¹ gyűlöses dolognak miatta ezenne időtől fogva? állhatatossággal akarom, hogy megtudjátok, hogy az en professiómat, az en fogadásomat, hitemet, melyet en töttem, es az en szüzeségemnek tisztaságát, melyet en az en uram Jézus Krisztusnak még kiseded koromba, miképpen ti magatok jól tudjátok, szüvemből, lelkemből úristennek megszenteltem, es az en szerzetemnek tisztaságát, nem csak ez világnak dicsőségeért, de még ezek felette sem életemért, sem halálomért, avagy csak egy kevesben sem szegném meg, avagy meg nem szeplösé^hteném. Tahát Béla királ akarván megtudnia az ő leányának állhatatosságát, monda: Nemde-e, szerető leányom, te szüleid vagyonk-e? es az isteni parancsolatból tartozol hogy engedelmes légy minekünk? Monda szent Margit asszon: En tegedet királt atyámat es en uramat, es tegedet királné-asszont, anyámat ³² es en asszonyomat, azokba, azaz oly dolgokba, melyek isten szerént es istentel vadnak, azokba esmerlek; azokba kedeg, kik istennek ellene vadnak, sem tegedet, királ, atyámnak nem mondlak, sem tegedet, királné-asszon, anyámnak nem mondlak: mert meg vagyon irván: ki el nem hagyandja enérettem atyját anyját, nem méltó enreám, nem lehet en tané^htványom. Látván Béla királ ő leányának állhatatosságát, elmene ötöle. Egy időben mikoron cseh királ köldett volna nagy tisztos követöket magyar királhoz, Béla királhoz, hogy öneki adnája az ő leányát, szent Margit asszont, házasúl, es hogy ő-es megbékélnék vele: tahát királné-asszon hivatá hozzá az időbeli provinciálist, frater Marcilost, es monda neki: Menj el, en jó atyám, az en leányomhoz Margithoz, mert ime királ el

akarja ötet adnia házasságra; tudjad meg öneki akaratját. Tahát az provinciális királné-asszon|³³nak parancsolatja szerint jüve szent Margit asszonhoz, es hivatá hozzá szent Margit asszont, es megmondá az ő anyjának izenetit neki, az priorissának, Olympiadisnak es szent Margit asszonnak egy öcsese előtt, es jól megtudakozék az ő akaratjárul. Tahát bódogságos szüz szent Margit asszon általjánban megfelele, es monda az provinciálisnak: Tudjad azt, atyám, bizonynyal, hogy inkább szenvedem, hogy engemet megátkozzanak, hogynem en ezben engednék az en szüleimnek, es semminemő okért nem teszek az en professiómnak ellene. Egy időben ismég ugy mond vala ez szent szüz az sóroroknak, jelesöl Olympiadisnak, mondván: Annera bánthatnak engemet az en szüleim ez házassággal, hogy elmetöm enmagamnak az en orromat, ajakammal öszve. Az ő anyjának meg úgy mond vala, királné asszonnak, ez szent szüz: Azt akarom, hogy minke-előttö engemet adnátok |³⁴ házasságra, hogy annakelőttö az en testemet elmetéljétek foltonként, hogynemmint en az en hitemet megszegném, melyet en fogadtam Krisztusnak, es annakelőtte inkább szenvedek minden átkot, hogynem az en fogadásomat megszegném. Mikoron mind ezenképpen bántatnék ez szent szüz sok időktől fogva, mert mint az legenda veti, kirel bizonságot teszen Olympiadis, szent Margit asszonnak dajkája es mestere, hogy minekutánna ez szent szüzet hozák ide Bódogasszonnak klastromába ez szigetben, azután két esztendővel akará az ő atyja ez szent szüzet adnia az cseh királnak; es ez időtől fogva mind addeg, míg ez szent szüz lön tizenyolc esztendő, mindenkoron bántaték az ő atyjátul ez megmondott házaságért: de szent szüz mindenkoron ellene álla, es megutálá. Kinek okaért hivatá hozzá az időbeli provinciálist fráter Marcellust; |³⁵ akará, es kéré szent Margit asszon, hogy az szent vélommal megvélomoztatnék, megfeketéztetnék, ez ilyen hetságos es ártó okoknak eltávoztatásaért. Azért elhivattattanak az tisztelendő atyák es nagyságos urak, estergami érsek, es váci pispék, nyitrai pispék, szent Margit asszonnak feketezésére; ez szent szüzet szent Margit asszont, három sórorokkal, ő atyjafiaival, öcscsével, nagy tisztességgel es nagy innepléssel befeketézék, beszente-

lék, nagy sok szerzetősseknek es egyházi személyeknek jelen voltára, pinkest harmad napján, szent Örzsébet asszonnak oltára előtt. Ezenképpen eloszla pokolbeli ördögnek hada es minden álnokságnak szorgalmatossága, kiket szerzett vala erdeg ez szent tiszta szűznek ellene, úgy, hogy továbbá nem lön bántalma szent Margit asszonnak ez ilyenféle dolgokrul. Demaga immár mikoron ez szent szűz ³⁶ beszenteltetett volna, ugyan azon alázatosságban marada meg; mert csak mentől kissebb dologban-es sem hagyja vala ő magát feljebb valónak, méltóbbnak tartania. Soha ez szent szűz senkit meg nem bántott az ő étkeért, avagy ő italaért, avagy valami szép edényért az asztalnál; miképpen szokások az gyarló elméknek, az asszonyállatoknak: de köz edényekkel megelégedik vala, es némikoron még hitvánb, elvetett edényekkel, tálakkal, tányérokka, poharokkal elégedik vala meg egyebeknek példájára. Esmég ez szentséges szűz oly igen engedelmes vala; hogy valamikoron valamit az priorissa közenséggel parancsol vala, mindenkoron ez szent szűz elébb teljessé^ht vala meg mindennél egyebnél. Igen szereti vala az sórorokat kezenséggel, mind nagyokat, mind kisdedekeket. Ha az sórorok között valamilyeknek atyja, anyja, vagy rokonsága meghal vala, tahát ez ³⁷ szent szűz vele öszve siratja vala, es vígasztalja vala őket, mondván: Akarta volna az úristen, szerető atyámfia, hogy inkább enneköm történt volna ez, hогynem teneked! Ha kedeg valamel sóror megbetegölt es szolozsmáját meg nem mondhatja vala, tahát ő elmegyen vala az beteghez, es megmondja vala az szolozsmát az beteg előtt. Éjjel felkel vala, es úgy hallgatja vala, ha valamely sóror nyeg vala, es hozzá megyen vala, megkérdezi vala. Némelyeknek bort hevél^ht vala; némelyeknek ruhát melegél^ht vala, es oda teszi vala, hol az betegnek fájdalma vala. Ha kedeg valamely az sórorok között meghal vala, tahát ez szent szűz mind addeg el nem megyen vala az megholt sórornak testétől, mígnem eltemettetik vala, hanem ott az holttestnél imádkozik vala, es oly igen siratja vala, nagyobbban ³⁸ hogynem mint ha öneki testi atyjafia volt volna. Esmeg ez szentséges szűz vala mindenben szegénségnek szeretője, es megtartója: es igen szeret vala élni szegénségben. Öneki ruhája, kápája

valagen ő es megszakadozott, es foltos i vala; es némikoron ez szent szüz az sárból veszen vala ki posztófoltokat, es azal foldozza vala meg köntesét, kápáját. Egy nemőnemő napon jüve Béla királ az ő leányához; mikoron élében hivatta volna az ő leányát, de szent Margit asszon nem mere menni ő atyjának eleiben az ő atyjátul való féltében; hanem elfuta ez szent szüz sóror Candidához, es kéré ez sórort, hogy foltot vessen az ő kentessének ujjára: ez sóror megfoldozá, mert mind elszakadozott vala az ő kentessének ujja, es kilátszik vala az ő karjának husa. Eznekutánna elmene ő atyjához. Ez szent szüznek palástja vala hitván, szakadozott; es ³⁹ mikoron látja vala az sóror, ki az kösségnek ruháját tartja es osztja vala, úgy mond vala neki: Asszonyom, en teneked jobb palástot adok. Úgy mond vala szent Margit asszon: Nem úgy tégy szerető atyámfia, hanem két hitván palástot varrj össze, es megfoldozzad ennekem; azt adjad ennekem, es azt viselem en. Őneki véloma, feketie, megavúlt, ő; es ha neki adnak jó es gyenge vélomot, nem viseli vala meg, hanem goromba vélomot kér vala, es azt viseli vala. Az szolgálóleányoknak goromba főfedeleket kéri vala el, es azt viseli vala, es az övét a szolgálóknak adja vala. Őneki sarúi az nagy hidegségnek ideén mindenkoron valának megszakadoztak, hitványok. Ezeket látván az priorissa, úgy mond vala ez szent szüznek: Te ezeket nem jól teszed; mert ha ezeket az te atyád es anyád tudnájak, mi⁴⁰ rajtonk nagy szemérmet tennének. Úgy mond vala szent Margit asszony: Kérlek tegedet, szerető anyám, az Jézusnak szerelmeért, hagyjad hogy en ilyen tegyek. Ez szent szüznek ő ágya vala egy gyékén, egy hitván lazsnok, es egy kis vánkos; némikoron kedeg egy gyékén csak; némikoron egy bőrt teszen vala csak feje alá az ő imádkozóhelén. Ezen nyugoszik vala magyar királnak leánya. Ezeknek felette ez szent szüz ciliciomot visel vala: egyik ciliciomának fél része csináltatott lószőrből es fél része gyapjuból; ez ciliciomot gyakorta viseli vala. Más cilicioma vala, kit kért vala az provinciálistul, hogy őneki csináltasson lófarkból es tehenfarkból: ezféle ciliciomot viseli karácson estin, nagypénteken, Bódogasszonnak minden vigiliáján, es minden szent apostoloknak estin, minden ádventben mind

karácsonig. Azonképpen az negyven |⁴¹ napokban hanvazó szerdátul mind husvétig ciliciomot visel vala : sem az ő ruháját meg nem változtatja vala , akarmely igen megnehezölt-es féregnek tetőnek miatta ; sem fejét meg nem mosta nagyszombatig. Eznekfelőtte minden hétben csetörtékkel fogva vasárnapig mindenkoron ciliciomot visel vala ; es ez ciliciomnak alóla visel vala mindenkoron vasból csinált övet , kivel övedzi , szoré^htja vala magát nagy keménséggel : mely vas-öv még ma-es ez klastromba vagyon. Demaga az örök kegyelmes úristen az ő szerelmes jegyesét az ő ciliciomának es az férgeknek kemén gyötrelméről ezenképpen vigasztalá meg : mert vala egy fráter, szent Ferenc szerzetiből, hogy mely fráter igen nagy híró vala az ő fráteri előtt, es királnak, királné-asszon előtt : monda ez fráter, ez nagy híró atya, királnak királnéasszonnak, es ő szer^hzetebeli frátereknek, es predikátor-szerzetebeli frátereknek, es egyeb sok uraknak előtte hogy úristentől volt öneki megmutatván, hogy szent Margit asszonnak ő férgei tetői az ő ruhájában láttatnak vala fordulatni mind fejérséges gyengygyé. Esmeg megvigasztaltaték ez szent szüz, mikoron szent Tamás mártirról, kantuáriai érsekről, igen sok csudákat hallott volna : miképpen ez szent Tamás nyakátul fogva bokáig keménséges ciliciomot viselt volna ; es miképpen asszonyonk Mária varrotta volna meg neki ciliciomát, miképpen meg vagyon irván szent Tamásnak életibe. Azért szent Margit asszon ezeket hallván, igen megerősé^httetik vala, es vígan szenvedti vala az ciliciomnak gyötrelmét. Mert ez szent szüz viselte az ciliciomot tizenkét esztendő kórátul fogva mind holtig ez feljül megmondottképpen. Halálának előtte csak harmad nappal veté le róla ez szent szüz az ciliciomot, |⁴³ kirel bizonságot tőtenek az időbeli sórorok. Mikoron egy időben szent Margit asszon némely fráterektől es sóroroktól, kik keves bizonságot vettek volt az kemén életről, erre hozattatnék avagy kérettetnék kenyerőletképpen, hogy ez nagy kemény életben ő magának leszállé^htana, azaz, hogy il kemény életet ne viselne, es hogy hosszabb ideig többet érdemelhetne, avagy több érdemet győ^hthetne, ha ő magával könnyerőletösben mielködnék, es hogy önenmagának méltóságos voltaért ennere magát meg ne utálnája : fe-

lele ezeknek szent Margit asszon : Valaki tudja magát sokáig elni, leszálléhon magának, es hallogassa, holnapozza azt ammi mielkedhetnék ; en kedeg nem tudom míg élek ? es ha keves időnek utánna engemet elveszen az teremtem ez velágból ? mert tisztességeket, avagy gyenyerőségeket es felette való hetságos nyugodalma⁴⁴kat szernyő rút keresni klastromba ; mert az kalastrom nem azoknak helyek es lakodalmok, kik ez jelen való jókat, ez velági jókat keresik, hanem azoké, kik az jüvendő mennyei jókat keresik. Ezenképpen ez szent szüz az öneki szólókat ilyen jókra, kiket ő teszen vala, avagy jobbakra hozza vala őket. Vala egy fráter, predikátor-szerzetbeli, ki ez időben provinciális vala. Ez provinciális gyakorta gondolkodik vala, es az úristent nagy ajtatossággal kéri vala, hogy méltólnája neki megmutatni, megjeleneni, hogy mi volt az régi szent atyáknak tökéletösségek, kinek miatta mentenek ilyen igen fel az jószágos mielkedetőknek teteére, es az úristennek ilyen nagy édességes esmeretire, miképpen órólok az szent irás tartja, mondja. Tahát ez provinciálisnak hozatlatik es mutattaték egy kenv, aran betökkal iratott, es mondaték ez pro⁴⁵vinciálisnak : Kelj fel fráter, es olvassad ezt. Mely fráter legottan megolvása, es ezek valának irván az könben : Ez az régi szent atyáknak tökéletösségek : istent szeretnie, önenmagát megutálni, senkit meg nem utálni, senkit meg nem itilni. Ezenképpen ez látás elenyészék, es ez fráter felserkene ő álmából ; kezdé ez leckét gyakorta mondani, hogy el ne felednéje. Mikoron ez fráter egy időben szent Margit asszonnak lelki épöletnek okaért ez isteni jelenetöt megmondanája, ez szentséges szüz oly igen hozzá voná ez tanoltságot, hogy ez idétől fogva az úristennek szerelmében, menere teheti vala, gerjedetösb vala hogynem azelőtt ; es az úristennek félelmébe annera használa, hogy lön önenmagának jeles nagy megutálója. Csudálatosképpen minden ember avagy sóror ellen felkel vala tisztos, es víg tisztességgel, ⁴⁶senkinek életit ez szent szüz, avagy életinek érdemét tudakozván, meg nem itili vala ; de önenmagát alázatosságban vaslálván, foglalván, mély alázatossággal tud vala lenni, minden jószágos mielkedetőknek anyjának es őrizőének. Eszében forgatja vala gyakorta, es néha egyebekkel-es beszéllyi vala

az ő nemzetének, eleinek életeket, es életöknek szentségét; azaz szent István királynak életit, ki vala magyaroknak első királya es apostola; kinek hitit es keresztyén hitnek predikációját, kivel az ő nemzetét, az pogán magyarokat megfordé^{tá} az bálványoknak imadásátul, miképpen anyaszentegyház hirdeti, jelenti. Es meggondolja vala szent Imre^b hercegnek-es ő életit, es ő szentséges szüzességét; kinek mikoron volna nemességes jegyese göreg császárnak leánya, istentől neki megjelenteték, es az ő jegyesével szep[|]⁴⁷plőtelen megtarták az tisztaságnak szüzességét ő életeknek minden napiban: miképpen az ő jegyese szent Imre^bnek halála után megbizonyé^{tá}. Esmég ez szent szüz meggondolja vala szent László királynak életit, hogy ki Magyarországának dicsősséges birodalmat es oltalmazást szolgáltatván az puszté^tőknek ellene, jelesöl pogánoknak ellene; demaga azért ez szent királ gyakorta alamizsnaadásokba, királi igasságokba, es imádságokba, es egyéb jószágos mielkedetőkben magát foglalván, még ennekfelette az testnek nyugodalmát elvevén, az éjet viseli vala álom neköl. Kinek ő szentségéről bizonságot tesznek mind ez mai napig az gyógyulásoknak gyakorta való jótételi. Esmég meggondolja vala szent Margit asszon szent Erzsébet asszonnak az ő barátjának es szerelmes néjének szentséges életit, kinek szentséges érdemével mind teljes anya[|]⁴⁸szentegyház nagy öremmel tiszteli. Ilyenféle gondolatokban es szólásokban foglalja vala magát ez szent szüz, es nagy magas fászkodásokat vonson vala az ő szüvének belső részéből: kéri vala ez szenteknek esedözéseket, hogy ő érdemeknek miatta es isteni ajándoknak, malasztanak, miatta érdemlene lenni ő nyomoknak es érdemeknek követője. Ez szentséges szüznek, szent Margit asszonnak vala nagy kenyerőleti az beteg sórorokhoz; mely betegek gyakorta sokan valának az sóroroknak sok voltokért, úgy hogy az nagy kenyerőlet miá, es az nagy alázatosság miá nem láttatik vala lenni királi szüznek, es gyengeséges szüznek lenni, de mendeneknek anyjának es dajkájának bizonyé^ttatnék lenni: mert az ő szerének szolgalatja felett gyakorta meglátogatja vala az betegöket, megmossa vala fejeket es lábokat az betegek[|]⁴⁹nek; es mikoron székséges vala, az ő hajokat ő fejekrel tulajdon kezével el-

nyíri vala : csak egyszer egy délben hét betegnek nyiré el hajokat. Megtiszté^htja vala az betegöknek ő ruhájokat es megveti vala ágyokat. Ha mikoron valamely beteg vét, okád vala, es ez szent szüz hamar valami edént nem lelhet vala, tahát sz. Margit asszon markát tartja vala az beteg eleiben, es azban vét vala. Ígyen örömet es nagy szerelmmel szolgál vala az betegöknek, es megkéri vala az priorissátul engedel mességben, hogy ő szolgálhatna akoron az betegöknek, mikoron vagyon szernyebb idő, nagy hidegség, nagy sár, nagy esső es nagy hó. Gyakorta ez szent szüz önenmaga vizet meré^ht vala ki az kútból, es az kohnyára hordja vala, meghevejt vala, es azután meg őmaga általhordja vala az udvaron az betegök |⁵⁰ házában, az infirmáriában, es megfereszt vala önen kezével az betegöket. Egy időben az szolgálóleányok kezzül egyik megbetegöle halálra, mely betegnek minden teste igen varas es igen véres vala úgy, hogy egyebek utálnak vala övele bálni : de szent Margit asszon elmene, es ez szegén beteget megfereszté önen kezével, es megmosá fejét, es megnyiré fejét: ezenképpen nagy szeretettel szolgálja neki. Esmég vala egy sóror, kinek ő torkát kell vala bekötni tehenganeval, kit a sórorok utálván, senki be nem kötö az betegnek torkát, hanem csak szent Margit asszon. Esmég egy időben egy beteg sóror kevána enni disznóbélt; elmene szent Margit asszon, es megszerzé az disznóbélt; mikoron meghozták volna az disznóbélt, adák szent Margit asszonnak az disznóbélt ganeával öszve, miképpen az disznóból kivették |⁵¹ vala. De ez szent szüz nagy alázatossággal elvév, es megtiszté^htá, megcsinálá, elvivé az betegnek. De mikoron az ő ruhái megruté^htattanak volna az undokságokkal, le nem veté azért óróla az ő ruháját; hanem ezenképpen megviselé. Semminemő alázatos dolgot nem szégyeli vala tenni. Gyakorta ez szent szüz megsöpri vala az betegházat es az szükségnek helét, az betegöket-es ennekföltre belöl-es megtiszté^htja vala. Esmég egy időben szent Margit asszon húst süt vala az betegeknek, es monda neki sóror Benedicta, István úrnak leánya : Asszonyom, adjad ennekem az húst, en megsütem, amert nem illik, hogy te süssed. Monda szent Margit asszon : Ha te sütnéd meg, tied volna az érdeme; de en nem akarom

elvesztem az én érdememet, azért nem adom neköd. Gyakorta mikoron ez szent szüz az betegeknek szolgál vala, az ruháját |⁵² felvonogatja vala, úgy jár vala az nagy sárban, hóban. Gyakorta ez gyenge szüz leesik vala, esmeg felkel vala, úgy szolgál vala. Öneki ruhája némikoron mind térdig megsárosul vala, de azért őrála le nem veti vala, hanem azonképpen viseli vala, es azonképpen éjjel-es benne hál vala. Mikoron az betegök húst esznek vala, szent Margit asszon elmegyén vala az portára, es úgy kér vala húst az betegöknek, es teszi vala kis teknőben, es elviszi vala az ő fején, es megfőzi vala nekik. Egy napon, mikoron szent Margit asszon vinne egy fazekat teljes tikhússal az betegöknek, es mikoron menne az kohnyáról az nagy hóban az betegházban, le esék ez szent szüz az nagy hóban, es eldöle az éteknek ő leve kápája ujjára; felkele ez szent szüz az nagy hóból nagy békességgel, es elvivé az étket az betegeknek. Esmeg egy időben szent Margit asszon el|⁵³ mene egy sórorral hussért az betegeknek, es mikoron nem volna, miben elhoznik az húst, szent Margit asszon leveté az ő skapulárát, es letevé az földre, bele takará az húst. Mikoron jutottak volna mind ketten az kohnyára, ez sóornak ő skapulára megundokult vala az hústól, de szent Margit asszonnak ő skapulára tisztán megmaradott vala : tahát ez sóror kezde megszomorodni es megháborodni, megharagodni, szent Margit asszon ellen : szent Margit asszon kedeg mosolodván, monda az sóornak : Miért haragudtál meg? én jól tudom, mit gondolsz te mastan; es megmondá mind szent Margit asszon, valamit ez sóror gondolt vala. De mikoron ez gyengeséges szüz megbetegedik vala, nem mondja vala meg, hanem eltűri vala, hogy meg ne bántatnék az ő szokott dolgiban, es az ő szolgálatiban. |⁵⁴ Egy időben szent Margit asszon lön igen beteg negyven napiglan, es vala őrajta vérhas. Mind ez negyven napiglan elszenvedé ez nehez betegséget, es minden szolgálatot beteljesséte az refectóriumban es betegeknél, miképpen egyebkoron. Annera megalázza vala ő magát az priorissának, hogy valamit az priorissa parancsol vala, azt előszer ő akarja vala beteljeséteni; es ha valamely sóror őmagát megvonszsza vala az közenséges dologtul, kit az priorissa parancsol vala tenni, tahát ez szent szüz megerőséti őtet, jó példát adván öneki.

Vala egy sóror, ki neveztetik vala sóror Örsébet; ez vala igen vén. Ez sóror Örsébet esék nagy hosszú kórságban tizennyolc esztendeig, es juta anyje erőtlenségre, es vérhasra, es vetésre, (hogy) semmit nem emészthet vala úgy, hogy ő magát fel nem indéhatja az⁵⁵ ágyból. Tahát némely napon az sórorok igen megfáradtanak vala, es senki nem akara neki segélleni, azaz az betegnek. De szent Margit asszon mene az priorissához, es megkére az priorissátul engedelmeségért, hogy ő bánjék az szegén beteggel. Az priorissa kedeg neki megengede, es hagyá hogy egy társot vegyen vele : szent Margit asszon kedeg hívá el vele sóror Alinkát, Ajkai Péter úrnak leányát. Mikoron elmentenek volna mind ketten, tahát szent Margit asszon felemelé az ágyból az szegén régi vén beteget önen kezével, es tevé egy sámlszékre; es tahát az nagy dohosságért, es vérhasnak es vetésnek utálatosságaért sóror Alinka félfelére voná magát, el nem szenvedheté az nagy dohosságot. Ezeket látván szent Margit asszon, monda a sórornak : Szerető atyámfia, ha te el nem szenvedhetöd, menj el⁵⁶ félfelre, es hagyjad ennekem ezt tennem. Tahát szent Margit asszon az betegnek ágya megtiszté⁵⁷tván, annakutánna esmeg önenmaga felvevé ő karjaira az beteget, es betevé az ágyban. Ezeket látván ez sóror, igen csudálkozik vala, hogy szent Margit asszon elszenvedhet vala il nagy dohosságot utálat neköl, es hogy elbirhata ilyen nagy embert (mert ez beteg Örsébet igen nagy ember vala). Ezeknek utánna szent Margit asszon felvevé az széket, es mind azokat, kikre öltette vala, es vivé az vízhez, es önen kezével mind megmosá. Ezenképpen szolgála ez betegnek szent Margit asszon nagy sokszer. Ez vala három esztendővel ez szent szűznek halála előtt. Azért ezenképpen szolgálván az erőteleneknek, jóllehet hogy gyakorta ömaga erőtelenb vala, követvén az ő nénjének szent Örsébet asszonnak ő nyomát, veti vala ő magát az betegekért⁵⁷ mind ereje szerént, kik az klastromba valának, kik kedeg az klastromnak kivele valának, az oly betegetek ő képeben meglátogatja vala némely igen vén fráterrel, fráter Györggyel, provinciálisnak áldomásával, es megadja vala az ő szükségekre valót azból, mit öneki anyja

atyja ad vala ez vén fráter által. De ezt akoron teszi vala csak, mikoron provinciális jelen nem volt, de mikoron az provinciális jelen vala, tehát mikoron Béla királ, királné-asszon es István király, es egyeb atyjafiai szent Margit asszonnak hoznak vala aranyat, ezöstöt, pénzt, aranyas bársont, szent Margit asszon ezekben semmit nem akar vala magának venni; hanem elköldi az priorissának egyháznak dolgára, es egy részéből kéri vala az provinciálist, hogy ő képében adna alimizsnát szegényeknek, ez országnak kölembkölemb részében, mikoron |⁵⁸ menne visitálni; jelesöl kedeg szemérmes, titkon való szegényeknek, es kik szégyenlnék kuldulni: némikoron kedig az priorissának áldomásával köld vala szegén szentegyházaknak, predikátor-szerzetbelieknek Fejérvárra, egyházi öltözetökre, kelöhre, es Pesten Szent-Antalban rakata egy oltárt szent Miklós piseknek tisztességére; ezenképpen egyeb szentegyházakhoz. Ezeket mind teszi vala ez szent szüz azokból, kiket öneki az ő szülei, atyjafiai adnak vala; mert az klastromnak jövedelméből nem illik vala valamit valakinek adnia, sem akarja vala. Ez provinciálisnak, fráter Marciálisnak tanácsival, tanébtásival igyeközik, mielködik vala szent Margit asszon jelesben kezdettől fogva minden ő napiban.

Demaga ezt sem kell elhadnonk az ő alázatos kenyeröletiről, mert mikoron ez szent szüz áll vala az ablaknál az karban, kin nézettetik |⁵⁹ Krisztusnak szent teste, es látja vala az beteg szegényeket, miképpen az macskások magokat vonszszak vala az pagyimentomon, nagy siralmakat teszen vala. Azsórórok megkérdik vala ő siralmának okát: úgy mond vala szent Margit asszon: Azért sírok, hogy könyerüleek ez beteg szegényeken, es bänkodom szüvem szerént, hogy en öket nem segélhetöm egésségekre. Ezeknek felette hálát adok az en teremémnek, hogy ki kenyerölt enrajtam, es engemet egésszen teremtett, es mind ez mai napig egésszen felnevelt: kinek okaért esmerem en magamat ő irgalmasságának inkább kötelesnek lenni hálaadásra. Némikoron kéri vala az sórórokat, hogy Áve-Máriát mondjanak az szegényekért; némikoron kedig, ha ez szent szüz lát vala mezébtelen, condrás szegént, tehát elköld vala az priorissához, hogy az szegénnek

adja egyik kápáját, melyik jobb volna; |⁶⁰ ha kedig szent Margit asszonnak nem leszen vala több kápája egynél, tehát kéreti vala az priorissát, hogy ő adjon ruhát az szegénnek. Oly igen kenyerületös szívő vala az beteg sórorokon-es, hogy gyakorta az ő étkét, kit őneki adtanak az asztalnál, elköldi vala az beteg sóroroknak, es ő maga gyakorta étlen kel vala fel az asztaltul. Annakokaért ez ilyenféle jószágoknak kegyességeért, avagy irgalmasságának mielködетиért, az ő nyájaskodása, avagy szentséges élete, egy nemőnemő regula szerint tartatik vala az időbeli sóroroktul, úgy, hogy ha valami szerzetlenséget avagy erkölcsetlenséget látnak vala egymás-tul, tehát úgy monduak vala: Ez nincsen az mi asszonyonknak, szent Margit asszonyonknak regulái kezzől. Mikoron ez szentséges szüz szól vala az ő atyjával es ő bátyjával, István királyval, ő szüleével es egyeb atyjafiaival, |⁶¹ az ő beszéde alkolmas időben vala mindenkoron intő es könyergő beszéd: miképpen Béla király gyakorta megmondotta az uraknak, hogy ötet az ő leánya szent Margit asszon azon kéri, hogy istennek egyházát az ő országában ne hadnája megnyomodni, avagy megnyomoré^htani kemény fejedelmeknek miatta, es egyeb fejedelmeknek, vitézeknek miatta, es hogy szegényeket, özvegyeket, árvákat es ilyenféle nevolyásságos személyeket oltalmazna. Es sokakban meghallgattatik vala szent Margit asszon az ő atyjátul, Béla királtul es atyjafiaitul. Mert az ő életinek nyilván való szentségeért aleg hogy valaki az ő atyjafiai kezzől soha az ő akarátja ellen tött volna az időben (jöllehet azután sokakat szenvede), de engednek vala az ő kérésének, még azokért-es, kik méltók valának halálra, szabadulást vesznek vala |⁶², es szegénségben megnyomorodtak megsegéll vala úgy, hogy ez szent szüz mindeneknek kiváltképpen való hiedelm vala minden ő szükségekben. Esmég ez szentséges szüznek ő keménséges penitenciatartásáról bizonságot tőtenek az időbeli sórorok, es úgy mondottanak, hogy ez szent Margit asszon karácson estin, nagypénteken, nagy Bódogasszon estin es egyeb Bódogasszon estin, es egyeb nagy innepők estin veri vala, ostorozja vala, ő magát oly igen keményen, mignem ő gyengéséges testéből vér bőséggel kijű vala. Es veri vala ez szent szüz őmagát némikoron töviskes

vesszővel, némikoron kedeg az szüldisznónak bőrében csinált vesszővel, ostorral. Mikoron kedeg szent Margit asszon ő-maga nem ostorozhatja vala magát az ő karjainak erőtelenségeért, mely erőtelenséget szenved vala szent Margit asszon |⁶³ az ő válláiban való fájdalomért, kit ő halálának előtte négy esztendeig szönetlen szenvedé ez szent szüz; tahát ez időben ő magát ostoroztatja vala soror Sabinával, ki öneki jeles titkossa vala. Egy időben, mikoron szent Margit asszon az földről felkölt volna ő imádságából, szent Margit asszonnak ő vállának csontja kimene ő heléből úgy, hogy szent Margit asszon kezde érzeni nagy fájdalmat ő vállában. Tahát az priorissa es az egyeb sórorok kezdének bánkodni, es keresnek vala orvosságot, kivel megorvossolhatnájak szent Margit asszont. Ezeket látván egy sóror, szent Margit asszonnak öcsese, István királnak húgának, Anna asszonnak, leánya, Margit asszon kezde önenmagában ezenképpen mondani, olyha megmevetvén : Micsoda ez, hogy ez egy szerzetösről apácáról enne nagy gond vagyon ez orvosságokért? |⁶⁴ es legottan ez sóror Margit kezde érzeni nagy fájdalmat az ő jobb vállában ugyanazon helyen, hol szent Margit asszonnak fáj vala. Es tahát legottan ez sóror mene, es esék szent Margit asszonnak ő nénjének lábához, es megmondá, valamit órála gondolt vala; azt-es megmondá neki, minemő fájdalom esött vala őrejé az ilyenféle gondolatért; mondván ő bönét, kéri vala, hogy megbocsátnája az ő bönét. Monda szent Margit asszon : Szerető atyámfia, úristen megbocsássa neked. Ez beszédek elvégezvén, legottan meggyógyula ez sóror : ez sóror kedeg az ő gyógyulását megmondá sóror Margarétának, ki vala Mocsonyai Guillinius hercegnek leánya, es sóror Örszebetnek István királ leányának, es sóror Máriának, Mihál úr leányának. Esmég ez szentséges szüz gyakorta |⁶⁵ kéri vala conplétának utánna sóror Örszebetet, Serennai ispán úrnak leányát, hogy elmenjen vele, es hogy ez szent szüznek disciplinát adjon. Tahát ez sóror felveszi vala az vesszőt, es veri vala szent Margit asszont : szent Margit asszon kedeg úgy mond vala ez sórornak : Verj, ostorozj engemet igen erőssen. Es ez sóror veri vala szent Margit asszont oly igen erőssen, hogy öbelöle kijü vala az vér. Ez sóror kedeg veri vala

szent Margit asszont nagy keserő sirással, kenyérölvén ő-
rajta. Ez disciplinának ő vesszői valának közenséges disci-
plinának vesszői; némikoron valának töviskes vesszők : es
ez vereségeket, disciplinákat, veszi vala némikoron az re-
fectóriumba az ajtót jól berekesztvén, es némikoron az ka-
pitulomházban. Ez szentséges szüz ez disciplinának gyenye-
rőségét megtanoló még ⁶⁶ kisedet gyermek korában; mert
mikoron még Beszprimett laknék, es mikoron az sörorok
conplétának utánna disciplinát vesznek vala, ez szent gyer-
mek az földön az ő mesterének mellette letérdeplik vala, es
kér vala disciplinát, miképpen az egyeb sörorok : azután el-
megyen vala az sekrestyében, es önenmaga veszen vala ma-
gán disciplinát. Minekutánna kedeg ez szent szüz jüve ez Bó-
dogasszon klastromában, gyakorta kéri vala az ő társát, söror
Örzsébetet, Olympiadis asszonnak leányát, kivel egy köny-
ben tanolnak vala, hogy ötet megdisciplinálja, es ez söror
megdisciplinálja vala ez szent szüzet; némikoron disciplinál-
ja vala közenséges vesszővel, némikoron kedeg oly vessző-
vel, kinek töviske vala. Esmég egy napon szent Margit asz-
szon conplétának utánna hívá el vele söror Benedictát az
kapitulomházban, es szent Margit ⁶⁷ asszon ada disciplinát
ez söror Benedictának; ez söror Benedicta-es szent Margit
asszonnak kérésére ez szent szüzet oly igen veré, hogy az
nagy vereségnek miatta megfáradott vala ez söror Benedic-
ta. Esmég egy szent innepnapon szent Margit asszon söror
Sabinával mene egy házban be, mely ház oly igen setét vala,
hogy semmit őbenne nem láthatnak vala, demaga mikoron
szent Margit asszon levetette volna az ő ruháját, hogy ötet ez
söror Sabina megvernéje, legottan az ház oly igen megvelá-
gosodék, mintha nappal volt volna. Mikoron kedeg szent
Margit asszon felvötte volna esmég ő ruháját, az ház lön es-
meg olyan setét, mint elébb volt. Esmég egy nemőnemő na-
pon ez söror Sabina, mikoron igen haragutt volna egy nemő-
nemő bosszuságtétellel, es gondolkodnék az ő szüvében ez-
ről, ⁶⁸ es kéréje az úristent, hogy az haragot elvennéje az
ő szüvéből; de mikoron ezt senki nem tudnája, tehát szent
Margit asszon elmene ez sörorhoz, es monda neki : Ne akarj
szomorodni; es mind megmondá, valamit ez söror gondolt

vala. Ez dolog kedeg vala azon esztendőben, kiben szent Margit asszon meghala. Esmég ez szentséges szűznek ő keménséges penitenciájáról úgy vagyon megírván az ő szentséges életiről, hogy ez szent szűz kéré sóror Ágnest, hogy öneki segéllene csinálni egy kapcát, mely kapcában belől ez szent szűz tött avagy varrott vala apró hegyes vasszegeket, es ezenképpen viseli vala ő lábaiban az úristenért nagy szerelmmel. Esmeg ez szentséges szűz, mikoron akarja vala venni Krisztusnak szent testét, annakelőtte egy nappal elkezdi vala szent Margit asszon vecsernyétől fogva, es áll vala |⁶⁹ imádságban nagy ajtatossággal es siralmmal; es mikoron elhivattatik az cantrixtul, hogy megmondja az ő versét, tahát elmegyen vala, es megmondja vala; azután esmeg megtér vala az ő imádságira: es ugyanazon estve conplétának utánna énekli vala igen ajtatosson, magas szóval es siralmakkal az Salve-Reginát. Azon ajtatosságban áll vala veternyén-es. Veternye után nyugoszik vala egy keveset, es hajnalban esmeg megtér vala imádságira mind miséig, es az misén veszi vala Krisztusnak szent testét nagy ajtatossággal. Veszi vala kedeg szent Margit asszon Krisztusnak szent testét tizenötszer esztendeig: de mikoron az sórorok szent Margit asszonval öszve veszik vala Krisztusnak szent testét, szent Margit asszon elterjeszti vala ömagát az földre, es nagy siralmakkal, szöpegésekkel |⁷⁰ várja vala Krisztusnak szent testét, es úgy veszi vala öhozzá nagy édességes ajtatossággal. Minekutánna kedeg szent Margit asszon veszi vala Krisztusnak szent testét, veszi vala egyfelől az kezkenöt, es tartja vala mind addeg, mignem az egyeb sórorok megkomunikálnak vala, es ezt teszi vala nagy ajtatossággal. Mikoron megkérdik vala az sórorok szent Margit asszont, hogy miért tartanája ezenképpen az kezkenöt? úgy mond vala szent Margit asszon: Azért tartom, hogy jobban láthassam Krisztusnak szent testét. Aznakutánna ez szent szűz marad vala mind teljes napestig ajtatos siralmban vecsernyeig, es olyha semmit nem eszik vala, es inkább szeret vala ajtatossággal sirnia, hogynem ennie. Mikoron kedeg az asztalhoz megyen vala egyebekkel, tahát az ő orcáját befödi vala az ő vélomával, es ő kezeit öszve|⁷¹teszi vala: ezenképpen imádkozik

vala mind ebédötszaka étel neköl. Esmég egy időben, mikoron az sörorok szent Margit asszonval össze Mindszent napján akarnának meggyónni es kommunikálni szokás szerént; mikoron immár szent Margit asszonnak kellene meggyónnia es megkommunikálni ez felöl megmondott Mindszent napján: lele szent Margit asszon egy sörort, hogy ki öneki nem szólt vala három napon; es kezde szent Margit asszon kételkedni, hogy netalán valamiben megbántotta ez sörort? Elmene szent Margit asszon, es ez sörornak lábainál ömagát leterjeszté, es úgy kér vala bocsánatot. Ezt látván egy söror, söror Katerina, esztergami Senye úrnak leánya, monda szent Margit asszonnak: Asszonyom, mire téssz így? Monda szent Margit asszon: Bocsánatot kérek ez sörortul, hogy ha valami-ben |⁷² en ötet megbántottam, megbocsássa ennekem, minnelötte en meggyónjam es kommunikáljam. Esmég ez szentséges szüznek szájából soha senki mind ő teljes életiben nem hallott valami szernyű beszédet avagy káromlást, avagy valami bosszubeszédet; de ha valamely sörortul megbántatik vala ez szent szüz, nem várja vala, hogy az söror tegyen öneki véniát, az ki ötet megbántotta, hanem ez szent alázatos szüz elmegyen vala, es véniát teszen vala az söror lábánál, ki öneki valami bosszút tött; mert oly igen békességes vala ez szent szüz, hogy akarmely igen nagy bosszút töttek avagy mondtak neki, mindenkoron nagy békességgel szenved vala el. Egy időben az ő mestere Olympiadis megfeddé szent Margit asszont az ő sok imádságiról, es monda neki: Te asszonyom, eltöred magadat, |⁷³ mit mielsz te? állasz mindennapon az te imádságodba, tartván az te orcádat es orrodát az földön, miképpen az disznó. Minem az földben keresed az úristent? De ez szentséges szüz szent Margit asszon ez bosszuságos beszédöket nagy békességgel es alázatossággal szenvedé el, sem meg nem háborodék. Gyakorta ez szentséges szüz kéri vala az sekrestyéres sörort, hogy ötet az karban rekesztenéje conplétának utánna, mikoron szokás az kart betennie; jelesöl kedeg Mindszent estin. Mikoron ezek gyakorta lettenek volna, ime egy időben, Mindszent estin, kéré szent Margit asszon ez sekrestyéres sörort, hogy ötet az karban rekesztenéje, es ömaga-es ottan maradna vele. Tahát ime

szent Margit asszon, mikoron sokáig állott volna imádságban az karban az oltár előtt Mindszent estin, veternyének előtte, leesék szent Margit asszon, es lát⁷⁴atik vala miképpen holt; es mind addeg ezenképpen lön, míg ez feljül megmondott sóror, ez sekrestyéres, megolvasá teljességgel az szent Dávid zsoltárát; es ez sóror teszen vala minden spalmosnak végén véniát; es jóllehet, hogy ez sóror sokszer teszen jegyet es szózatot, hogy szent Margit asszon felkelne; de ő fel nem kele, sem szóla ez sórornak; tahát ez sóror kezde kételkedni szent Margit asszonnak haláláról. Elmene Olympiadishoz, szent Margit asszon mesteréhez, es ez dolgokat önenmagának megmondá; es tahát Olympiadis ez sórorral öszve megtérének az helyre, hol vala szent Margit asszon, es láták ötet fekennen az oltár előtt, es minekelötte közelejtötenek volna öhozá, felkele szent Margit asszon. Olympiadis kedeg kezdé feddeni ez szent szűzet, mondván: Mit mielsz te? akarod te tenenmagadat megölni? es elmene Olympiadis⁷⁵. Monda ez sóror szent Margit asszonnak: Mire szomoré⁷⁶tál meg engemet? Felele szent Margit asszon, mosolodván, es az sórornak kezét fogván: Ne akarj megszomorodni, mert keveset állottam ezenképpen. Ez dolgok löttének szent Margit asszonnak halála előtt egy esztendővel.

Esmég egy éjjel veternyének előtte bemene szent Margit asszon az karban az ő imádkozóhelére, holott szokott vala állani es imádkozni titkon önenmagának; es előtte valónak ez szent szűznek minden ő szép aranyos képei, táblái es ereklyéi, es monda szent Margit asszon sóror Elénának: Kérlek tegedet, hogy állj itt, es senkinek meg ne mondjad hogy en itt vagyok, es ne hagyj valamely sórort enreám júni. Es mikoron szent Margit asszon sokáig állott volna ezenképpen ő imádságiban, láta ez sóror Eléna tűznek lángját szent Margit⁷⁶ asszonnak fején. Ezeket látván ez sóror, igen megjiede, es fél vala menni szent Margit asszonhoz; demaga ez sóror lassusággal elmene szent Margit asszonhoz, es monda neki: Asszonyom, tűz vagyon fejedem. Tahát szent Margit asszon az ő kezét fejére veté, es tapogat vala az ő fején. Monda ez sórornak: Senkinek ez látást meg ne mondjad. Esmég egy időben szent Margit asszon hívá el vele sóror Annát, Nyitrai

Meloán úrnak leányát, es csinála övele kenderből egy kötele, es kéré szent Margit asszon ez sórort, hogy ez kenderköttel megkötnéje, es igen szoré^htanája mindkét karjait. Tahát ez sórör vevé ez kenderkötele, es megköté szent Margit asszonnak egyik karját: oly igen erőssen szoré^httatá szent Margit asszon az ő karját, hogy láttatik vala az kenderkötel bemenni az ő ⁷⁷karjának husában. Ennekutánna esmeg az másik karját es meg ezenképpen igen erőssen megkötteté, szoré^httatá. Ez dolgok valának egy nemönemő házban, mely házban szokott vala maradnia királné-asszon, szent Margit asszonnak anyja, mikoron jü vala ez klastromhoz; es vala ez dolog szent Margit asszonnak halála előtt öt esztendővel.

Esmég egy időben nyárban, mikoron az időbeli provinciális, fráter Marcellus, megtért volna az generale capitulomból, es jütt volna ez klastromhoz, tahát ez provinciális lelé ez klastromnak sórorit az silenciomnak, vesztegségnek nagy törésében, szegésében. Ezeket látván ez provinciális, igen megharagvék az sórorokra, es bejüve az kar alá; igen keményen megfeddé es megfenyegeté őket az silenciomért, ⁷⁸es monda, hogy penitenciát hadna nekik, miképpen az constitutio mondja ez vesztegségnek megszegéseért. Oly igen megharagudt vala az provinciális az sórorokra, hogy azon napon semmiképpen nem akara beljebb jüni az klastromban, hanem ezenképpen nagy haraggal elmenvén, elhagyá az sórorokat. Tahát szent Margit asszon ugyanazon napon köldé az vas ablakra vecsernyének előtte az ő mesterét, Olympiadist, es sórör Margarétát, Guellinos hercegnek leányát, ki vala Béla királnak rokona, az provinciálishoz, alázatosson könyeregven, hogy az provinciális méltólna szent Margit asszonnak-es ugyan azon penitenciát hadni, melyet akarna hadni az sóroroknak, kik az vesztegséget megtörték vala, es hogy ne kedvezne valamiben öneki, hogy ne láttatnék az egyeb sóroroknak, ⁷⁹hogy öneki penitenciája elhalogattatnék, avagy hogy öneki kedvezne, azért, hogy ő királ leánya volna. Tahát ez provinciális capitulomot tön másod napon, pénteken, az sóroroknak, es hagyá, hogy az sórorok, kik az silenciomot, az vesztegséget, megtörték vala, hogy az refectóriomnak közepette mezé^htelen földön üljenek, es bő^htöljenek vízzel es ki-

nyérrel : kit ez sórorok mind beteljesé^htének, es övelek öszve szent Margit asszon, es mind beteljesé^hté nagy békességgel es alázatossággal. Mikoron ez szentséges szüz szent Margit asszon ez feljül megmondott jószágos mielkedetökb^{en} foglalta volna ömagát nagy tökéletösséggel, es mikoron megutált volna minden ez velági hangosságokat es gyenyeröségeket : mikoron az ő atyja akarja vala ötet az szerzetbel |⁸⁰ kivinni, es adnia házasságra, ezeknek-es ellene monda, es megutálá mindenestől fogva ez szentséges szüz.

Mindezek elmúlván, ime ez szentséges szüznek, szent Margit asszonnak új érdemeknek okai szolgáltatnak : Mert támada háboruság szent Margit asszonnak szülei között es ő atyjafia között, István király között; es oly igen veszedelmes háboruság támada közöttük, hogy minden igasságnak szer-tartása nekől, es hátra vetvén az isteni félelmet, mind érsekökb^{en} es piskek^{ben}, es mind jobbágyokban nagy sok ezer ártatlan emberek, itiletnek egyenessége nekől elveszének. Mely nagy háboruságok között ez szentséges szüznek ő siralmi valának öneki éj es napi kenyeri; mert meggondolja vala ez szentséges szüz, hogy ez il⁸¹lyenféle háboruság semmiképpen nem lehet nagy sok lelkeknek veszedelme nekől. Azt-es meggondolja vala ez szent szüz, hogy ezféle háboruság nem lehet az ő szüleinek, atyjának anyjának lelkének veszedelme nekől, kik immár megvénhedtenek vala; es mind szüleinek mind atyjafiainak utálatos fáradsága nekől nem lehetne. Eznekfelette ez szent szüz félti vala az ő egy méhbe feködt atyjafiának, István királynak halálát; kinek halálára igyeköznek vala, es igen keményen öldezik vala. Mind ezeknek felötte hallja vala es érti vala, anyaszentegyházat nem csak Magyarországnak kölembkölemb részébe, de bizonynyal még ennekfelette sok egyeb keresztyén országoknak részében-es, kemény fejedelmeknek, pogánoknak miatta elnyomodtatni es szaggattatni : klastromo⁸²kat es szerzetösségnek heleit megpuszté^htják annera, hogy az úristennek kik szolgálnak vala, az ő helyek, klastromok benne lakozó nekől marad vala; szegényeket es ártatlanokat annera nyomoré^htnak vala meg, hogy az ő kiáltássok mind mennyorszá-giglan felhallik vala : miképpen ez szent szüznek beszillik

vala. Anne nagy háboruság, veszedelm vala, hogy senkinek nem kedveznek vala, sem véneknek sem ifiaknak, sem férfiaknak sem asszonyállatoknak, sem szüzeknek, hanem mindenkéül álnokúl megnyomoré^httatnak minden okosság nekől. Mind ezeket hallván ez szent szüz, sir vala nagy bőséggel, es az ő testét ösztövére^hti vala bö^htökkel, es felöltözék ciliciomban, olyha siratván mindenkének az ő álnokságokat, kiket az időben az úristennek tesznek vala, |⁸³ es siratja vala az megnyomorúltaknak az ő nagy háboruságokat; teljességgel ömagát ez szent szüz siralmakra kioldozá, es gyakorlván siralmaknak bőséges siramit, árradásit, kéri vala ez szent szüz mind az fráteröket, mind az sórorokat es minden egyéb szerzetössöket, es kéretteti vala egyebekkel-es, hogy könyergénének az úristennek alázatos könyergéssel, hogy az úr menednható isten az ő jogjának hatalmával megszoréha es megelnyitse az kegyetleneknek hatalmokat, es megoltalmazja az ártatlanokat; es ezeknek felötte anyaszentegyházat, kit az ő drágalatos szent vérevel öszvegyü^htett mi urunk Jézus Krisztus, pogánoknak, eretneköknek, hittől szakadtaknak miatta es kemény fejedelmeknek miatta, kik csak névvel keresztyé^h|⁸⁴nek, kiknek ő sokasságok azkoron gonoszúl bulcsúztatott, eléggé uralkodik vala : azaz, hogy az időbeli gonosz keresztyén uraknak nagy sok gonosz hatalmak adattanak vala ez ilyen gonosz dolgoknak tételére : hogy ez ilyen gonosz népeknek miatta ne hadnája urunk Jézus Krisztus ömagát káromlatni. Ezeket kéri es kéretteti vala úristentől ez szent szüz. Mikoron az ő nagy keserőségét látnájak az sórorok, olyha őrajta könyerölvén, úgy mondnak vala öneki : Mi teneköd benne? mit gondolsz te vele? mire hogy minden történetért te tenenmagadat gyötred? Tahát ez szentséges szüz szent Margit asszon az ő szüvének mélségéből vonván nagy fászkodást, ezenképpen felele : Anyaszentegyház, minden hív keresztyének anyja, az ő drágalatos tagiban metéltetik, es ő igen keményen gyötretik, |⁸⁵ es ti azt mondjátok enneköm : Mi teneköd benne? Nem-de-e nem ő szült-e keresztvíznek miatta ujonnan engemet tiveletök öszve? nemde-e az ő lejárnyi közzül való vagyok-e én? bizonynyal az vagyok. Ezenképpen ez szent szüz az öneki szólóknak bosz-

szontásit meggyőzvén, őket-es mind ereje szerént ugyanezen-féle könnyerőletre hozza vala. Tahát látá ez szent szűz az bőneknek árradásiban az feljül megmondott nyomoruságoknak ő gonosságit megnevekődni; azaz, hogy az bőnek, az kegyetlenségek naponként nevekődnek vala, es bévölnek vala úgy, hogy az tatároknak kegyetlen járásoktól megválva, száz es több esztendőől fogva sem láttatott, sem hallatott anne nagy sok kegyetlenség keresztyén népeken, miképpen ez időben ^[86]. Azért ez szentséges szűz szent Margit asszon új penitenciának módját keresé, es meglelé az mendenható istennek haragjának megengesztelésére, mert az ciliciomot, kit előszer visel vala, semminek alé^htá, avagy keves penitenciának, keménségnek alé^htá; hanem az szűldisznónak bőrét csináltatá meg titkon két sórorokkal, kiknek egyik priorissa lött vala ez klastromban, az másik kedeg vala szolgálóleján. Ugyanezen két sórorok tartották vala fel ezen klastromban az szűldisznókat; es ez két sórorokkal csináltatott vala magának szent Margit asszon két ujne szélő, avagy három-három ujne szélően, avagy négy ujne szélően az szűldisznónak bőrében egy övet, es ez szűldisznónak bőrében csinált övvel ő magát mezé^htelen husán serteével befördé^ht^[87]ván, igen keményen magát vele megszoré^htja vala; es ez szűldisznónak serteével öszve maradékát vesszőre kötözé ez szent szűz, es ugyan ezen szolgáló leántúl gyakorta disciplinát vött; mely disciplinának vesszője a szűldisznónak bőrével serteével öszve még ma-es ez klastromban vagyon. Ez gyenyerőségnek ruháját es ez disciplinának vesszőjét szerzet mestere, fráter János, es egyeb sok vén fráterek látták ez szent szűznek halála után, a sórorok ezt titkon az frátereknek megmutatván: mert aznakelőtte, míg szent Margit asszon élt, senki ez dologról semmit nem tudott ez három személtől megválva, azaz, szent Margit asszontúl ez két sórorral.

Ezeknekutánna ez jüvendő beszédekből mindenember tanoljon békességtartást: ^[88] Felöltözék szentMargit asszon, ez szentséges szűz, az úristennek ő szerelmében, es kik ezennye gonosságoknak, háboruságoknak tevői, mielkődői valának keresztyének között, miképpen feljül meg vagyon írván, ezeknek az ő gonosságokat ez szent szűz nyilván megutálá, akarmely igen nagy

személyöknek-es az ő gonosságokat megutálja vala; sőt még ennekfölötte akarmely igen sok méltósággal ékessült szemé-lyeknek-es az ő gonosságokat nyilván megutálja vala, azaz, királnak az ő atyjának, es atyjafiának István királnak, es egyeb uraknak; még ennekfölötte egyházi fejedelmeknek, érsekeknek, piskepeknek gonosságokat nyilván megutálá. Demaga még sem fogyatkozána ez időkbén, ez napokban, ez szent szűznek, még azok közzöl-es, az nagy |⁸⁹ bosszuság-tételök, kik övele istennek házában járni es édes étkeket vennie láttatnak vala, azaz, az sórorok; jöllehet mind erejek szerént teszik vala ez szent szűznek az bosszuságokat, de igen óva, okosson: mely bosszuságból ez szent szűz minde-neknek nagy békességgel békességet mutat vala, békesség-nek példáját adja vala. Mindenek csodálkoznak vala az ő nagy állhatatosságán mindenökben kezdettől fogva; es gon-dolják vala, hogy ha ez szentszüzet ez szerzettől es az ő klast-romától kivonhatnájak, tehát őrajta minden akaratjukat megtehetnéjek: de ez szentséges szűztől olyha meggyőzette-tének, meggyaláztatának, ötöle félnek vala. Kezdék ez szent szűzet sokképpen szorgalmaztatni, hogy ha többet nem tenne mindnyájan ő kedvékért, akar csak az szerzetöt hadná el, es az ő |⁹⁰ klastromának idvességes rekesztését; es valamelyek-kel az sórorok közzöl, miképen tetszik vala, hogy kik erre könnyen engednek, hogy azokkal elmenne valamely szerzet-ben, jelesöl kedeg szentBernáld szerzetében, avagy az szeszt-rák köziben, hogy ott önálok, avagy övelek lakoznék, es ö-velek nyájaskodnék. Elöszer erőködének meglágyé^ttani szent Margit asszont igiretökkal, es úgy mondnak vala: Nagy tisz-tességgel visznek el tegedet; nagy sok kencsed leszen ne-ked; ez országbeli urak tegedet mind nagy felséggel tisztel-nek, mind érsekek, mind pispekek es jobbágyok; még ennek-fölötte pápának áldomását nagy erős mondással, bizonyé^ttás-sal ígrik vala ezekről ez szent szűznek; de mikoron szent Margit asszont az ő akaratjukra nem vonhatnájak, bosszu-ságokkal járulának Jézusnak szerelmes |⁹¹ jegyesének elle-ne: mert az régi kedveket, kiket elébb tésznek vala neki, megvonák azokat ötöle, es ennekfölötte az tartozó szüksége-ket-es, es adományokat megvonák ötöle, azaz minden szök-

ségre valókat, miképpen : tunicella , ágy es egyéb szükséges öltözet, ezeket-es mind megvonák ez szent szüztől, kikkel annakelőtte bévelkodik vala az ő szüleinél, atyjafiainál es egy méhben feködt nénjeinél, öcsceseinél; mert mindenben ezek eleget adnak vala neki azkoron. Ezeknek felötte szent Margit asszonnak utálatjára es bosszuságára azoknak , kik erre engednek vala , szent Margit asszonnak előtte, aranyat, ezüstet, es egyéb drágálatos edényeket nagy bösséggel osztják vala , szent Margit asszont kedeg bosszuságos beszédökkel es bosszuságos téteményükkel, es alkotmatlan [⁹² ivöltésekkel megkeseré^htvén, nagy keserőségre ingerlik vala, mint mentől nagyobbban tehetik vala; es nem csak szent Margit asszonnak teszik vala ezeket, de mind az teljes konventöt ennél nagyobbakkal fenyegetvén, ha ez szentséges (szüz) nekik nem engedne. Ó mely igen nagy bosszuságokkal, es mely igen sok kölembkölemb bosszuságokkal gyötretik vala ez szentséges szüz az állhatatosságnak jószágos mielködетиért úgy, hogy testnek halálátul megválván, mindenféle gyötrelmeknek kénját tevék őrajta : mely gyötrelmek , miért valának az úristennek szerelmeért, es az ő házának ékességének őrizetiért, azaz, mind az ő teljes klastromának es szerzetinek ékességének , tisztességének őrizetiért, vígan szenvedni vala el ez drágálatos szent szüz : kikkől hiszjük, hogy ő magának kereste mártiromságnak érdemét. [⁹³ Tahát ez történetnek alatta, azaz, ezen időnek alatta, ez szentséges szüz szent Margit asszon jőülehet mindenekre kész szenvedni lélekkel Krisztusnak neveért; demaga juta az ő testének anyje nagy erőtelenségére, úgy, hogy önenmagában térvén, érzé az ő halálát közel lenni. Az ő mesterének , Olympiadis asszonnak es egyeb vén sóroroknak megmondá az ő halálát, az ő testének megfeszlését közel lenni, ki azonképpen lön. Mert mikoron egy sóror megholt, es szent Margit asszon volna az infirmáriában az megholt sórornál, monda az ő mesterének : En szerelmes anyám, en leszek első ez sóror után, ki meghalok. Ki ezenképpen lön. Esmég úgy monda az ő halálárul az ő öcsceinek : En szerető atyámfiak, en hamar meghalok, es kérlek titeket, hogy temetessetök engemet az karban [⁹⁴ az szent kereszt oltára előtt; ha kedeg az kar aznakmiatta igen meg-

szorúl az sóroroknak, tahát temettesetök engemet az en imádkozóhelemben; es ne féljete azon, hogy az testömből valaminemő dohosság jüne ki; mert az en testemből semminemő dohosság ki nem jü. Ki mind ezenképpen megtelyék, mert aleg ére tizenkét napot, hogy ezután ez ártatlan szent szüzet hideg kezdé lelni. Mikoron az sórorok látták volna ez szent szüznek ő nagy betegségét, igen megkeserödének rajta, es megözenék minden klastromokban. Ez szentséges szüzhöz jüve az időbeli provinciális, fráter Mihál, es meghallgatá ez szentséges szüznek ártatlan gyónását, es vevé Krisztusnak szent testét az ő szüvének buzgó szerelméből. Ennekutánna kéré szent kenetnek olaját fráter Miháltul, provinciálitul, es megkenet⁹⁵ték fráter Marcellosnak jelenvoltára. Ezeknek utánna ez szentséges szüz szent Margit asszon oda hivatá az ő fejedelmét, az priorissát, ki vala Badoborai István úrnak leánya, es neki adá az ő ládjájának kúcsát. Ó szerető atyámfiái! akarát szerént való szent szegénségnek szeretői, tartói es kívánói! kik az mezé^ttelen Jézust mezé^ttelen követitek, lássátok, nézzétek, hajoljatok jól oda, es lássátok, mit lele az priorissa magyarí Béla királnak leányának ő kencses ládjában, es mit gyö^btett asszonyonk Máriának ő klastromában! Ez szent szüznek ő ládjában való kencsei ezek valának: őbenne valának két ciliciomok, egyik megszakadozott vala immár az gyakorta való viselésnek miatta; az másik cilicium kedig új vala; es vala őbenne vashól csinált ev, kivel evedzik vala az ciliciumnak alóla nagy keménséggel, es egy vesszőt, kire vala ⁹⁶kötöztetvén az szöldisznónak bőre sertőével öszve, kivel ez szent szüz őmagát ostorozja vala. Esmég vala az ládában két nemezkapca, mely kapcákat bevertének vala kétfelől apró hegyes vasszegekkel, kiket ez szent szüz visel vala ő lábaiban. Ezek valának, szerető atyámfiái, szent Margit asszonnak az ő drágalatos kencsei, kikkel gyö^bté az bódog érdemeket, mely érdemekkel segé^t mastan menden hozzá folyamó böneseket. Mikoron jutott volna ez szentséges szüz az ő betegségének tizenharmad napjára, egy szombatnapon complétának utánna, elötikszókoron, körülállván fráteröknek es sóroroknak sokassága, Krisztus születetinek utánna ezer kétszáz hetvenegy esztendőben, ez szent szüznek

kedeg huszonkilenc esztendőében, február havának tizenötöd napján, meggyulada ez méltó⁹⁷ságos szüz az mennyei jegyesnek szerelmében, kit keván vala, kit szolgál vala, kit mindeneknek felette szeret vala, kinek szerelméért mind atyját anyját es ez velági országának birodalmát elhatta vala, az ő ártatlan lelkét, szentséges, méltóságos lelkét ajálván az ő teremteének, az ő édességes, kevánatos jegyesének, elnyugovék úrban. Oly igen idegen vala az ő teste minden fájdalomtul ő halálának idején, miképpen az ő elméje es az ő teste idegen vala minden testi romlástul es fertezetösségtől. Legottan ez szentséges szüznek ő orcája csudálatos fényességgel megfényessédék, es vala ő szemének alatta oly igen szép velágosság, mintha megaranyozták volna az ő orcáját szemének alatta. Mikoron ez szentséges szüz ezenképpen halva fekenéjek az ő ágyában, legottan az úristen kinyitá az ő jegyesének érdemének kencsét ⁹⁸ betegőknek meggyógyé⁹⁸tásában. Mert azon időben fekszik vala egy sóror nagy nehez kórságban úgy, hogy egyebeknek segedelme nekől fel nem kelhet vala az ő ágyából : mert szent Lőrinc napjátul fogva szent Priska asszon napjaig, mely napon ez szent szüz kimúlt vala ez velágból, ez sóror negyednapi hideg lelte vala. Mikoron ez szent szüznek halálát hallotta volna ez beteg sóror az egyeb sóroroktul, megkeserödék ő szüvében, hogy ő nem szolgálhatna ez szent szüznek ő testénél az egyeb sórorokkal; es kezde gondolkodni ő szüvében, hogy ha az úristen ötet szent Margit asszonnak érdeme miá meggyógyé⁹⁹tanája, tahát igen örömet szolgálna szent Margit asszonnak testénél. Legottan hogy ez sóror ezeket gondolá, felkele minden segedelm nekől, es elmene szent Margit asszonnak testének szolgálatjára, es szolgálá az ő testénél, es kivevé ez sóror az skapulárt szent Margit asszonnak nya⁹⁹kából, mert igen szörnű vala az kohnyán való szolgálatért, es tiszta jó skapulárt ada öreá. Ezenképpen felöltözteték nagy siralmakkal es fászkodásokkal; es mikoron volna immár veternyének ideje, felvevék ez szent szüznek ő szentséges testét, es elhozák es letevék az kar alatt: jóllehet általjában nem nevezi meg az legenda helyét, hanem csak szentegyháznak mondja, de menere az legendának folyása tartja, az kar alját mondja

szentegyháznak. Ó szerető atyámfiai! mindentök meggondolhatja, mely igen keserves processió vala ez az szegén sóroroknak, mikoron látják vala, hogy önekik meg kell válniok az ő édességes anyjoktul, szentséges példájoknak fényes tökerétől, es minden vigaságoktul, jelesől azoknak, kik ő kezölek keves idővel ez szent szűznek halála előtt, öneki es őrajta nagy bosszuságokat, nyomoruságokat töttenek vala beszédökkel es téteményekkel. |¹⁰⁰ Gyakorta az sórorok mennek vala szent Margit asszonnak testéhez, es megnézik vala, es látják vala, hogy szebb, pirosb vala, hogynem élteben. Ezenképpen álla ez szent szűznek ő teste vasárnaptul fogva keddig. Mikoron ez szent szűz kimulék ez velágból, legottan megizenék minden klastromokban, hogy az fráterek jünének tisztas társossággal ez szent szűznek temetésére. Tahát azon vasárnapon, mely vasárnap éjjel ez szent szűz kimúlt vala ez gyarló velágból, nemönemő fráter Pétör, ki vala Györött lector, annakutánna lön Magyarországbán provinciális, ilyen szózatot halla veternyének utánna: Az bárán megholt. Ennekfölötte megizenék esztergami Filep érseknek, es egyeb egyházi fejedelmeknek. Azért mikoron immár kedden eljüttek volna az tisztelendő atyák es urak, esztergami érsek, váci pisepek, óbudai prépost, bemenének az klastromba, |¹⁰¹ hol szent Margit asszonnak ő teste vala egy nemönemő nyoszolyán, es felemelé az érsek sz. Margit asszonnak orcájáról az vélomot, kivel befödték vala az ő orcáját, es látá az érsek sz. Margit asszonnak orcáját félneni. Mikoron az sórorok nagy mondhatatlan keserőséggel sírnának, azonképpen az fráterekes, jóllehet hogy még az érsek es pisepek, prépost es mind evele való nagy sokasság, siratlan nem törhetik vala ő nagy ajtatosságoknak miatta, csudálkozván szent Margit asszonnak ő nagy szépségén: demaga az érsek vigasztalja vala az sórorokat es fráteröket, mondván: Nem kell tinektök sirnotok az örek királnak leányán, de inkább örölnetek kell, mert immár az mennyei örek örekségnek jutalmát ötet vennie nyilván látjuk. Ó mene nagy siralm vala |¹⁰² ez időben, nem csak predikátor-szerzetebeli frátereknek es sóroroknak, kik ott jelen valának, de még ennekfelette sok egyeb szerzetösseknek, es, kik jünek vala mind az ő eltemetésének napjaiglan! míg-

nem az ő tisztelendő szent teste tisztelendő atyáknak es uraknak kezek miá, azaz esztergami érseknek es váci pispeknek kezek miá, szent Ferenc fráterinek es prépost szerzetinek fráterinek jelenvoltokra, plebánosoknak, férfiaknak, asszonyállatoknak, szegényeknek es nemeseknek nagy sokságának előtte es jelenvoltára nagy tisztességgel eltemettetik; dicsirvén es áldván az úristent az nagy sokságu nép.

Szent Margit asszonnak ő testének eltemetése ezenképpen lön: Mikoron ez sz. szüz ez gyarló világból kimúlt volna, annakutánna harmadnapon az provinciális csináltata fából egy igen erős szekrént, es igen erőssen meg¹⁰³vasasztatá, erősétteté vasakkal es vaskarikákkal. Ennekutánna belé tevék sz. Margit asszonnak ő szent testét. Ezenképpen vevé esztergami érsek, váci pispék, óbudai prépost, fráteröknek sóroroknak sokasságával az szekrént, kiben vala sz. Margit asszonnak teste, az ő szent testével öszve, es vivék az szentegyházba az Bódogasszonnak oltára eleiben, az nagy oltár eleiben, nagy tisztességgel. Az érsek fölöltözék érseki tisztességgel az misére, es megmondá nagy tisztességgel es innepléssel. Annakutánna az érsek önenmaga megszolgálá ez szentségös szüznek ő testének eltemetésének minden szolozsmáját: ezenképpen vevék az szekrént sz. Margit asszonnak testével öszve, es bebocsáták az földben egy verőmbe, avagy sérben, kit ástának vala az nagy oltárnak előtte az ő szent testének, es be nem földék földdel sz. Margit asszonnak testét, sem¹⁰⁴ valamivel egyebbel, hanem csak az ő szemfüdelecsével. Ezenképpen álla befödetlen sz. Margit asszonnak teste tizenkét napiglan. Mikoron bebocsátták volna ez szent szüznek testét az sérben, kezde ez szent szüznek testéből nagy édeséges illat kijüni; tahát kezdenék az fráterök kétölködni, hogy netalám az sórorok töttenek valaminemő jó illatot avagy kenetöt sz. Margit asszonnak testéhez, es azért volna az nagy jó illat az ő szent testénél; tahát az provinciális, fráter Mihál, es fráter Marcellus, egyeb fráterökkel öszve szerelmest meg tudakozék sóror Margarétátul, szent Margit asszonnak öcsésétől, ki vala Béla királynak hűgának, Anna asszonnak leánya, es egyeb sóroroktul, hogyha valaminemő kenettel megkenték sz. Margit asszonnak testét, avagy ha az ő testéhez

töttek valami jó illatot? ezenképpen mondván nekik: Parancsolok nektek nagy erősséggel, szent engedelmességnek ereé|¹⁰⁵vel es átoknak kénja alatt, hogy enneköm erről bizonságot mondjatok, hogy ha ti, avagy valaki egyeb ti tudásokra tött valaminemő kenetöt avagy valami jó illatot szent Margit asszonnak testéhez? Tahát az sórorok mind egyetömbbe megeskönek nagy erőssen, hogy sem ők sem egyebek ő tudásokra, semminemő kenetöt sem jó illatot oda nem töttek. Ennekfölötte az provinciális az sóroroktól megtudakozék ez dologról még gyónásokban-es, de még ott-es nem lelé kölemben. Ezenképpen az sórorok mind az tizenkét napig megmaradának szent Margit asszonnak testénél, es az ő szent testétől soha kölemben el nem jünek vala, hanem csak mikoron az órákat, szolozsmákat mondják vala, es csak mikoron észnek es alosznak vala; hanem mindenkoron ez szent szüznek testénél állnak vala, imádkoznak vala, |¹⁰⁶ nézik vala, es látják vala az ő szerelmes anyjokat az sérben fekenni. Ezen időben egy nemönemő fráter, kinek vala neve Péter, es vala győri lector, annakutánna lön provinciális, hatod napon juta ez klastromhoz sz. Margit halála után, mert hitták vala őtet ez szent szüznek temetésére. Mikoron jutott volna sz. Margit asszonnak séréhez, kezde érzeni nagy édes, csudálatos illatot, miképpen ha ott valaminemő jó illatu kenetöt töttenek volna el. Kezde ez fráter illatozni ez szent szüznek fejénél es lábainál, es sokszer érzé ez csudálatos illatot. Monda ez fráter Péter provinciálisnak: Atyám, ez hely csudálatos illattal illatozik, lássad, hogy oda valaminemő illatot avagy kenetöt ne töttenek legyenek? Tahát monda az provinciális az fráternek: En ez dolgot megtudakoztam nagy szerelmmel az priorissától es Olympiadistul, es az egyeb sóroroktól, kik jelen voltanak az ő |¹⁰⁷ testének eltemetésén, nagy erős hitnek alatta, mint jobban lehetött; de en semmiképpen nem lelhettem, hogy az ő testéhez valaki valaminemő illatot, avagy kenetöt tött volna. Ez időben az sérre még követ nem töttek vala; de szent Margit asszonnak eltemetése után tizennegyed napon tönek egy otromba faragatlan követ az szekrénre avagy koporsóra feljül. Úgy mondna vala az kömíves mesterek, kiket hoztak vala Lombardiából (egyiknek vala neve Albert,

másiknak Pétör) hogy mikoron az követ az sérre tevék, nagy édes illatot érzének. Ennekutánna ez feljül megmondott kőműves mesterök faragának koporsót sz. Margit asszonnak verős márvánból, kiben mastan-es fekszik ez szent szüz. Mikoron ez koporsó megkészült volna, két avagy három holnap után, es mikoron az mesterök elvették volna az elébbi faragatlan követ az sérről, es akarnájak az verősmárván-koporsót |¹⁰⁸ az sérre tenni, legottan hogy megnyitották volna az sért, es akarnájak reá tenni az verősmárván-koporsót, oly igen édes illatu pára, füst es illat jü vala fel az szent Margit asszon koporsójából, mintha nagy sok rózsák voltak volna ott : miképpen ezen lombardiai kőműves mesterök ezrül bizonságot tőtenek. Ezenképpen lön ez szentséges szűznek sz. Margit asszonnak temetése, Béla királnak leányának, Bódogasszonnak egyházában, Bódogasszon oltára előtt, Bódogasszon szigetében, ki másképpen neveztetik Nyulaknak szigetinek, úristennek tisztességére, szíz Máriának erőmére, es szent Margit asszon érdemének kimutatására Ámen Alleluja. Jézus Mária!

Immár itt kezdetnek el szent Margit asszonnak csudátelteli, Kiket az úr mendentehető isten tön sz. Margit asszon érdeme miá, ez szent szűznek éltében, halála idején, |¹⁰⁹ es halálának utánna sokképpen. Sem meg nem fogyatkoznak az isteni erőnek mielködeti ez sz. szűznek halálának idején, mely isteni erőnek mielködetikijelentik vala ez szent szűznek, szent Margit asszonnak érdemét. Mert ugyanazon éjjel, mely éjjel szent Margit asszon megholt vala, egy nemőnemő nemes asszonyállatnak lélőkben csudálatosképpen megmutattaték szent Margit asszonnak halála : mely nemesasszon lakik vala ez klastromtul huszonhat avagy harmic mérfölden. Ez nemesasszon igen reggel felkele, es mene az ő urához, ki-es tisztelendő nemesember vala, es monda az ő urának : Jól tudod azt, hogy en soha nem láttam az Margit asszont, Béla királnak leányát, az apácát, kit bizonyval tudj ez éjjel megholtnak lenni : mert en látám ez éjjel lélőkben nagy dicsőséggel mennyországban felvinni ötet, es ő ennekem szóla, |¹¹⁰ es ezt monda : Böneteknek bocsánatjával szűkesek vattok, bocsánatra siessetők, jüjjetök az en koporsómhoz, es ott az en koporsómnál úristentől irgalmasságot nyertök. Tahát

ez nemesember hallván ezeket, mind napestig elhalogatá, hogy ez dolognak végére menne. De maga akara ez dolognak végére menni; felöle lova hátára, es jüve ez klastromhoz, es azonképpen lelé, miképpen az asszon mondta vala, hogy szombaton éjjel, előtikszókoron holt vala meg, es immár eltemették vala ez szent szüzet. Kit látván ez nemesember, igen csudálkozék ez dolgon, es megmondá az fráteröknek; dicsirvén az úristent es ez szent szüzet. Ámen, Jézus.

Itt olvastatik egy példa szent Margit asszonnak aureolájáról avagy aran koszorújáról, ki öneki adatott vala az úristentül az ő tisztaságos szüzeségeért. |¹¹¹ Vala egy sóror, prépostok szerzetének harmad szerzetebeli sóror, ki lakozik vala ez Bódogasszon szigetében, ki másképpen neveztetik Nyulaknak szigetének, szent Mihál klastroma mellett. Keves napokkal szent Margit asszonnak halála előtt ez penitenciatartó sóror ilyen látást láta, miképpen ez sóror ez dologról megesküvék szent Damankos atyánk oltára előtt: hogy asszonyonk Mária, istennek dicsőséges szüleje, szenteknek es szent szüzeknek nagy sok sokasságával mennyországból alá jüve az házban, mely házban szent Margit asszon betegen fekszik vala, es ő kezében hoz vala az irgalmasságnak anyja aléthatatlan fényességő szép koronát, es látá ez sóror, hogy ez koronával asszonyonk Mária megkoronázá szent Margit asszont nagy csudálatos innepléssel es tisztességgel. Es vala csudálatos ékességgel ékessölt garádics szereztetvén földtől fogva mennyországig, mely garádicson asszonyonk Mária felvivé szent |¹¹² Margit asszont az szentöknek társosságában az ő szent fiának örökké való dicsőségében. Ez látásnak utánna kevés napok elmúlván, szent Margit asszon ez velágból kimúlék. Ó mely igen drágalatos kencset bocsáta, ada ez időben Bódogasszon klastroma az úristennek es szüz Máriának, kihez hasonlatost netalám soha nem adott. Azért mi-es kenyeregjünk ez szent szüznek, hogy mi-es juthassonk az ő bódog társosságában. Ámen. Jézus, Mária!

Példa. Olvastatik egy példa szent Margit asszonnak haláláról ezenképpen: Vala egy tisztelendő szüz, es vala elég tiszteletös szüléktől támadott, kinek vala neve Örzsébet, es ő vala penitenciatartó: lakozik vala Pesten szent-Antalnak klast-

roma mellett. Mikoron ez szüz hallotta volna, hogy szent Margit asszon beteg volna, láta ez szüz |¹¹³ egy igen fényes csillagot kimenni ez klastromból szent Margit asszonnak halála ideén, es lassan-lassan felmenni az égben. Tahát az szüz megkérde az környülállóktul, kik őneki tetnek vala ott lenni, hogy mi volna ez szépséges csillag? felelének az környülállók: Szent Margit asszonnak ő lelke vitetik fel mennyországban, Béla királnak leányának lelke, Bódogasszon klastromából, Nyúlzigetében. Ezenképpen ez látás elenyészék.

Vala egy fráter, kinek vala neve Románus, es lakozik vala győri klastromban. Történék, hogy ez fráter kimulék sz. Margit asszonnak halála előtt, es megjelenék az ő priorának, es monda őmagát lenni purgatóriumban. Kéri vala az fráteröknek imádságokat es miséket őmagaért lenni. Kinek monda az prior: Mint vagyon dolga az sórör Margarétának, Béla királ leányának, ki húsz napoknak |¹¹⁴ előtte holt meg? Felele az megholt fráter: Az sórör Margaréta, Béla királnak leánya, felmene mennyországban, es ő vala megöltöztetvén nagy szépségű kölembkölemb színő aranyas ruhában. Ezenképpen ez látás elenyészék.

Ez bódog emlekezetű szent szüz, szent Margit asszon predikátor-szerzetbeli sórör, úr Jézus Krisztusnak választott jegyese es szerelmes szolgálója, még élvén az halandó testben, nem csak testöknek kórságiban, de bizonyynyal még lelkeknek betegségiben es, sokaknak meggyógyulásnak jótételit adta, kik kezzül sokakat elhagyván keveset megmondok benne.

Vala egy szüz, ki vala támadván nemes nemzetről, őneki vala neve Petronilla, es vala Tongai Péter úrnak leánya. Ez Petronilla vala ezen Bódogasszon klastroma |¹¹⁵beli sórör apáca. Ez sórör Petronilla vallást tön az tisztelendő atyáknak, pispekeknek előtte, pápának követi előtt, kik megtudakozák erős bizonsággal szent Margit asszonnak szentségös életit; hogy mikoron ez sórör Petronilla volna az kolláción az egyeb sórörökkel, conplétának előtte, miképpen szokások szerzetössöknek, kezde gondolkodni az ő szüvében azról, hogy minemő ruhát viselne őrajta? mert viselne egy otromba kápat. Azt-es kezdé gondolni, minemő ruhái voltanak az ő aty-

ja házánál? es minemőek lehettenek volna? mert gondolja vala, hogy ha ő ez világban megmaradott volna, tehát öneki végtelen sok szép drágalatos ruhái voltanak volna. Mikoron ez Petronilla, hogy ki még novícia vala, es igen iffiu vala, sok időt mulatott volna el ezféle gondolatokban es kívánságokban; szent Margit asszon isteni engedetből megesmeré |¹¹⁶ az ő gondolatit: jóllehet hogy szent Margit asszon igen messze vala az sóror Petronillától az kolláción annera, hogy ingyen sem láthatja vala ötet. De mikoron felköltenek volna az sórorok az kollációrul, sz. Margit asszon hozzá hívá ez sóror Petronillát, es az ő gondolatnak es hetságos kívánságinak módját megmondá, megfeddvén ötet szüve szerént való kegyességgel, mondván: Immár hiszem igen szép vagy, avagy igen szépnék láttatol az szép ruhákban. Es megtané^ttá szent Margit asszon az sórort, hogy továbbá ilyen gondolatokban ő idejét el ne költenéje haszontalanul. Ez sóror Petronilla ömagát igen megszegyenlé, es kéré alázatosan szent Margit asszont, hogy ötet segéllenéje az ő ajtatos imádsággal; kit ez szent szüz megtön; mert ő vala lelkeknek idvességének szeretője. Alleluja.

|¹¹⁷ Esmég olvastatnak csudálatos példák szent Margit asszonról, azról, hogy ő megesmeri vala szüveknék gondolatit.

Vala egy sóror ez klastromban, hogy ki vala jeles nemes nemzetből támadván. Ez sóror mikoron volna ebéd-koron az asztalnál az egyeb sórorokkal, mind az teljes ebédetszaka némely más sóror ellen gyűlöségnek, háboruságnak, bosszuállásnak gondolatit gondolá. Ez sórornak azért az ő gondolatit szent Margit mind megesmeré isteni engedetből. Mikoron az sórorok felköltenek volna az asztaltól, es megmondták volna az hálaadást, szent Margit asszon hozzá hívá ez sórort, es megkérdé, hogy mit gondolt volna az asztalnál? ez sóror kedeg nem akará neki megmondani, hanem monda neki: Észem vala az asztalnál, es az étekről gondolkodom vala. Tahát szent |¹¹⁸ Margit asszon az sórornak ő gondolatit megesmeré isteni engedetből, es szerével mind egymás után minden gondolatit megmondá; es nagy isteni szeretettel ötet meginté, hogy továbbá ilyenféle gyűlöségekkel az ő szívet meg ne sebhethéje, szaggatnája, es hogy lelkét meg ne sérténéje, nagy ajtatossággal kéré ez szentséges szüz. Ez só-

ror kedeg nagy hálát ada szent Margit asszonnak, hogy az isteni jelentésöknek miatta gondot viselt az ő idvességéről. Vevé ez sóror szent Margit asszonnak intését alázatosan, és ömagát ő szent imádságiban ajánlván, hogy továbbá illetén bűnekben ne köteleztetnéjek, nagy szeretettel kéré szent Margit asszont. Jézus Mária.

Esmég ilyen példa olvastatik. Vala egy sóror, kinek vala neve Alinka, ez vala Ajkai Pétör úrnak leánya. Ez sóror Alinka egy időben, ádvntnek másod vasárnapján, ¹¹⁹ mikoron volna az vacsorán az egyeb sórorokkal az refectóriumban, kezde ez sórornak ő szüve igen fájni, es sem egy az sórorok közzül nem gondola az ő szüvének fájdalmával. Tahát ez sóror Alinka kezdé önen szüvében gondolni, es mondani: Ha en nem volnék apáca, es ha en volnék az en szüleim es atyámiai között, tahát igaz elegen volnának, kik envelem gondolnának, es engemet orvoslanának. Ezeknek utánna az sórorok felkelének az vacsoráról, es bemenének processióval az karban, miképpen szokások jó szerzetössöknek; de ez beteg sóror megmarada az refectóriumban az ő betegségének okaért. Mikoron megmondták volna az sórorok az hálaadást, ennekutánna megtérének: tahát szent Margit asszon mene ez beteg sórorhoz, es monda neki: Mi lelt tegedet? avagy minemő fájdalomad vagyon teneköd, atyámfia? Monda ez beteg sóror: Mint vagyok? Imehol vagyok en. Felele szent Margit asszon: Micsoda dolog ez, hogy ¹²⁰ ez te fájdalomdért nem akarsz szerzetben lenned, avagy hogy ez keves fájdalomért bánod szerzetben voltodat? Es szent Margit asszon mind megmondá, valamit gondolt vala ez sóror. Ennekutánna ez sóror harmad napig nem mere tekinteni szent Margit asszonra ő nagy szégyenletiben, miért öneki gondolatit megesmerte vala. Ez dolog vala három esztendővel szent Margit asszonnak halála előtt. Azért mikoron szent Margit megholt volna, es fénlenék csodatételökkal István királ ideében, ez István királ, ki vala ez szent Margit asszonnak bátyja, kölde követeket Gergely pápához alázatosan könyeregvén, hogy mikoron az mindenható úristen, ki embereknek idvességének okát irgalmasson, csodálatost mielködvén az ő szentiben, es kiket az úristen megkoronáz mennyországban, gyakorta tiszteli azokat földön ez velágban-es, es az ő emléközetökre az úristen nagy

csodákat teszen, mely csodatételöknek miatta eretnokségnek gonossága meggyaláztatik, es az keresztyén¹²¹ hit megerősé^ttetik : ezen irgalmas úristen ez tisztelendő szent szűznek miatta szent Margit asszonnak érdemének miatta anne nagy sok csodákat mielködött, hogy öneki segedelmét nem hívnia, egyéb szentöknek közette, igen méltatlan : azért méltóltatnék ő szentséges atyasága szenteknek köziben számlálnia. Hallván pápa István királynak alázatos könyvergessét, kegyessen meghallgatá, es parancsolá pápa esztergami Filep érseknek es váci pisepeknek es rakoni apáturnak, hogy eljünének Bódogasszonnak klastromához Nyulaknak szigetében, másképpen Bódogasszon szigetében, es megtudakoznának nagy erős bizonságnak es nagy hitnek alatta szent Margit asszonnak jószágos mielködetiről, erkölcsiről es csodatételiről. Mikoron eljűttenek volna ez tisztelendő atyák es urak, pápának parancsolatja szerént nagy szerelmmel tudakoznak vala az ő szentséges életiről, es lelék ötet nagy csodálatos szentséges élető szentnek ; miképpen öneki életében meg vagy on ír¹²²ván. Demaga minekelötte ez jámbor, ez esztergami Filep érsek elvégezte volna sz. Margit asszonnak szentséges életinek bizonságvételét, annakelőtte halállal előlveteték, meghala. Ezenképpen szent Margit asszonnak szentséges életének bizonságvétele végtelen elmarada az időben. Hallván pápa esztergami Filep érseknek halálát, es ez dolognak végtelen voltát ; es mikoron immáran ez feljül megmondott Gergely pápa-es megholt volna, es ennekutánna lött volna Innocentius pápa, ez Innocentius pápa parancsolá az ő szerette káplányinak es fiainak Umbertosnak es Blancosnak, kik valának törvéncönyben szentelt doktorok es veronai szentegyháznak kanonoki, hogy elmennének Magyarországnak Nyulak szigetében, másképpen Bódogasszon szigetében, hol nyugoszik szent Margit asszonnak teste, hogy ott megtudakoznának nagy erős bizonság alatt szent Margit asszonnak szentséges él¹²³etéről, csodatételéről : kit ez jámbor doktorok es kanonokok híven mind megtönek, es m end végig elvégezzék, es híven megírák, pápának bevivék, nekönk is írva hagyák : miképpen jól látjátok az ő legendáját ; es lelék ötet ez jámbor doktorok, es bizonyé^tták nagy méltóságos szentnek. Annakokaért,

mikoron ez Filep érsek még élne, es tudakoznék szent Margit asszonnak csodatételiről, szentségéről, ime ez sóror Alinka, kinek sz. Margit asszon megesmerte vala gondolatját, nem akara menni Filep érsek eleiben, hogy bizonságot tenne sz. Margit asszonnak il nagy csodatételéről, hogy öneki megesmerte szívének gondolatját; mert igen szégyenli vala megmondani: ezenképpen akoron elhagyá es meg nem mondá. Eznekutánna, mikoron hallotta volna ez sóror Alinka, hogy az pápa követi eljünének, hogy szent Margit asszonnak szentségéről megtudakoznának,^[124] meg azonképpen gondolá ő szívében, mondván: Mit tudsz? mit láttál szent Margit asszontul? semmit nem tudsz mondani az pápa követi előtt? Mikoron ezt gondolnája, ime nagy hertelen hideglelés esék öreája hat napig úgy, hogy hiszi vala magát lenni hamar meghalándónak. Tahát ez sóror ömagában térvén, fogadá, hogy ha az úristen ötet meggyógyítanája, hogy bizonságot tenne az pápa követi előtt szent Margit asszonnak szentségéről, es miképpen öneki gondolatját megesmerte: kit meg-es tön híven.

Ez dicsőséges szüz sz. Margit asszonról bizonságot töttek nem csak sórorok, fráterek, es kölembkölemb szerbeli utak es kezönséges népek, de még ennekfelette bizonságot töttek ő róla istennek szenti-es, kiről ilyen csudálatos dolog olvastatik. *Pelda:*

^[125]Vala egy sóror, kinek vala neve Candida: ez sóror Candida szent Margit asszon halála után megbetegüle oly igen, hogy az orvos-es kétségben esett vala az ő meggyógyulásáról, önenmaga-es az sóror; hanem hiszi vala, hogy igen hamar meghalna. Azért mikoron ez sóror fekennék ő ágyában, es mikoron immár az nap felkölt volna, tekénte ez sóror napkelet fele, es láta három kapukat, mely három kapukon jünék vala szenteknek három társossági, avagy három seregbeli szentek, es jüvének ez három sereg szentök ez Bódogasszon klastromához, es megállának ez beteg sóror ágyánál az szentek; monda az beteg sóror az szenteknek: Mire jütetök ti ide? Felelének az szentök: Mi azért jüttünk, hogy megmondjuk esztergami Filep érsek úrnak, ki mastan kérdezködik, tudakozik szüz szent Margit asszonnak szentségéről, hogy mi bizonságot,^[126] tanolságot akaronk mondanonk ez

sz. Margit asszonnak szentségéről. Es tahát ez sóror láta ez szentök között három szentöt, kiket jól megesmere, es ezek valának ez három szentök: azaz szent Bertalam apostol, szent Dömeter mártir, es szent Lörinc mártir. Mikoron ez szentök bizonságot töttek volna sz. Margit asszonnak szentségéről, ez látás elenyészék. Tahát ennekutánna jüvének némelyek az sórorok közzül az beteg sórorhoz, es ez beteg sóror mind megmondá az sóroroknak ez feljül megmondott látást. Mondának az sórorok az beteg sórornak: az te látásod nem hetságos látás, desöt bizonságos dolog; mert mastan itt vagyon esztergami Filep érsek, es tudakozik sz. Margit asszonnak szentségéről. Ez látásnak előtte kedeg ez beteg sóror semmit nem tud vala ez dologról az ő nehez betegségének, kórságának okaért. Jézus, Mária, Margaréta. |¹²⁷ Esmég olvastatnak némely csodatételek, kiket tön szent Margit asszon még ez gyarló velágban élván. Egyidőben szent Margit asszonnak halála előtt három esztendővel, karácson után lön nagy árvíz, úgy hogy bejüve ez klastromba az szolgáló leányoknak udvarára, az nagy udvarra. Ezen időben vízkereszt után jüve ide ez klastromhoz azidőbeli provinciális, fráter Marcellus. Mikoron bejütt volna az provinciális ez klastromban, mikoron jutottak volna az locutórium eleiben, es szólának nagy tisztelességgel az sórorok az provinciálisnak, monda szent Margit asszon az provinciálisnak: Tisztelendő atyám, mi nagy veszedelmben vagyunk az árvizért, mert az Duna annera árradott vala meg, hogy elvette vala ez klastromot. Es megmutatja vala neki helét-es az árvíznek, es úgy mond vala: Hova lött volna nekünk tetemünk-es? |¹²⁸ Felele az provinciális szent Margit asszonnak: Menj el, menj el innen, ezt en nem hiszem. Tahát imádá az úristent szent Margit asszon, mondván: Uram Jézus, kérlek tegedet, hogy mutassad meg ez provinciálisnak, hogy en igazat mondok! Tahát ime, csodálatos dolog! az Duna nagy hertelenséggel megárrada, es kezde nagy zúgással az víz bejüni az udvarra, es kezde nagyon felnevekedni az víz. A provinciális ez időben vala egy kertben az sórorokkal; hallván es látván ez provinciális az víznek ő nagy zúgását, es hertelen jüvését, igen megijede es elfutamék az kertből az kerölőben; oda is utánna mene az víz. Azután befuta az provinciális az kapitulumházban, de ott

sem maradhatta az víztől. Ennekutánna futa egy kis mezőcskére, kit mastan hívonk klastrom közepinek, az időben ott mielnék vala az sórorok nyárban. |¹²⁹ Ez kerben, avagy mezőcskében valának nemőnemő fák es deszkák, kivél az kerölöt megtámogatták vala: ezekre hága fel az provinciális az víz elől. Ezenképpen bizonságot vön ezről, hogy szent Margit asszon igazat mond volt. Ennekutánna az víz esmég megtére az ő helyére, úgy, hogy veternyeig csak nyomát, jelét sem láthaták; ez víznek árradása kedeg lött vala vecsernyének előtte. Ezenképpen dicsérék az úristent mindnyájan, hogy ki az ő szerető jegyeseért il nagy csodát teszen. — Esmég vala egy sóror ez klastromban, hogy ki igen nagy nehez kórsággal megbetegőle. Mikoron ez beteg sóror semminemő egészségnek meggyógyulását ömagában nem érzenéje, tahát bódogóságos szent Margit asszon ez sórorrul igen szorgalmatos lön, mi|¹³⁰képpen öneki szokása vala az beteg sórorokról; kezde szent Margit asszon szorgalmazni irgalmasságból az beteg sórorrul. Nemőnemő orvosságot hallott vala szent Margit asszon, es megcsinálá az beteg sórornak, es neki adá; mihelen szent Margit asszon az beteg sórornak adá az orvosságot, legottan az beteg elveszté nyelvét es okosságát, eszét. Ezt látván szent Margit asszon, igen megijede, hogy ne lenne ez sóror halálának oka, hogy ki kíván vala lenni egészségének oka. Demaga nagy hamarsággal elkölde egy sórort es hagyá elhozni az ő aranból csinált tábláját, mely táblában vadnak nagy sok szenteknek ereklyéők, es az eleven szent keresztfá. Ez táblát szent Margit asszon mendenkoron, mend éjjel, mend nappal, mikoron imádkozik vala, szemeinek előtte tartja |¹³¹ vala. Ez táblának előtte leesék szent Margit asszon, es kezei kiterjesztvén, es esmég kezei öszvekúcsolván es bőséges könyveket hullatván, es ajtatos fászkodásokat mennyországgra bocsátván, ő kérésének megnyerésének bizodalával némiképpen kiáltván, monda: Uram Jézus Krisztus, ha az te felségödnék előtte te méltatlan szolgáló lejányodnak szolgálátja valamiképpen kellemetös volt, tegyed envelem ez irgalmasságot az te bőséges kegyességödből, hogy ez beteg, ez te szolgálód meg ne haljon, de vegye az elesztebi egészségét. Mikoron szent Margit asszon elvégezte volna ez beszé-

döket, legottan meggyógyula az beteg sóror. Ez dolog nagy erős bizonság alatt veteték be. Ez csodatétellel akará úristen felmagasztalni szent Margit asszont, még ez velágban élven. Ámen, Jézus, Mária.

|¹³² Esmég ilyen csodálatos dolog olvastatik ez szent szűzről.

Egy időben husvét napján complétának utánna, mikoron volna nagy esső, es volna igen homályos idő, hívá hozzá szent Margit asszon az ő szolgáló leányát, sóror Ágnest, es hagyá neki hogy egy társot venne melléje, es az ő szoknáját avagy kötötését elhoznája. Mikoron ez sóror Ágnes elment volna az ő társával, ime ez sóror Ágnes az ő társát elveszté az setétségben, es őmaga beesék az kútban: mert az időben az kutat nem kerétték környül kövel, miképpen mastan; es vala az kút az nagy udvaron az kohnya előtt: mert akkoron az kis setét kohnyában főznek vala; es ezenképpen az sóror Ágnes, az ő társa elvesztvén az kútban beesék. Mikoron ezt megtudták |¹³³ volna az sórorok, megmondák Olympiadis asszonnak; Olympiadis asszon kedeg elmene szent Margit asszonhoz, es monda neki: Ó asszonyom, gonoszúl tötted ezt, mert elvesztötted ez sórornak testét es lelkét! Monda szent Margit asszon: Ne félj anyám, mert nem hal meg ez sóror. Tahát szent Margit asszon imádá az úristent, mondván: Ó úristen! ha valami kevéssé kellemetös teneked az en szolgálatom, tegyed, hogy ez szolgálóleán meg ne haljon. Annye ideig lön ez szolgáló sóror az kútban, míg az klastromnak kúcsait megelélék, es az ajtót megnyiták; es immár harmadszer vetötte vala fel az víz az sórort az kútnak fenekéről, miképpen őnmaga ez sóror bizonságot tött ezről. Eznekutánna elmene szent Margit asszon es Olympiadis asszon az egyeb sórorokkal, |¹³⁴ es kivonák az kútból minden sérelm neköl, es kit alétnak vala megholtnak, megelélék elevenen, szent Margit asszonnak imádsága es érdeme miá. Nagy hálát adának az úristennek. Esmég olvastatik egy példa némely fráternek meggyógyulásáról, czképpen: Vala egy fráter, predikátor-szerzetbeli, es ez vala paraszt fráter; neki vala neve János; ő vala hívséges ember es ajtatos fráter. Mikoron ez fráter gyötretnék negyednap hideggel, szent Damankos atyánk

napjátul fogva purificatio Bódogasszonnap-utaiglan, es mikoron orvosoknak semegy orvosságok csak valami kevéssé sem használt volna, de inkább ez kórságnak miatta halálra közelé^htene : mikoron azért az időbeli provinciális igen szök-
 |¹³⁵séges volna ez fráterrel, mert öneki társa vala, es kell va-
 la vele elmenni ez provinciálisnak fráter Marcellusnak mesz-
 sze való helyekre, köldé ötet ez provinciális szent Margit ass-
 szonhoz, hogy ötet meggyógyé^htanája imádsága miá. Azért mi-
 koron ez fráter jutott volna ez klastromhoz, hivatá hozzá sz.
 Margit asszont az klastromnak kerekded ablakára, hogy az
 követséget megmondja. Mikoron szent Margit nagy együgyü-
 séggel es alázatossággal eljütt volna, monda neki az fráter :
 Az te lelki atyád, fráter Marcellus provinciális köldett enge-
 met tehozzád, hogy enértem imádj, es hogy engemet az en
 közel való halálotmtúl megszabadé^hts imádsággal. Kinek
 szent Margit asszon kevéssé hallgatván, önenmagában gon-
 dolkodván, ezenképpen felele : Mi uronk Jézus Krisztus az,
 ki az betegségö¹³⁶ket eltávoztatja es egészséget ad ; en kedeg
 menere tehetöm, megteszöm azt, az mi ennekem paraucsol-
 ván vagyon az en lelki atyámtul, demaga te-es imádj ajtato-
 son temagadért. Esmég monda szent Margit asszon az fráter-
 nek : Ha vagyon hideglelő napod ? Felele az fráter : Ma va-
 gyon hideglelő napom. Tahát elmene szent Margit asszon az
 ő kamorácskájában, az ő imádságinak helyére, hogy ki vagyon
 az kar között, es az köfal között, azaz, kit mastan hívonk
 sz. Margit asszon helyének, mely helt szent Margit asszon igen
 szépen megékesé^htvén uronk Jézusnak feszületivel es szen-
 tőknek képével tartja vala. Ez helyre bemenvén ez szent szüz,
 az ő ajtatos imádságival meggyógyé^htá ez frátert az hidegle-
 lésből tökéletösséggel, es annakutánna sokaknak öelötte ez
 dologról bizonságot tön.

|¹³⁷ Esmég ilyen csodatétel olvastatik ez szent szü zröl.
 Egy időben az provinciális fráter Marcellus némely fráterek-
 kel bejüve ez klastromban szent Margit asszonnak es az egyeb
 sóroroknak vigasztalására. Ez provinciális akarván megláto-
 gatni az beteg sórorokat, elvivé szent Margit asszont övele,
 es az ő mesterét es a sórorok közzül némelyeket. Mikoron ez
 provinciális látott volna az infirmáriában négy nemes gyenge

szűz novíciákat igen nehezen hidegleléssel gyötretni, tehát ez novíciák kérék az provinciálist, hogy parancsolná szent Margit asszonnak, hogy őket meggyógyé^ttanája az ő imádságával. Monda ez provinciális szent Margit asszonnak egy nemő-nemő reogató beszéddel, demaga tisztességgel, miképpen illik vala : Micsoda ez, sóror Margaréta asszon, hogy az te sórorid ilyen nagy betegségben tartatnak? |¹³⁸ hol vagyon az te kenyerületöd, es az te irgalmasságod? menj el azért, siess, es értek imádj, hogy az úristen kenyeröljen őrajtok, es gyógyéha meg őket. Szent Margit asszon szemérmesen mosolodék, miképen szokta vala, semmit nem szóla; de mikoron az provinciális es az egyeb fráterek kimentenek volna ez klastromból, szent Margit asszon mene az ő imádságinak helyére, hogy az öneki hagyott engedelmességet beteljesejtenéje. Másod napon ezután ez szent szűznek imádságinak érdeme miá ez feljül megmondott sórorok tökéletös egészséget vőnek, es dicsérék az úristent, es szűz szent Margit asszont. Áve Mária. Jézus.

Itt kezdetnek immár sz nt Margit asszonnak az oly csodatételi, kiket az úristen szent Margit asszonnak halála után mielködék ez szent szűznek érdeme miá, ezképpen.

|¹³⁹ Szent Margit asszonnak halála után egy esztendővel es öt holnappal az isteni erőnek mielködeti miá kezde ez szentséges szűz, szent Margit asszon, fénlenni csodatételökkel. Először ezenképpen : Mikoron írának úr születeti után ezer kétszáz hetvenkét esztendőben, június havának tizenharmad napján, pinkest oktávája után való kedden, harmad óra után, egy nemőnemő mukás ember, hogy ki pintér es álc, ennek vala neve Benedök, es vala negyven esztendős ember, Vácnak tartományából, Dán nevő falóból: ez Benedök nevő ember, mikoron három esztendeig mind szünetlen oly igen nevolvásól beteg lett volna, hogy az ő térdei az ő mellyéhez es az ő sarkai az ő utolsó ölöfeléhez ragadtak volna, úgy hogy semminemő lábai nem valának, hanem csak szünetlen fekszik vala, öszvezsugorodván miképpen töke: ez nevolvás beteg, mikoron hallotta volna szent |¹⁴⁰ Margit asszonnak nagy csodatételét, kezde künyyergeni az ő anyjának, atyjafiainak es egyeb rokonságinak, hogy ötet elvinnék szent Margit

asszonnak koporsójához mondván : Ha en tapasztalandom istennek leányának, szüz szent Margit asszonnak, koporsóját, hiszem, reménylem, hogy ez nagy kénből meggyógyulok. Kinek az ő anyja kétségbel esvén az ő meggyógyulásáról, monda : Mikoron az en atyám, ki régen megholt, feltámad, akoron gyógyi¹ulsz te meg ez kórságból. Ez beteg még-es kéri vala őket, hogy elhoznájak ; mikoron elhozták volna ez beteget az koporsóhoz egyszer-es, kétszer-es, ez igikkel kezdé ez beteg imádkozni, mondván : Hiszlek tegedet, en asszonyom, szüz szent Margit asszon, en uramnak Béla királnak leánya, hogy ki te gyermekségedtől fogva megutálván az te királi szüleidet, es ez velági országodnak dicsőségét, szolgáltatál az úr Jézusnak nagy alázatossággal, hogy teneked anyye nagy érdemed |¹⁴¹ vagy on az úristennél, hogy engemet az en testemnek nehez kórságából megvigasztahatsz, ha akarod ; es kérlek, imádlak tegedet teljes hittel, kívánatos ajtatossággal, hogy méltólj engemet megszabadé²tanod. Ezenképpen ez nevolvás beteg letetetvén, az koporsónak mellette fekszik vala. Ime mikoron immár ebben múlt volna egy egész hét, es mikoron az nagy oltáron mise szolgáltatnék, úristennek kegyelmessége miá es szüz szent Margit asszonnak érdeme miá, kit ez beteg teljes hittel hí vala, teljességgel való egészséget vevén, felkele minden segítség nekől, es az koporsót háromszor megkerölé, hálát adván az úristennek az egészségnek jótételéről. Ezenképpen ő tulajdon lábain vígan hazájában tére. Annakutánna gyakorta jü vala az tartománybeli emberekkel szarándokságban az koporsóhoz. Hallván kedeg emberek szent Margit asszonnak ez nagy csodatételét, az tartomá|¹⁴²nyokból kölembkölemb kórságbelieket hoznak vala az koporsóhoz, némikoron kedeg ördegektől gyötretettek-es hoznak vala ez szent szüznek koporsójához, es minden kórságbeli betegek meggyógyulnak vala ez szentséges szüznek érdeme miá az koporsónál. Jézus. — Esmég egy példa olvastatik egy betegről, kit szent Margit asszon meggyógyé³ta. Vala némely fráter, hogy ki lakozik vala az ispitályházban, es ez vala tisztességbeli, es vala ajtatos az úristenhez es az ő szentéhez ; es ez embernek vala neve Albert ; es ő tartatik vala nagy nehéz negyednapí kórsággal avagy negyednapí hidegleléssel : mely

hidegleléssel esék ez Albert nevő fráter nagy fájdalomban úgy, hogy az ő lábai megsugorodának az ő térdében. Demaga ez Albert nevő fráter fogadást tön szent |¹⁴³ Margit asszonnak, es bizék az ő szent érdemében teljességgel, nagy siralmakkal ajánlá ömagát szent Margit asszonnak. Legottan hogy ez ajánlást elvégezé, es az napnak egy része elmúlván, ez beteg az ő betegségének ágyából es az negyednap hideglelésből, es az ő térdeinek megsugurulásából mendenestől fogva megszabadulván, felkele, es szent Margit asszonnak koporsójához jüve : nagy ajtatossággal es alázatossággal földre leterjeszködvén hálát ada ez szent szűznek, es ez dolgot megmondá az frátereknek es egyeb nagy sok embereknek. Ezenképpen elmene.

Esmég kezdetnek némely csodatételek, kiket tön úristen ez szent szűznek érdeme miá : mert az ő koporsójánál vakoknak látások megadatott, sántáknak járáсок, csonkáknak kezek megadatott, es egyeb sok kölembkölemb kórságbelieknek meggyógyulás adatott.

|¹⁴⁴ Vala egy leán, kinek vala tizenkét esztendeje, nemönemő Pinka nevő háziatyának leánya. Ez leán vala szent Margit asszonnak koporsójához ajtatos es hív az jótételekért kiket hallott vala szent Margit asszonról. Elhozatá ömagát ez leán az ő szüleével ez szent szűznek koporsójához az ő egészségének megépületiért. Ez leánnak ő bal keze mind ő születésétől fogva hátra fordúlva vala, megsugorodván mind holnalg az ő vállára ; es oly igen megasszott vala az ő keze, hogy valakik látják vala, semmit egyebet nem látnak vala, hanem csak az bőrben az aszju tetemeket mutatják vala ragaszkodván. Mely leán mikoron gyakorta jütt volna sz. Margit asszonnak koporsójához egynehány napig, tahát az nagy misének alatta, mikoron az evangéliom olvastatnék, mind az nagy sokasságnak előtte, |¹⁴⁵ kik akkoron ott valának, ez leán az ő tenerét, kezeit, kik megsugurúltak vala es hátra fordultak vala, megnyitá, es karját felemelé, es ömagát mindeneknek meggyógyúlnak mutatá. Ez leán ezután ajtatosságból egynehány napon ugyanott az koporsónál megmarada, es valakik kívánják vala, mindenöknek megmutatja vala, miképpen ez napoknak alatta lassan-lassan az hús az aszju tetemekre neveködvén, az úristennek jótétele miá, ez szent szűz Margit asszonnak érdeme miá teljességgel meggyógyula Ámen. Jézus.

Esmég más példa sz. Margit asszonnak csodatételéről ezképpen:

Vala némely szüz apáca ez klastromban, es ő vala nemes királi gyökérből támadván; ő vala Béla királynak hugának, Anna asszonnak leánya; öneki vala neve Mar¹⁴⁶git. Mikoron ez sóror Margaréta hallotta volna úristennek sok tételét kölembkölemb kórságban megnyomorúltaknak, szent Margit asszonnak érdeme miatt, isteni engedelmi miá, miképpen hiszjük: ez sóror ez hallott jótételeket nem akará szívvél hinni. Mikoron ez sóror egy napon az karban állana az ablaknál, kin nézettetik Krisztusnak szent teste, es mikoron látott volna némely asszonyállatot, oly igen nevolvásul köszvénynyel megverettet es megsuguróltat, úgy, hogy az ő kezeitől es fejétől megválván ő testének semminemő tagjával nem élhet vala, hanem ő két kezével nagy erőködéssel az págyimento-vonszsa vala ömagát, úgy hogy mendenek könyerelnek vala őrajta; az egyháznak kivőle kedeg hordoztatik vala nemönemő taligán: Mikoron ez sóror látta volna ez nevolvás beteget, akara bizonságot venni¹⁴⁷ sz. Margit asszonnak szentségéről, monda sóror Margaréta: Ha ez nevolvás beteget meggyógyé¹⁴⁸tandod en látásomra itt állván, tahát az úristennek-es hálaadásokkal dicséretöt mondok, es az te szentségedet hívén teljes hittel, méltó tisztességet teszek te szentségednek. Ime legottan csudálatosképpen aleg múlték fél óra, mikoron még az sóror ottan állana az ablaknál, es nagy sokasság volna az szentegyházban, es könyerőlnének ez nevolvás betegen, az betegnek az ő régi hoszju kórságának kötele megoldozván, vön tökéletös egészséget. Demiért az hoszju kórsággal megemésztetött vala az ő ereje, az új erő vévén, aleg mehete az koporsóhoz; úristennek es sz. Margit asszonnak érdemének hálákat ada, es el haza mene. Annakutánna egynehány hét elmúlván, az ő megyés plébánosa megyéével őszve es ez beteggel, kereszttel, processió¹⁴⁸val jüvének sz. Margit asszonnak koporsójához, es bizonságot tőnek ez beteg asszonyállatnak az ő régi hoszju kórságáról; az úristennek-es hálát adának szent Margit asszonnak érdemeért, ajándokokkal, tisztességtételekkel, szokás szerént. Es ez szüz, ki előszer kételkedik vala szent Margit asszonnak szentségéről, megmarada es megerősejtetik ajtatosságban es hálaadásokban Ámen.

Esmég vala egy iffiú, ki lakozék sz. Erzsébet asszonnak ispitályában sz. Gelyért hegye alatt, mely hely azért mondatik sz. Gelyért-hegynék, mert régen az hegyének alatta öletött volt meg szent Gelyért az kegyetlen kemény pogán magyaroktul. Azért mikoron ez iffiú sok ideig feködt volna az ispitályban, hallá hogy szent Margit asszonnak érdeme miá az ő koporsójánál betegeknek nagy jótételek adatnak istentől egészségre; menere teheté, megszerzé az beteg, ¹⁴⁹ hogy elhozattatnék az koporsóhoz; de az ő nagy kórságának miatta könyöklék az márvány koporsóra, ajtatosson kéré sz. Margit asszonnak segedelmét, esedözését, es ugyanottan legottan vön tökéletes egészséget.

Vala némely vak házi atya, hogy ki nagy sok ideig való fájdalmmal szemének velágosságát elvesztötte vala; mely vak, mikoron egyeb sok emberekkel szent Margit asszonnak koporsójához ajtatoson szarándokságban jüvökkel ő-es eljüne, az ő gyermeke ötet vezetvén; de az úristennek titkon való iteletivel ez vak semmi jótételt nem vön, nem követe. Mely vak sírván es szomorúan két napi, avagy négy napi menőföldön az ő házában tér vala meg; bemenvén kedeg az ő házában leöle az ő székében, miképpen elébb szokta vala, az ké¹⁵⁰ménynék mellette, es öhozá híván az ő feleségét es fiait, fászkodván monda: Ó en asszonyom, sz. Margit asszon! sok emberek az te érdemed miá irgalmasságot nyertenek, csak enenmagam az en bineimért vakul térek meg az en házamban, miképpen oda mentem vala! Es hagyá az ő feleségének, hogy az háznak ablakát az ő széki mellett megnyitná az égnek vigasztalásaért. Legottan ez beszédek után ez vak, az ő felesége előtt fiai es háza népe előtt, vevé szemének velágosságát: ki legottan ő székéből kijüve, híván öhozá ő barátit es szomszédit, es megyés plébánossát, hálát ada úristennek es sz. Margit asszonnak érdemének, szerze nagy vendégségét es lakának nagy öremmel. Mikoron ez dolognak elmúlt volna egy hete, esmég mind¹⁵¹ az emberekkel új gyertyáknak áldozatjával az ő szarándokságokat beteljeséjtek az ő fogadások szerint, es mendeneknek nyilván kihirdették ez meggyógyé'tásnak jótételét Ámen. Jézus!

Esmég vala némely özvegy asszonyállatnak leánya,

kinek vala neve Neste, hogy ki az ő szemeinek szönetlen való fájdmával öt esztendeig lön vakká. Ez leán mikoron vezéreltött volna sz. Margit asszonnak koporsójához az frátereknek es egyéb sok népeknek jelen voltára, kik jüttek vala szarándokságban sz. Margit asszonnak koporsójához, érdemlé venni szemének velágosságát ez szegén vak leány.

Vala némely penitenciatartó, kinek vala neve Ölse, es vala német. Ez nyolc esztendeig szönetlen szenvedé szemeinek fájdalom¹⁵²mát, es az nagy daganagnak miatta az ő orcájának husa felnevekedvén, es az ő szemeit befedi vala az ő orcájának dagadott husa; ezenképpen vakon marad vala meg. Ez szegény vak asszonyállat hozattaték sz. Margit asszonnak koporsójához, es ott tartaték egynehány napokban, sz. Margit asszonnak érdemében való reménységért. Nagy Bódog-asszonnak másod napján ez szegén betegnek minden fájdalom megszönék, es az daganag leszálla, es semminemő éktelenségnek, szörnyőségnek nyoma őrajta meg nem marada. Nagy sok népeknek látására vevé az szegén vak ő szemeinek velágosságát sz. Margit asszonnak érdeme miá, úrnak születeti után ezer két száz hetven három esztendőben, es elmene az ő hazájában nagy örömmel.

Vala némely szabó Vácnak várasában, kinek vala neve Benedök. ¹⁵³Ez szabó esztendeig avagy tovább mukálkodván poklosságban, igen nehezen es nem csak önenmagátul de ő házabeliektől es orvosoktól, az ő életitől avagy életiről kétség vala. Ez nevolys beteg ő szívének teljes ajtatosságával ömagát ajánlván sz. Margit asszonnak érdemében, mikoron immár az ő szarándokságának harmad napja volna, egészségnek jótételét megnyeré szent Kozma Dömjén napján, az nagy sokasságnak előtte sz. Margit asszonnak érdeme miá. Az úristentől vött jótételüket megesmervén, nagy nyilván való kiáltással hálát ada mendeneknek teremteének, dicsérvén az úristent.

Vala egy ember, kinek vala nevő Márton, es vala somogyvári. Ez Márton nevő ember gyötreték sok ideig az nehéz kórsággal, es vala éktelenyöl ő testé¹⁵⁴ben megszornyüdüött, es vala ő elméjétül elidegenödt, miképpen ördöngös, miképpen sokaktul itiltetik vala; láncokkal megkötöztetvén tar-

tatik vala. Mely kórságbeli ember legottan, hogy az ő házabelieknek őrizetítől magát kiszabadéthatja vala, mendeneknek még testekben-es nagy bántalmakattessen vala. Fogadást tőnek az ötet őrizők, avagy atyjafiai, hogy ha meggyógyulni érdemlene sz. Margit asszonnak érdeme miá, tehát nagy messze földről az szarándokságot beteljesejtenék sz. Margit asszonnak koporsójához. Mely kórságos ember alég tartaték fel óráig az láncokban, kezde ivöteni: Meggyógyultam, bocsássatok engemet szabadon járni. Az emberek semmiképpen nem hínek őneki; de még-es megtarták ötet az fogságban egy óráig: annakutánna elvevék őrola az láncot, es szabadon el¹⁵⁵hagyák men i. Ki mindenképpen az elébbi okosságának, szelédségnek szokását vevén, tökéletes egészséggel örölvén az fogadott szarándokságot beteljesejték, es mindnyájan bizonyrágot tőnek ez csodáról.

Az Cselei János bírónak felesége vala ő elméétől elidegenedett, es sokaktul alé^htatik vala ördöngösnek, kiért tartatik vala megvasasztatván. Kinek okaért nem csak ő baráti, de még ő szomszédi-es kenyerölnek vala őrajta; fogadást tőnek, kérvén sz. Margit asszonnak érdemét, es ez elméjétől elidegenyölt asszonyállatnak tökéletes egészséget nyerének; es meggyógyultván, sz. Margit asszonnak koporsójához hozák, es ez dologról sok tanókkal bizonyrágot tőnek, es ez asszonyállatot egészségen eleve mutaták bizonyrággal. Jézus, Mária, Margaréta!

¹⁵⁶Esmeg vala némely asszonyállat, ki-es kórságos vala es ő vala Upor nevő tisztelendő embernek felesége, es tartatik vala külön magának berekesztetvén az ő nagy nehéz kórságaért. Fogadást tön ez asszonnak ő ura es baráti, hogy ha az úristen szent Margit asszonnak érdeme miá ez asszont meggyógyé^htanája, tehát szarándokságot tennének sz. Margit asszonnak koporsójához. Mikoron ez fogadást megtötték volna, es ajánlották volna ez asszonyállatot sz. Margit asszonnak érdemben, nyerének őneki teljes egészséget. Ez dologban kedeg sok emberek megerősejtenének lelki épöletre, hogy ez elméjétől elidegenyült asszonyállat, avagy balgatag asszonyállat(nak) egyeb embereknek hitivel, ajtatosságával es fogadásával az elébbi egészsége megadatott, nagy sok embereknek jelen voltára, kik ez dolgot látták es hallották bizonval.

[¹⁵⁷Itt kezdetnek némely példák hogy miképpen az úristen sz. Margit asszonnak érdeme miá halottakat támasztott fel életre.

Vala némely tisztelendő házi atya, Budának mellette, Fölhévizett, kinek vala neve Bocs. Ez házi atya, mikoron vecsernyének utánna vacsorállnék az ő köpincéében ő feleségével es háza népével, es az ő fia, kinek vala neve Benedek, es vala hét esztendő, aloszik vala ugyanazon pincében; ime az pincének egy része az págyimentommal öszve leesék, es ez házi atyának jelen voltára, háza népével öszve, ez gyermeket az kö elnyomá. Ez házi atya kedeg, hogy ki messze vacsorállik vala az gyermektől, félvén halálnak veszedelmét, elfuta, mert oly igen nagy vala az romlás, hogy méltán féli vala az veszedelmet, es az gyermeket ugyanottan elhagyván az köveknek alatta, es ez [¹⁵⁸gyermeknek veszedelméről az ő szülei esének nagy siralomra. De mikoron ez gyermeknek szülei felindé^htották volna minden ő atyjokfiat es szomszédit, némelyek ássák vala ki ez gyermeket kapákkal, némelyek ásókkal es egyeb eszközökkel, vas es fa szármakkal, kik ez dologra alkalmasok valának, nagy sok mukával, nagy sok ideiglen, az földnek, könek es mésznek terhét, nehezségét elvevén, az gyermeket kivonák, ki oly igen megtörettetött es elnyomdatott vala, hogy semminemő egész-ség ő tagiban es tetemiben nem vala, ki meg nem töretött vala. Ez gyermeknek kedeg ő anyja, az nagy bánatnak miatta, miképpen anyja az ő egyetlen egy fiának halálaért, anyai szorgalmatossággal tapogatja vala ő fiának nyelvét, melyet ez megholt gyermek megszoré^htván tart vala ő fogai között, vérben keverődén. [¹⁵⁹Mely gyermeket mikoron az ő szülei az ő házokban letettek volna, hogy ki mendenestül megholt vala, meghidegedett vala, es élő lélektül mendenestől megfosztatott vala; ez gyermeknek ő szülei az siralmas szózatoknak közette kezdék hínia istennek irgalmasságát, sz. Margit asszonnak érdeme miá, mondván: Mi asszonyonk szüz sz. Margit asszon, kérünk tegedet, hogy az te érdemednek miatta támaszszad fel az mi fionkat, mi lelkönknek es testönknek egyetlenegy vigasztalását; mert tudjuk, hogy ez irgalmasságot megnyerhetöd minekünk az te érdemidnek miatta. Az ő rokonsági

kedeg, es szomszédi, ugyanezen kenyergéseket kiáltják vala. Ez gyermeknek-es ő atya futamék sz. Margit asszonnak koporsójához szövétnekkel es áldozattal veternyének utánna, es ött ajtatos kenyergéseket úristennek es szűz Máriának,¹⁶⁰ siralmas könyergésökkel, es az megholt gyermeket es az gyermeknek lelkét ajánlá sz. Margit asszonnak esedőzésében es érdemében. Azért, mikoron ez gyermeknek atya beteljesítette volna az áldozatokat es imádságokat az koporsónál, es megtérne az ő tulajdon házához, sírván ő egyetlenegy fiáért; tehát ime, mikoron az nap felkölt volna, elejben jüvének ez házi atyának némely emberek, kik mondák, hogy az ő fia megelevenödött. Mikoron ez háziatya hallotta volna es látta volna, hogy az ő fia feltámadott, vevén az ő fiát ő karjai között, es megcsókolván ötet, hálaadásokkal es mind ő teljes házanépével, es minden szomszédival, szántó ebéd előtt, ez gyermeket elevenen es mindenestől meggyógyultat, esmeg megtérvén, hozák sz. Margit asszonnak koporsójához, es megmutaták mendeneknek; es nem vala őrajta semminemő seb, sem sérelm, hogy ki annakelőtte mendenestől fogva el¹⁶¹törtött vala. Ez megholt gyermeket, az ki sz. Margit asszonnak érdeme miá feltámadott vala, nyilván megmutaták óbudai prépostnak, es mind az káptolonnak es az tisztelendő atyáknak es uraknak, váci piseknek, es váradi piseknek, es szent Bernáld szerzetinek apátjának, es az pápa követinek, kik tudakozást tőnek sz. Margit asszonnak szentségéről: azért ezek lönek tanói ez megholt gyermeknek feltámadásáról.

Ez feljül megmondott gyermeknek feltámadásáról való csodatétele sz. Margit asszonnak meg vagyon faragván az sz. Margit asszonnak koporsóján, kit faragtanak fejr márván-köből.

Esmég kezdetik más példa, esmég némely halottnak feltámasztásáról.

Vala egy ember Pesten, es ennek vala egyetlenegy fia. Mikoron¹⁶² ez embernek ő felesége az ő kézimukája után megfáradván, ő ágyában lefeködt volna, es ő kösded fiát ő ölében helhezttette volna, kinek aleg vala kilenc holnapja; mikoron ez asszonyállat ő álmából felserkent volna, lelé az gyermeket megholtnak, es mind ő teljes testében meghidegültnek es

megfagyottnak, mert téli időben vala. Melyet mikoron az keserves anya miképpen megholtat siratnája, az ő urát, hogy ki kölen ömagának nyugoszik vala, es az ő tulajdon leányát, az ő anyját, szolgálóleányt, kik azon házban alosznak vala, es mind ő teljes házanépét, szomszédit, rokonságit megindé^{tá} az ő nagy révásával; es megijedének nagy félelmmel. Ez gyermeknek ő szülei kedeg vevék ez megholt gyermeket, es tevék az háznak közepire az szén mellé, es ömagokat siratják vala lenni ő fioknak gyilkosának: mert mikoron valamely szüléknek hozzá-látatlanságának miatta valamely¹⁶³ gyermek meghal, igen nagy nehéz bín, es csak pápának hatalma oldozhatja meg. Elmülék az téli éjnek hosszúsága nagy siralmban, es kezde nap világosodni; tahát az nagy sirásoknak ordé^{tásoknak} közette ez gyermeknek szülei az megholt gyermeket ajánlák sz. Margit asszonnak érdemében, es fogadást tőnek, hogy ha az úristen szent Margit asszonnak érdeme miá ez megholt gyermeket megelevené^{ti}, es az ő anyját, ki őtet megnyomta vala, ez rettenetös gonosz hírből szeméremből irgalmason megszabadé^{tja}, tahát az gyermeköt, míg élne, mind addeg adnájak ez asszonyonk Mária klastromának örekké való szolgálatjára. Mikoron ez imádságokat es fogadásokat elvégezték volna, ime kezdének ez gyermeknek ő megholt, fagyott testének erei lassan-lassan megelevenyülni, es az napnak felkeletikor az nagy téli hosszú éjnek utánna istennek irgalmassága miá¹⁶⁴ ez sz. Margit asszonnak érdeme miá az lélek megtére, es megelevenyüle az gyermek: az ő szemeit megnyitá, könnyekölvén anyjára néz vala az gyermek. Melyet az anyja örölvén, azért hogy az ő fiát az holtak közzül elevenen vette vala, vevé őtet ő ölben, áldván az úristent mindeneknek előtte, kik jelen valának az elvött jókért. Az siralm fordula nagy öremre, es az anya szoptatja vala ő fiát miképpen anya. Demaga mikoron az nap jobban feltámadott volna, az szomszédok mindenfelől összevgyülene, es az fiat, kit étszaka sirattanak vala miképen holtat, sz. Margit asszonnak érdeme miá, örölvén, elevenen mutaták meg; es az ő fogadásokat beteljesejték. Az gyermeköt, ki ő halottaiból feltámadott vala, nagy sokasságnak előtte elvivék sz. Margit asszonnak koporsójához; sz. Margit asszon halá-

lának másod esztendőében. Annakutánna az pápa követinek-es megmutaták az gyermököt.

¹⁶⁵Esmég kezdetnek némely csodálatos dolgok szent Margit asszonról.

Vala némely jegybeli Örsébet nevő leán, kinek mikoron az ő ura elment volna messze való útra, ez leán kezde keéré^htteni az ő jegyesének szerelmével, es kezde ez leán búdosni es kerengeni, miképpen búdosó, kölembkölemb setét helyeken csak őmaga egyedül. Tahát ime pokolboli ördeg az leánnak elejben jüve az ő jegyesének személyében, és megszállá ez leánt, es kezde őbenne lakozni. Legottan ez ördengös leán futamék az ő atyjára anyjára, es egy méhben feködt atyjafiára, es mindenre egyebre, valakiket érhet vala, erősen gyötri vala őket; némikoron ököllet veri vala őket orcel, némikoron foggal szaggatja vala őket, némikoron kedeg kövel avagy pálcával veri vala őket. Demaga ez szegén leán megfogattaték az ő szüleitül, es igen erőssen megláncoztaték: ¹⁶⁶es mikoron az leán annakelőttenem tudott volna egyeb nyelvön szólni hanem csak magyarul; demaga az időtől fogva, hogy pokolbéli ördeg az leánba ment vala, őt egész holnapig szóla ez leán németől, tótül, es egyeb sok kölembkölemb nyelveken. Azért mikoron hallották volna az ő szülei az csodatételeket, kiket az úristen mielködik szent Margit asszon koporsójánál szent Margit asszonnak érdeme miatt, ez szegén leán megköötztetvén es megláncoztatván hozattaték szent Margit asszonnak koporsójához, es nagy sok ideig tartaték az koporsónál. Tahát ime sok napoknak utánna szent Margit asszonnak halála napján, sz. Priska asszon napján, István királnak, szent Margit asszonnak egy méhben feködt atyjafiának jelen voltára, mely király akoron az koporsónál vala, es Magyarországbeli jobbágyoknak es mind az teljes királi¹⁶⁷udvarnak jelen voltára, az ő szüleinek-es, es atyjafiainak, es nagy sokasságnak jelen voltára, kik mind kenyerölnek vala őrajta: István király kedeg mind ő teljes udvarával öszve kenyeröl vala ez szegén leányon, es csodálkozik vala azról, hogy ő kölembkölemb nyelveken szólna, es kenyeregnek vala az úristennek, az nagy sokasság az királylyal öszve, hogy az úristen tenne irtalmasságot ez szegén asszonyállattal sz. Margit asszonnak

érdeme miatt, es megszabadé^htanája pokolbeli ördegtől. Tahát ime istennek kegyelmessége szent Margit asszonnak érdeme jelen lön, pokolbeli ördög ez szegén asszonyállatból előzeteték szent Margit asszonnak halála napján szent Priska asszon napján, es vön tökéletös egészséget, es megtére az előbbi szelédsege es teljes okossága, es az elébbi kölembkölemb nyelvekön való szólásokat mind elfeledé, es csak magyarul tud valamint elébb,¹⁶⁸ tökéletösséggel meggyógyula. Ó minemő öreme vala az időben István királnak hogy látja vala az ő hugának érdeme miatt kölembkölemb kórságbelieket meggyógyulni, az úristennek kegyessége miá! Sőt nem csak István király öröl vala, de mend teljességgel Magyarországbeli urak örölnek vala sz. Margit asszonnak érdemének.

Vala egy tisztelendő ember, hogy ki ajtatosságból gyakorta meglátogatja vala szent Margit asszonnak koporsóját Monda ez tisztelendő ember az ő társinak: Menjünk el megtenni az mi szarándokságonkat, és idvezleni, köszönni, szent Margit asszont. Ezeket hallván némely szerzetes emberek az ő ajtatosságának ellene valókat tanácsoznak vala neki, es miképpen velági embert, kit valami jórul könnyen megcsalnak, az ő jó szándokáról az szerzetes emberek megvonák ez tisztelendő embert.¹⁶⁹ Mikoron kedeg elmúltanak volna két napok, monda esmég ez tisztelendő ember az ő társinak: Menjünk el az mi asszonyonknak sziz Máriának szigetében spaciálásnak, mulatságnak okáért: az elébi ajtatosságát mindenestől fogva elfeledé. Kik mikoron elmentek volna, es kezdtek volna evezni az Dunán, ez tisztelendő embernek ő jobb keze kezdé nagy hertelenséggel nagy fájdalommal gyötretni, es minekelötte az Dunán általjuttek volna, az fájdalom annera neveködék, hogy mind válláig sem kezdé érzeni az ő kezét, es úgy keményedék meg az ő keze, hogy sem fel, sem alá nem teheti vala. Tahát ez ember legottan megismeré, hogy ő annakokáért gyötretnék, hogy ötet megsalták volna az szerzetes emberek az szarándokság-járásból; es elmene, félvén reszketvén, sz. Margit asszonnak koporsójához; de semmi irgalmasságot es meggyógyulást ott nem vön,¹⁷⁰ azért, hogy az sz. Margit asszonnak érdemiről való véleködést ő el-

méjéből még ki nem tiszté^htotla vala, miképpen kell vala. Tahát megesmervén az ő bínét, töredelmes es alázatos szível siralmakra indultaték, bocsánatot kérvén sz. Margit asszontul, mondván: Ó bódog szent Margit asszon! úristennek ajtatossa! ez országnak kölembkölemb részéről jüvök, kölembkölemb kórsággal megnyomoré^htván, te érdemednek miatta meggyógyulván, megtérnek ő hazájokban nagy öremmel: en kedeg egészséggel jüttem ki en házamból, es ime en az en hitelenségemért enmagamnak es minden en házambelieknek örek szégyenségre megaszva térek meg en házamban. Demaga az fájdalm-es nagyobbban bévöltetik vala, es ez penitenciatartó embernek ő könhullási bévebben öttetnek vala az koporsónak fundamentomára, es az meggyógyulásnak jótétele szönetlen kérettetik vala. Mikoron ezenképpen¹⁷¹ könyergene, meghallgatá ötet az úristen szent Margit asszonnak érdemeért, mert minekelötte az vecsernyék elvégeztetnének, tökéletösséggel megvigaszék, istennek jótételét, sz. Margit asszonnak érdemét, es az ő panaszkodó könyergését mindeknek kijelenté nyilván való szóval; es az öneki gonoszúl tanácssozó szerzetössöket bátorsággal megfedd; önenmaga alkalmas ajtatosságban megmaradván. az sz. Margit asszon koporsóját tanolá alkalmas tisztességgel gyakortábban meglátogatnia, hogynemmint elesztebb. Jézus.

Esmég vala egy Márton nevő ember Pozsogának tartományából, es ez vala tót. Ez Márton nevő ember, mikoron sok ideiglen feködt volna nagy nehez kórságban, megnémula, az ő két kezei es két lábai megszogorulának. Mikoron halotta volna ez szegén kór sz. Margit asszonnak csodatételét, elhozata önenmagát¹⁷² ő szüleivel es barátival enne nagy messze földről, sz. Margit asszon koporsójához. Mikoron jutott volna az koporsóhoz, úristennek kegyelmessége miá es szent Margit asszonnak érdeme miatt megadaték öneki szólása, es kezeinek es lábainak egészsége megadatának, hogy kiknek gyötrelmeket szenvedte vala fársángtul fogva szent-György-napig. Ez dolgokat megbizoné^htá alkalmas tanókkal ez beteg az pápa követi előtt bizonsággal.

Vala némely penitenciatartó asszonyállat Esztergamott, es ez vala tisztelendő asszon, az ő tisztelendő voltaért az vá-

rasban sokaktól esmertetik vala; es ő vala aranyfonó, kinek vala neve Méza. Ez penitenciatartó szenvedé három egész esztendeig szönetlen vérhasnak kénját, ő fejének mondhatatlan nagy fájdalmával. Ez asszonyállat, mikoron minden ő jószága elköltvén feken¹⁷³néjek, hallá ez asszonyállat, hogy szent Margit asszonnak érdeme miatt, kórságoknak, betegségeknek miatta megnyomoré^htattaknak, istennek jótételi adatnak. Azért teteté ömagát szekérre, mert egyebképpen nem jühet vala, es hozatá ömagát az koporsóhoz. Mikoron még az úton jüne, érzé ömagát megkönnyebbödni; de mikoron jutott volna az koporsóhoz, es tapasztotta volna az ő vélomát, minden kórságából meggyógyula, es vön tökéletes egészségöt.

Vala némely nemesember, kinek vala neve Kátai Petrit. Mikoron ez nemesember feködt volna kölembkölemb kórságokban három esztendőnél tovább, es neveködvén az kórság, verettették köszvényességgel mind teljes jobb fele, es gyötretik vala annera, hogy ömagát meg nem indé^hthatja vala, sem egy oldalárul másra magát nem fordé^hthatja vala, hanem csak lepedön, szolgáinak segítse^{ge}¹⁷⁴ miatt fordúlhat vala meg. Ez nemesembernek sok ajtatossággal, teljes hittel szent Margit asszonnak érdeméről vala nagy kívánsága jüni meglátogatni sz. Margit asszonnak koporsóját; es mikoron gyakorta könyergene siralmakkal, ő ágyában fekövén, úristennek es sz. Margit asszonnak, hogy az ő kívánságát beteljesejthetnéje, de az ő nagy nehez kórsága miatt megnehezölvén, sem szeke- ren, sem egyeb állaton nem merik vala megindé^htani. Mikoron ezek ezenképpen lennének, ime ez betegnek hitinek es ajtatosságának érdeme szerint, ő álmában sz. Margit asszon neki jelenék, nemönemő tisztelendő személekkal, kik követik vala szent Margit asszont; es szent Margit asszon az ő szüzei kezével az betegnek köszvényes felét megtapasztalá az ő kegyessége szerint, mondván: Mi uronk Jézus Krisztusnak nevében az te hited szerint veszöd az kívánt egészséget. Ezeket mondván, legottan¹⁷⁵ elenyészék, es az beteg teljességgel érezvén ömagát egésznek, az ő betegségének ágyából felkele, es jüve sz. Margit asszonnak koporsójához nagy sok emberekvel, miképpen olyan nemesember, es az meggyógyulásnak irgalmasságát, kegyelmességét es sz. Margit asszonnak

érdemének jótételét mindeneknek nyilván hirdette, sem meg nem szönék mind halálaig hirdetni.

Vala egy gyermek Felhővizett, hogy ki kórságos vala, es egész esztendeig gyötörtetvén, nagy sok éktelenségöt tött vala ez gyermeknek orcájában es szemeiben. Mikoron ez gyermeknek szülei fogadás tévén hoznájak ötet sz. Margit asszonnak koporsójához, az úton mind az sokasságnak előtte, kik övelek jünek vala, vön tökéletös egészséget ez gyermek. Ezenképpen örölvén az ő szülei, úristennek es szent Margit asszonnak beteljesejték az ő szarándok¹⁷⁶ságokat nagy énekléssel.

Esmég némely iffiu négy esztendeig gyötretött vala ezen kórsággal, mert minden napon háromszor avagy négyszer az kórság leöti vala, es aléttatik vala holtnak. Ez mikoron jütt volna az koporsóhoz, es illette volna az ő vélomát, legottan meggyógyula.

Esmég némely Miklós nevő ember, mikoron esztendeig gyötretött volna negyednapí hidegleléssel úgy, hogy minden teste megdagadozott vala, es orvosoknak itileti szerént mondatik vala közel lenni bélpoklosság, ezenképpen elhagyaték az orvosoktul. Ez szegény beteg veté ömagát sz. Margit asszonhoz; fogadást tön öneki, hogy ha ötet megvigasztanája, tahát esztendeig szolgálna fizetés neköl az klastrombeli sóroroknak, hol sz. Margit asszonnak teste fekszik. Ez fogadás levén, es sz. Margit asszonnak érdemében magát ajánlván, teljességgel megvigaszék, fogadását beteljessejté.

¹⁷⁷Kezdetik sz. Margit asszonnak egy jeles csodatétele, kit tön ez szent szüz halálának utánna iffiu László királylyal, mely László királ vala István királynak, szent Margit asszonnak bátyjának ő fia. Jézus.

Mikoron szent Margit asszonnak halála után, es Béla királ halála után, megholt volna Béla királ fia, István királ, es országlana István királ fia, iffiu László királ, ez névvel nevezett másod, szent László királ után: mikoron ez iffiu László királ volna tizenhárom esztendőös, esék nagy nehez kórságokban sok napokban, es ezután esék oly nagy főfájdalmban, hogy lön önenmagának es okosságának kivöle úgy, hogy négy jeles orvos doktorok, kik ez királylyal

bánnak vala, kétségben esének ez királynak életiről. Ott állnak vala Magyarországnak fő jobbágyi es nemesi, es némely jámbor szerzetős fráterök.¹⁷⁸ Ott vala Anna asszon, német hercegnék felesége, mely Anna asszon vala iffiu László királ atyjának, István királynak húga. Ott vala Örsébet asszon, Mojses nadrespán felesége, es Mátyus bán, ki vala erdéli herceg, es vala László királynak mestere es őrizője. Ott vala az ő dajkája-es, Margit asszon, Pedikay Médus urnak leánya. Ezek mind siratják vala nagy keserő siralmmal ez iffiu László királt, es némikoron ragadják, veszik vala László királynak ujját, es megszoré^htják vala, hogy ha érzen-e je? de semmit nem érez vala benne. Tahát látván, hogy ez királ közelé^htene halálra, kezdének könyergeni ez feljül megmondott urak es asszonyok sz. Margit asszonnak, hogy ne hadnája meghalni az ő atyjafiának fiát, magyar királt, es elköldének Erzsébet asszonhoz, István királ leányához az klastromban, hol fekszik szent Margit asszonnak teste, hogy önekik köldenéje¹⁷⁹ sz. Margit asszonnak vélomát, feketéit, kit viselt ez szent szüz éltében, es kinek alatta ki-es bocsáttá az ő bódog lelkét. Ez iffiu László királ fekszik vala az időben ez klastromnak mellette. Ezeket hallván Erzsébet asszon István királynak leánya, László királynak nénje, es gondolván ez iffiu királynak es Magyarországnak veszedelmét, az sórorokkal, az ő rokonsággal es barátival, es minden egyeb sórorokkal, asszonyonk Mária klastromában lakozókkal, bőséges könhullatássokkal engesztelik vala az mindenható istént az királynak életiért, hogy ez ország ne jutna nagyobb veszedelmekre, miképpen akoron. Tahát az sz. Margit asszon vélomát, feketéit, nagy hamarsággal elköldé Erzsébet asszon némely két fráterektől, predikátor szerzetbeliektől. Azért vevé ez hercegné-asszon, Anna asszon, László királynak nénje, az vélomot, es betakará, fedé, vele László királynak fejét. Egyebek kedeg teljes hit¹⁸⁰tel es nagy ajtatossággal híák vala sz. Margit asszonnak segedelmét. Tahát ime, ez beteg királ kezde előszer ő fejében, azután mind ő teljes testében veré^htezni egészséges veré^htékkal, az ő testének érzékenségi es az környülállóknak esmereti megépöltetvén, kiket annakelőtte elvesztett vala, mert elébb semmit nem

érez vala, senkit nem esmer vala, tökéletes egészséget vön, es az ő nénjének, sz. Margit asszonnak, vélomát, feketéit, kivel az ő fejét betakarták vala, fején meglelvén, úristennek es ő dicsőséges szüleének, szüz Máriának, hálaadásokat ada. Azt-es megérté iffiu László királ sokaknak mondásából, hogy az környülállóknak ajtatos kenyergésére vigaszott volna ő meg, kiket töttenek úristennek es szent Margit asszonnak, kinek érdeme miatt meggyógyulván, megerősödék, es elmene alázatosson iffiú¹⁸¹ László királ miképpen szarándok szent Margit asszonnak koporsóját meglátogatni, járván gyalog önen lábain. Az ő meggyógyulásáról nagy hálaadásokat tön sz. Margit asszonnak, az ő szerelmes nénjének, es elmene nagy öremmel mind ő teljes udvarával.

Mikoron Béla királ rakatta volna ez Bódog-asszonnak klastromát, es megajándokozta volna kölembkölemb erőkséggökkel, szerze némely jámbor vitézt, kinek vala neve Károly, es lakozik vala Ó-Budán, es vala Béla királ képében való bíró az nagy, avagy Új-Budában, hogy ez Károly vitéz szolgálna ez klastromnak, es megszerzenéje menden dolgát mendenha.

Azért ez Károly vitéz sz. Margit asszonról ilyen bizonságot tön, es úgy mond vala: hogy ez¹⁸² Bódog-asszon klastromának fondálásátul, kezdetitől fogva mindenkoron hallotta, hogy ő jó es szent asszon volt, es hogy öneki szent Margit asszonban anyye reménsége volt, még ez sz. szüznek ez világban éltében, hogy mikoron ez Károly vitéznek kell vala menni erdőken tolvajok által, es igen sok veszedelmes helyek által az ő ellenségiért, mind ez ilyen sok veszedelmektől, úgy mond vala ez Károly vitéz, megszabadé^ttja vala sz. Margit asszon, es nem tetszik vala neki, hogy öneki valaki árthatna: azonképpen ez szent szüznek holta után-es minden időben öbeléje veti vala menden reménségét. Azért történék ilyen dolog, hogy ez Károly vitéz hűgának leánya igen megbetegőle hidegleléssel; öneki vala neve Ágnes: ezután esék őreá oldalának fájdalma úgy, hogy megsugorodva¹⁸³ lön tíz hétig, sem fordúlhat vala egy oldalárúl más oldalára az szolgáló leányoknak segedelme neköl. Mikoron ez Ágnes asszonnak ő anyja es ura sokat költöttek volna orvosokra, es sem-

mit nem használtak volna neki, három orvos doktorok az ő életiről kétségben esének. Ennekutánna ez Ágnes asszonnak ő elméje, okossága elidegenyüle; azért hívák az Bódogbéli plébánost, es adá neki Krisztusnak sz. testét, es megkeneté. Tahát az ő anyja es némely egyéb személyek fogadást tőnek, hogy ha istennek kegyelmessége, sz. Margit asszonnak esedezése miatt ez betegnek élete es egészsége megadatnék, hogy szent Margit asszonnak halála napja estit vízzel, kinyérrel bõhtölneje. Mikoron ez fogadást megtõtték volna, nagy fászkodásokkal es ajtatossággal feivevék ez beteget, kinek életiről kétségben este¹⁸⁴nek vala, es hozák sz. Margit asszonnak koporsójához, es hét napiglan szõnetlen marada az koporsónál, az ő anyja kedeg az sóroroktól kikéré az klastromból sz. Margit asszonnak õvét, kivel mikoron megõvedzették volna, ujonnan megtért lélekkel tapasztalá az koporsót; legottan miképpen az feltõtt teréhnek leesése, minden kénnek terhe eltávozék az betegtõl úgy, hogy legottan felállá minden segedelm nekõl, nagy es sok tanóknak elõtte, vevén teljes egészséget, ő szüleének es barátnak nagy örömökkal, tulajdon erejével ő lábain járván, mene az ő házához Új-Budában. Ezek lõnek úr születeti után ezer kétszáz hetvenkét esztendőben.

Itt kezdetik némely csodatétel, miképpen szent Margit asszon Alexander neve urat megszabadé^htá az tõmlõcnek fenekébõl.

¹⁸⁵Vala némely nemes úr, Alexander nevõ, es jár vala magyar királtul sicilii királhoz követségben. Ez Alexander úr egy időben mene Németországban, Ausztriában, es esék nagy kemény fogságban úgy, hogy tartaték ez Alexander úr némely toromnak fenekén nagy vasban, három egész esztendeig, miképpen pokolnak fenekeben, némely német úrnak miatta: mert ez német úr vött vala immár ez Alexandor úron háromszáz gérát, es még-és kér vala négyszáz gérát: ezért tartja vala ez német úr Alexander urat fogva az toromnak fenekén az tõmlõcben. Azért mikoron ez Alexander úr köldette volna egy szolgáját Magyarországba nemõnemõ dolgaért: mikoron ez szolga haljotta volna sz. Margit asszonnak csodatételét, es mikoron megtért volna az ő urához az tõmlõcben, monda az szolga¹⁸⁶ ez

Alexander úrnak: Ne félj, uram, semmit; mert vagyon Magyarországbán új szent, szent Margit asszon, Béla királynak leánya, hogy ki teszen nagy sok csodákat: csonkákat es sántákat meggyógyé^{bt}, vakoknak szemet ad, es mind teljes Magyarországhozjája fut; en-es ott voltam. Mikoron ezeket hallotta volna ez Alexander úr, minden reménségét veté sz. Margit asszonba, es kezde neki szolgálni, mondván ő tisztességére Páternostert, kérvén, hogy ötet megszabadé^{bt}tanája. Tahát ennekutánna egy éjjel ez Alexander úrnak jelenék egy szép szüz. Ez úrnak úgy tetszik vala, hogy sem aloszik vala, sem vigyáz vala. Ez szüz kedeg vala megöltöztetvén egy nagy fejr imeggel; ez imeg vala nagy es bő, es ez szüz az imegbe vala palást neköl. Monda ez szüz Alexander úrnak: Annye reménséged legyen szent Margit asszonba, miképpen sz. Örzsébet asszonba.¹⁸⁷ Ez látásnak utánna ötöd avagy hatod napon ez német úr megöleték az önen földének emberi miatt, miképpen oktalan állat. Ezek meglevén, legottan ez német úrnak felesége elbocsátá Alexander urat az toromnak tömlöcéből menden fizetés neköl. Ezenképpen az úristen megszabadé^{bt} Alexander urat sz. Margit asszonnak érdeme miatt, kiről bizonságot tön önenmaga Alexander úr az pápa követi előtt diáki nyelven.

Vala némely nagy nemességő ember, ki mondatik vala Mihálfi Jakabnak, es vala nyitrai vármegye ispánja; ki megeskevék, es az ő nemes társival erőssen megbizonyé^{bt}tá, hogy mikoron előszer öneki feje mendenestől fogva es jobb felől való szeme fájt volna három egész holnapig, es olyha hihetetlen gyötrelmmel gyötretik vala,¹⁸⁸ ez fájdalmnak miatta mindenestől elveszté jobb felől való szemének velágosságát úgy, hogy mikoron az bal szemét berekeszti vala, csak ujját jobb szeme előtt tartván sem látja vala, sem valamit egyebet: az ő fejének fájdalma kedeg nagyobbán bévöltetik vala. Ez nemes úr kétségben esék orvosoknak segítségéről, azért folyamék sz. Margit asszonnak segedelmére; kinek mikoron koporsójánál maradott volna negyed napiglan, ő szivinek tiszta ajtatosságával: ime sz. Margit asszonnak halála után harmad esztendőben ez nemes úr vön teljes egészséget, mind szemében, mind fejében, es mind teljes testében, szent Margit asszonnak érdeme miatt.

Vala egy jobbágy, kinek vala neve Albert, es ő vala *chycheti* bán. Ez bán, mikoron sok napokban való kórságoknak utánna minden testében¹⁸⁹ megdagadozott volna, es nyilván belpoklosnak mondatnék, sem az ő betegsége vala orvosoknak miatta meggyógyulható; vala ez bännak egy asszonya, ki vala macsói hercegnek felesége; ez hercegné-asszonnak tanácsával, es egyeb barátinak tanácsával, egyebeknek-es ő tanácsokkal, kik övele valának, kik mind könyörölnek vala ő nagy nehez betegségén, ez bán fogadást tön sz. Margit asszonnak koporsóját meglátogatni: mind az körülállóknak előtte avagy hallására fogadá, hogy ki az ő életiről mindenestől kétségben esett vala, szent Margit asszonnak érdemében ajánlá ömagát. Ime csodálatosképpen ugyanazon éjjel az isteni irgalmasságnak mielködeti miatt es szent Margit asszonnak érdemének segedelmmé hívása miatt megszabadúla ez úr, ez bán, az rettenetes dagadozásnak kezdetitől, es¹⁹⁰ minden fájdalmanak bántásitul, teljességgel egészségben, egészszen megmarada. Eznekutánna ez hercegné-asszon, Anna asszon, ez Albert bännal öszve eljüvének sz. Margit asszonnak koporsójához, es megeskövén, megmondák ez feljül megmondott csodatételt. Övelek bizoné^ták ez csodatételt Miklós prépost, Syrymensysbeli prépost, es bocsinai Ompud bán. Ezek meglevén, hálát adának úristennek es szent Margit asszonnak; nagy békességgel haza menének.

Vala némely tiszta nemességő ember, kinek vala neve Ampudinas, es vala vármegye ispánja. Ez nemes úr megeskövék az ő kisdéd fiáért Jánosért sz. Margit asszon koporsójánál; mert az ő kisdéd fiát el nem hozható az ő kisdéd voltaért az koporsóhoz, es az útnak mesze voltaért-es: mert ez nemes úrnak lakóhelye vala¹⁹¹ ez klastromhoz több hogyanem menye földet egy lovon való ember kiigethetne hat napon. Azért ez nemes úr megeskövén, ilyen bizonságot tön szent Margit asszonnak csodatételéről: hogy mikoron az ő szerető fia még az dajkának emleit szopnája, es megbetegült volna nagy nehez kórsággal úgy, hogy az élő lélek az gyermeknek szájában aleg éreztethetik vala meg: tahát ez úr es az asszon, ez gyermeknek anyja, ajánlák ez gyermeket az ő utolsó vonagodásában sz. Margit asszonnak érdemében, es sz. Margit

asszonnak vélomát nagy kéréssel elkérék sz. Margit asszonnak nénjétől, Anna asszontul, hercegné-asszontul, ki szent Margit asszonnak egy méhben feküdt nénje vala. Ez hercegné-asszon tartja vala önála ez vélomot nagy alkalmas tiszteséggel. Mikoron ez nemes úr ő feleségével megkérték volna sz. Margit asszonnak¹⁹² vélomát, feketéit, belé takarák az kicsin gyermeknek fejét; legottan az gyermek, szemei megnyitván, es olyha némiképpen ő orcájában megvidámulván, kezdé ő dajkájának emleit szopni, hogy ki annakelőtte negyed napig nem szopta vala. Ezenképpen ez kised gyermek sz. Margit asszonnak érdeme miá meggyógyula sz. Margit asszonnak halála negyed esztendejében, ez feljül megmondott hercegné-asszonnak, Anna asszonnak jelenvoltára, es mind ő bőséges népének jelenvoltára, szent Ireneusnak monostorában; azután-es megmarada nagy jó tökéletes egészségben.

Vala Szent-Erzsébet-asszonnak-falvában Pest mellett egy nemesember, es vala ez klastromnak confrátère. Ez nemesember ilyen bizonságot tön sz. Margit asszonnak csodátételéről, es úgy mond vala: hogy az ő húgá¹⁹³nak ura megbetegedék úgy hogy három esztendeig azonképpen fekövék az ágyban, miképpen fa; es nem indéthatja vala sem kezét, sem lábát, sem szólhat vala, sem ehetik vala; hanem tollszálon adják vala az étket ő szájába. Tahát mikoron ez megnyomorodott beteg fekennéjek egy éjjel ő ágyába, sz. Margit asszon jelenék ez betegnek álmában, es megtapogatót őtet, es monda: Mit mielsz, szegén? Másod éjjel esmég megjelenék sz. Margit asszon álmában az betegnek, es monda: kelj fel; parancsolok teneked, hogy menj el az en koporsómhoz, es meggyógyúlsz. Ezeket hallván ez szegén beteg, legottan meggyógyula, es felkele. Ezeket mikoron látották volna az ő gyermeki, némelik vigad mevet vala, némellik sir vala örömekben. Másod napon az ő rokonsági mind hozzá gyűlének ez nagy csodáért, es mind felölének szekérben ez meggyógyúlt¹⁹⁴ emberrel öszve, es menének Szent Erzsébet-asszon-falvában az nemesember házához, onnat mind felkelének, es jüvének szent Margit asszon koporsójához. Ez beteg ember kedeg mind megmondá, valamik neki történtek vala. Az időben mikoron ez beteg meggyógyult vala, szent Margit

asszon koporsójánál vala akoron több hogynem háromezer emberek, kik jüttenek vala szent Margit asszonnak koporsójához. Ez nemesembernek kedeg vala akoron száz esztendeje, mikoron bizonságot tön sz. Margit asszonnak csodatételéről.

Vala Megyeren egy asszonyállat, kinek vala neve Mária. Ez asszonyállatnak ő térdei megzsugorodának annera, hogy semmiképpen ki nem nyójthatja vala, es mikoron akar vala valahova menni, tahát az ő térdei ő mel¹⁹⁵lihez szorúlnak vala; ezenképpen az ölefelén az földén vonszsa vala magát. Ezenképpen lön ez szegén beteg husvétul fogva szent Jakab napjáig. Azért ez asszonyállatot felvév egy taligára, es hozá ez szigetben, ennekutánna ölébe vevé az ő ura, es vivé szent Margit asszonnak koporsójához; de meg nem gyógyula ez asszonyállat, hanem az ő ura hagyá ötet némely apácánál avagy szesztráknál ezen szigetben, kik lakoznak vala ez klastromnak mellette kivöl, hogy ötet mendennapon elhoznájak az koporsóhoz. Mikoron ez szesztrák mindennapon elhoznájak az taligán ez beteget az egyházig, es az koporsóhoz önenmaga csúszna, két egész hétig nem gyógyula meg. Tahát ime két hétnek utánna némely napon, mikoron nagy sokasság jütt volna az koporsóhoz, ez szegén beteg-es elhozatá ömagát az szentegyházhoz, es nem mer vala csúszva menni az koporsóhoz az sok néptől való szégyenletieért.¹⁹⁶ Tahát fráter Vince, ki lakozik vala ez klastromnál, ada ez betegnek egy foltot szent Margit asszon skapulárából, es az ő szent hajainak mosodékvizét, es hagyá hogy az vízzel mosnája térdét, es az skapulár posztójával terlenéje: kit ezenképpen tön ez beteg. Ezeknek utánna kezdé ez beteg magát vonni az földön, csúszván; mikoron ez szegén beteg közelé^ttene az koporsóhoz, ime az úristen szent Margit asszonnak érdeme miatt tökéletösséggel megvigasztá ez szegén beteg asszonyállatot mind az nagy sokasságnak előtte. Ezeket látván az fráterek, megizenék az sóroroknak; az sórorok kedeg nagy ajtatos-sággal meg-megéneklék az Te-Deum-laudamust, es harangokkal harangozának, dicsirván az úristent az ő szentiben Amen. Jézus Mária!

|¹⁹⁷Itt kezdetik el az sóroroknak nevök, kik ez klastromban lakoztanak szent Margit asszonnak idejében.

I. Első vala sóror Katerina, es ez vala priorissa az időben, mikoron szent Margit asszonnak szentséges életiről lön nagy bizonsággal való tudakozás. Ez sóror Katerina lön apácájá beszberimi klastromban, hét esztendős korában, es lakozék Beszbrimett szent Katerina asszonnak klastromában harmic-hét esztendőt, es vala szent Margit asszonnak mestere, hogy ki ötet tané^htá előszer deákul. Annakutánna eljűve szent Margit asszonval ez szigetben, es nagy bizonságot tön szent Margit asszonnak szentséges életiről; mikoron volna ez sóror Katerinának hetven esztendeje.

II. Második sórornak ő neve soror Eliána. Ez-es, mikoron bi|¹⁹⁸zonságot tön szent Margit asszonnak szentséges életiről, vala hatvan esztendős; es mikoron bement vala az szerzetben Beszprimett, vala tíz esztendős; mikoron kedeg eljűtt vala szent Margit asszonval Beszprimől, Bódog-asszonnak klastromába, akoron vala negyvenkét esztendős. Ez sóror Eliánának egy időben kezde igen fájni jobb kezének egyik úja úgy, hogy semmiképpen nem alhatik vala töle. Tahát ez sóror elmene szent Margit asszonnak ágyához, es monda neki: Kérlek tegedet hogy, ha vagyon nálad valami jó kő, adjad ennekem, mert igen fáj újom. Szent Margit asszon fogá, es megszoré^htá az sórornak úját, es monda neki: Menj el, alogy el: legottan csodaképpen meggyógyula ez sórornak ő úja.

III. Harmadik sórornak vala neve sóror Jolent. Ez sóror Jolent, mikoron bizonságot tön sz. Margit|¹⁹⁹ asszonnak szentséges életiről, vala az időben negyven esztendős; es ment vala Beszprimett szerzetben hét esztendős korában; es mikoron eljűtt vala Beszprimől szent Margit asszonval, vala az időben tizennégy esztendős. Ez sóror Jolent vala az, ki szent Margit asszont látta vala leesvén Mindszent estin fekenni addeg, míg ő egy egész zsoltárt mondott vala, es minden psalmosnak végin teszen vala véniát. Ez ajtatos szüz Jolent úgymond vala szent Margit asszonról, mikoron bizonságot tön öróla, hogy emberi nyelv nem elég szent Margit asszon-

nak szentséges csodálatos életit megmondani; mert sokakat látott vala ötöle, miért ő custos vala.

III. Negyedik sórornak vala neve sóror Margaréta, es ez vala István királynak nénjének, Anna asszonnak leánya. Ez sóror Margaréta, mikoron²⁰⁰ bizonságot tön sz. Margit asszonról, vala az időben huszonnyolc esztendős; mikoron kedeg ez szerzetbe jött vala, akoron vala négy esztendős. Ez sóror Margaréta vala szent Margit asszonnak öcscse, es társa mikoron az betegőknek szolgált vala. Ez vala az sóror Margaréta, ki megmevette vala szent Margit asszont azért, hogy öneki orvost hoztak vala az ő vállának [fájdalmaért. Esmég ez vala az sóror Margaréta, ki nem hiszi vala szent Margit asszonnak szentségét; hanem mikoron látott volna ez sóror Margaréta egy beteg leánt az egyházban, hogy kinek ő kezei megzsugorodtanak vala, es imádkozik vala az koporsónál, tahát monda ez sóror Margaréta: Sziz szent Margit asszon, ha akarod hogy en higyjem, hogy te szent vagy, vigaszszad meg ez leánt! es legottan meggyógyula. Eznekutánna hívé es magasztatá szent Margit asszonnak szentségét ez sóror Margaréta. Jézus.

²⁰¹Az ötödik sórornak vala neve Örsébet, es ez vala István királynak leánya, mely István királ vala egy ember gyermeke szent Margit asszonval.

Ez sóror Örsébet vala az időben huszonegy esztendős mikoron bizonságot tön szent Margit asszonnak szentségéről; mikoron kedeg bejött vala az szent szerzetben, az időben vala négy esztendős. Ez sóror Örsébet, mikoron vala kised leán, elmegyen vala szent Margit asszonhoz, az ő nenihez, es az ő kezét betolja vala szent Margit asszonnak hátában, hogy meglássa, ha ciliciom vagyon rajta, es megleli vala rajta az ciliciomot: szent Margit asszon kedeg előzi ötöle, mondván: Állj hátra, hagyj békét ennekem. Ez sóror Örsébet, István királynak leánya, gyakorta hetet tart vala az konhán sz. Margit asszonval, főz vala, fazekat mos²⁰² vala, es minden egyeb otromba dolgot teszen vala az ő nénjével. Ó ki nagy szemérem ez kevés szerzetösöknek, kik nem tanolnak alázatos dolgot örömet tenni az két nemes királi magzatoktul! Eznekutánna ez Örsébet asszon ez klastromnak feje-

delm(e) lön, es az ő atyjátul, István királtul örekségeket kére, es leveleket confirmáltata, es sok jókat tön ez klastromnak. Az többi közzöl adá az jenei révet falujával, es ez szigetbeli falut ez klastromnak. Ómaga István királ halála után itt temetteté magát az nagy oltár mellett az evangéliom felől, az magas verös márvánkő-koporsó alatt; leánya kedeg Örsébet asszon temetteték az capitulomházban az feszület előtt, miképpen ott-es megírták. — Jézus!

Hatodik sóror(nak) vala neve Margit, es ez vala Guiellynos, makonyai hercegnek leánya.

²⁰³Ez sóror Margaréta, mikoron bizonságot tön sz. Margit asszonról, vala az időben harmichat esztendős; mikoron kedeg az szerzetben jütt vala, akoron vala kilenc esztendős. Ez sóror Margaréta szent Margit asszonnak nagy sok ajtatosságról, penitencijájáról, alázatos dolgiról tön bizonságot, kiket tött ez szent szüz az konyhán es az betegöknél szolgálván; mert öneki gyakorta társa volt ez sóror ez dolgokban. Ez sórornak előtte mondta vala ez szent szüz, hogy örömet szenvedne halált Krisztus szerelmeért, es hogy ő hamar volna meghalandó... Jézus.

Heted sórornak vala neve sóror Benedicta, es vala Toboli Buce úrnak leánya... Mária!

Ez sóror Benedicta, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben harmic²⁰⁴nyolc esztendős; mikoron kedeg ez sz. szerzetben jütt vala ez sóror, vala az időben tizenégy esztendős. Ez sóror Benedicta látta vala, mikoron az sóror Chenge arcel verte vala szent Margit asszont az moslékkal. Egyeb sok alázatos dolgait-es látotta vala ez sóror.

Nyolcadik sórornak vala neve sóror Örsébet, es ez vala Badoboray István úrnak leánya.

Ez sóror Örsébet, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben negyvennyolc esztendős, mikoron kedeg az szerzetben ment vala, vala az időben tizenöt esztendős. Ez sóror Örsébet vala társa szent Margit asszonnak, mikoron szent Margit asszon sekrestyérés, avagy custos vala. Még ezen sóror Örsébet vala priorissa az időben, mikoron szent Margit asszon meghala. Ennek²⁰⁵előtte sz. Margit asszon ez Örsébet priorissának adta vala az ő ládája kúcsát

halálának előtte, mely ládában ez Örsébet priorissa az egyeb sórorokkal meglelé Béla királ leányának penitenciatartó kenését, miképpen megvagyon írván az ő életében.

Kilencedik sórornak vala neve sóror Örsébet, es ez vala Serennay László ispán úrnak leánya.

Ez sóror Örsébet, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben harmicnégy esztendős, mikoron kedeg bement vala ez szent szerzetben, vala az időben hét esztendős. Ez sóror Örsébet tön nagy bizonságot szent Margit asszonnak szentségéről. Ez vala az sóror, ki szent Margit asszont felöltöztette vala halála után azért, hogy ötet meggyógyé^htotta vala.

|²⁰⁶Tizedik sórornak vala neve sóror Sabina, es ez vala Felhövizi Donát úrnak leánya.

Ez sóror Sabina, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben harmichat esztendős; mikoron kedeg bejűtt vala ez klastromban ez sóror, vala az időben tizenkét esztendős. Ez sóror Sabina vala szent Margit asszonnak kiválképpen való titkosa, es gyakorta veszen vala őrajta keménséges disciplinát. Ez az sóror Sabina, kinek disciplinálásakoron az ház megvelágosodott vala, miképpen nap. Ez sóror Sabina szent Margit asszon ideében kapus vala, es gyakorta segít vala szent Margit asszonnak elvinni halat, lisztet; mert szokása vala ez szent szűznek, hogy nagy sok lisztet, halat hátára veszen vala, es úgy viszi vala el oda, hova kell vala.

|²⁰⁷Tizenegyedik sórornak vala neve sóror Eléna, es ez vala Seseerenyay Hylysnak leánya.

Ez sóror Eléna, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, nem tudá megmondani hány esztendős; hanem csak azt, hogy húsz esztendeje volt azkoron ez szerzetben. Ez vala ez sóror Eléna, hogy ki látta vala szent Margit asszonnak fején az tűznek lángját égven. Egy időben jűve szent Margit asszonhoz egy leán, es látá, hogy szent Margit asszon igen meghervadott. Monda ez leján ez sóror Elénának szent Margit asszonnak előtte: Ó isten, minemen lött szentté ez Margit asszon, es mely igen megfogytakozott! Felele ez sóror Eléna: Ha te ciliciomot viselnél, miképpen ő visel, es

azokat tennéd, kiket ő teszen, tehát te-es megfogytokoznál. Ezeket hallván szent Margit asz²⁰⁸szon, monda az sórornak: Atyámfia, nem jól tötted hogy kijelentötted az en titkomat; máskoron nem mondom teneked az en titkomat. Mert nem kívánja vala ez szent szűz az jótételekért az emberi dicsiretöket.

Tizenkettöd sórornak vala neve sóror Örsébet, Bodo-mérey Tamás ispán úrnak es Olimpiadis asszonnak leányok.

Ez soror Örsébet, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben harmicöt esztendős, mikoron ke-deg ez szent szerzetben öltözett vala még Beszprémeth, vala azkoron hét esztendős. Ez sóror Erzsébet, mikoron gyermek vala még, elmegyen vala az egyeb novícia gyermekekkel, es elhiák vala az áldott gyermeket, szent Margit asszont ját-szodni: de ²⁰⁹sz. Margit asszon imádkozik vala, es úgymond vala az ő novícia társinak: Jűjetekek el envelem, es menjünk be az szentegyházban, idvezeljük asszonyonk Máriát, mond-jonk Áve-Máriát, ezenképpen játszodjonk. Ez vala ez sóror Örsébet, hogy ki szent Margit asszonnak társa vala, es egy könyvben tanolnak, olvasnak vala, es egymás mellett állnak vala karban, es egyebött: annakokaért sok bizonságot tön ez szent szűzről.

Tizenharmad sórornak vala neve sóror Stephana, es vala Pausa úrnak leánya.

Ez sóror Stephana, mikoron bizonságot tön szent Mar-git asszonról, vala az időben harmicegy esztendős; mikoron kedeg ez klastromba adták vala, vala az időben két esztendős csak.²¹⁰ Ez sóror Stephana ilyen bizonságot tön szent Margit asszonnak imádságiról: monda, hogy egy napon az provinci-ális, fráter Marcellus, az vasablakra hívá ez sóror Stephanát, mondván: Menj el, keressed meg az sóror Margarétát, es hiád ide. Ez sóror elmene, es meglelé szent Margit asszont imádkozván az ő imádkozó-helyén, es megmondá neki az provinciálisnak izenetit; de szent Margit asszon semmit nem felele. Ez sóror kedeg megmondá, hogy őneki semmit nem felelt volna. Az provinciális esmég elköldé az sórort, hogy elhinája szent Margit asszont: ez sóror esmég elhivá hétszer avagy nyolcszer; de ez szent szűz semmit nem felele, mert

el vala ragadtatván ő imádságában ő érzékenséégének kivöle. Ezeknek utánna felkele ez szent szüz; monda ez sóror szent Margit asszonnak: Asszonyom, igen nagy bünt töl, hogy envelem ilyen fáradságot tetetél. Monda szent Margit asszon: Teneked el kell vala engemet hínod. Egy időben, ez szent szüznek halála után ez sóror megbetegöle, es fekszik vala ő ágyában. Megjelenék öneki álmában szent Margit asszon es keresztnak jegyét veté öreá; legottan meggyógyula ez sóror Stephana.

Tizennegyed sóronak vala neve, sóror Olimpiadis asszon, Bodomérey Tamás ispán úrnak felesége: de itt az ispánt nem kell úgy értenönk, hogy valami köz ispánnak felesége volt volna ez asszon, vagy az több sórorok, kiket nevezönk ispán leányinak; hanem voltanak vármegye ispáni, es nagy urak. Annakutánna fejedelemséget-es tarta ez Olimpiadis asszon szent Margit asszon ideében ez klastromba.

Ez sóror Olimpiadis asszon vala szent Margit asszonnak dajkája, nevelöje, es mestere, mend holtaig sem akará szent Margit asszon, hogy ő mesternek félelme alól kikelve nem azért hogy öbenne az gonosz erkölcsöket megfeddenéje, de hogy az tökéletös alázatosságot el ne vesztenéje. Gyakorta ez Olimpiadis asszon megfeddi vala sz. Margit asszont nagy kemény beszéddel, akoron mikoron az isteni szolgálatban felette való mértéket elmulat vala. Ez sóror Olimpiadis asszon, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben ötvenöt esztendös, es mikoron beöltözött vala ez szent szerzetben Beszprimett, vala az időben huszonnégy esztendös, es éle ez két klastromban addig, míg ez szent szü zröl bizonságot tön, harmicegy esztendöt. Ez vala ez sóror Olimpiadis asszon, ki olyha szent Margit asszonnak menden szentséges életiröl bizonságot tön.

Tizenötöd sórornak vala neve sóror Frósia, es ez vala Nitrai Jakab úrnak leánya.

Ez sóror Frósia, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonnak szentségéröl, nem tudá megmondani, hány esztendös? hanem csak hogy húsz esztendeig volt ez klastromban. Egy időben ez sóror Frósia igen megbetegöle, es monda ő szüvében: Tudom szent Margit asszon, hogy te szent vagy,

kérjed az úristent, hogy engemet szabadóhon ez betegségből; es fogadást tön szent Margit asszonnak, hogy minden napon mondana szent Margit asszonnak tisztességére tizenöt Péternostert es tizenöt Ave Máriát, es legottan meggyógyula: mikoron kedeg elhagyá vala, tahát megerőtelenöl vala.

Tizenhatodiknak vala neve Ágnes.

Ez Ágnes vala ez klastrombeli sóroroknak szolgálójok, es jelesöl szent Margit asszonnak. Ez szolgáló Ágnes, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, nem tudá megmondani, hány esztendős? hanem csak hogy egynehány esztendeig volt az sóroroknak szolgálatjokban. Ez vala az Agnes, ki az kútban esett vala, es szent Margit asszon megmentette vala halálnak veszedelmétől imádságának miatta. Úgy mond vala ez Agnes, hogy szent Margit asszon alázatosb volt az szolgáló lejárnyoknál mindenben.

Tizenheted sórornak vala neve sóror Ágnes, es ő vala Berchi Pál úrnak leánya.

Ez sóror Ágnes, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonnak szentségéről, vala az időben ötven esztendős, es lakozott vala ez szerzetben tizennyolc esztendőt. Ez sóror Ágnes tött arról bizonságot, hogy szent Margit asszon ideében az sórorok hetvenen voltanak, szolgálóktul megválván.

Tizennyolcad sórornak vala neve sóror Judit, Ipolt ispán úrnak leánya.

Ez sóror Judit vala szent Margit asszonnak társa mind ő gyermekségétől fogva, es mikoron egymásnak szólnak vala, egymástól imádságot tanolnak vala, es megkérdik vala egymástul, mellik mit olvas? Ez sóror Judit, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonnak szentségéről, semmit nem tudá mondani az ő esztendeéről, hanem csak azt, hogy fél esztendővel jött az szerzetben szent Margit asszonnak előtte.

Tizenkilenced sórornak vala neve sóror Cecília, es ő vala néhai Beszprímy Mojzses úrnak leánya.

Ez sóror Cecília, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonnak szentséges életiről, nem tudá megmondani, hány esztendős? hanem azt mondá, hogy mi idétől fogva esze, emlékezete volt, azúta fogva mendenkoron lakozott ez két klastromban, Beszprímétt, es itt az Bódog-asszon klastromában; de miképpen alétja vala, vala ötven esztendős.

Huszdad sórornak vala neve sóror Lúcia , Beszprimy Uten leánya.

Ez sóror Lúcia , mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról , vala az időben huszonhét esztendős ; mikoron kedeg az szent szerzetre ment vala , vala az időben hét esztendős. Ez sóror Lúcia szent Margit asszonnak halála után , némely hertelen betegségnek miá , annera megbetegöle , hogy nem szólhat vala : tahát az sórorok tönök zsályát ez sórornak szájában ; ez sóror inkább megbetegöle az zsályátul ; látván kedeg az sórorok , hogy ez beteg immár öt napon nem szolt volna , adaták neki Krisztusnak szent testét , es megkeneték. Ezeknek utánna az sórorok megmosák szent Margit asszonnak haját , es az vizit meg adák innya : tahát ez beteg sóror legottan szólni kezde , es elméje megjüve , es meggyógyula. Ezen sóror Lúcia vala , ki látta vala , hogy szent Margit asszon titkon nézi vala az önen térdeit ; mert megkeményedtenek vala az ő bódog térdei miképpen az aggfának héja.

Huszoneyedik sórornak vala neve sóror Katerina , es vala Esztergamy Sennye úrnak leánya.

Ez sóror Katerina , mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról , nem tudá megmondani hány esztendős ? hanem csak azt , hogy huszonöt esztendeig volt ez klastromban , ez szerzetben ; az fejérvári klastromban kedeg volt három esztendeig. Ez sóror Katerina vala az , hogy ki látta vala , miképpen szent Margit asszon bocsánatot kért vala az sórortul , ki öneki harmad napig nem szolt vala.

Huszonkettődik sórornak vala neve sóror Alexandria es vala Csáki Alexander úrnak leánya.

Ez sóror Alexandria , mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról , vala az időben negyvenkilenc esztendős , es lakozott vala Beszprém , es ez Bódog-asszon klastromában ez szerzetben huszonhat esztendeig. Ez vala az sóror Alexandria , kinek adta vala szent Margit feltartani az hét szöldisznót , kivel ez szüz magát gyakorta veri es vereti vala.

Huszonharmadik sórornak vala neve sóror Ágnes , es vala Somogyi Gergely úrnak leánya.

Ez sóror Ágnes , mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról , vala harmichét esztendős , es lakozott vala ez szent

szerzetben huszonöt esztendőt; mikoron kedeg az szerzetben bejütt vala, vala tizenkét esztendős. Ez sóror Ágnesnek, egy időben, szent Iván napján szent Margit asszon halála után, orcája oly igen megdagada, hogy az jobb szemét befede, es nem láthat vala vele; tahát ez sóror vevé szent Margit asszonnak haját, es megtörölé vele az ő orcáját, es meggyógyula.

Huszonnegyedik sórornak vala neve sóror Benedicta, es vala Canac István úrnak leánya.

Ez sóror Benedicta, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben ez szerzetben létének ez klastromban, húsz esztendeje; de beszprími klastromban hány esztendeig volt? nem tudá megmondani. Ez vala az sóror Benedicta, ki szent Margit asszont oly erőssen verte vala vesszővel az kapitulomházban ez szent szűznek kérésére, hogy ez sóror igen megfárradott vala ez vereségből.

Huszonötödik sórornak vala neve sóror Margaréta, es ő vala Erdélyi Mátyus hercegnek anyja.

Ez sóror Margaréta, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben ötvenegy esztendős; özvegységének kedeg vala huszonkét esztendeje, mely esztendőkben lakozott vala mind ez klastromba mint egy szerzetes; azután beöltözék ez szent szerzetben, es vala immár tizenhárom esztendeje. Ez sóror Margaréta igen szereti vala szent Margit asszont, es úgy mond vala az pápa követinek, hogy valamikoron öneki valami betegsége történt, avagy fiainak történt valami háborúsága, mindenkoron ez szent szűznek könyereg vala, es meghallgattatik vala

Huszonhatodik sórornak vala neve sóror Judit, es ő vala Mojzsas nadrospánnak leánya, mely Mojzsas nadrospán adta ez Bódog-asszon klastromának Igalt mind hozzá tartozóval örek alamizsnául.

Ez sóror Judit, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben negyvennégy esztendős, es lakozott vala ez szerzetben tizenegy esztendőt. Ez sóror Judit hallotta vala, hogy Olimpiadis azt mondta vala szent Margit asszonnak, hogy az földbe keresi istent mint az disznó; kit ez szent szűz nagy békességgel eltöre szólás nélkül.

Huszonhetedik sórornak vala neve sóror Anna, Nitrai Meloán leánya.

Ez sóror Anna, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben ez szerzetben lételének húsz esztenedeje. Ez vala az sóror Anna, ki szent Margit asszonnak karját megkötötte vala az kötéllel úgy, hogy általjárta vala az ő karjának husát.

Huszonnyolcadik sórornak vala neve sóror Katerina cantrix, es vala Várady András úrnak leánya.

Ez sóror Katerina, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, nem tudá megmondani esztendejét, hanem csak azt mondá, hogy húsz esztendeje vagyon az szerzetben. Ez vala az sóror, kinek békételenséges gondolatit megesmerte vala szent Margit asszon az ebéden.

Huszonkilencedik sórornak vala neve sóror Margaréta, Betamy Drisnak leánya.

Ez sóror Margaréta, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben negyvennégy esztendős, es lakozott vala ez szerzetben tizenhat esztendőt.

Harmicad sórornak vala neve sóror Candida, Gauray Tauros úrnak leánya.

Ez sóror Candida, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben huszonnyolc esztendős, es lakozott vala ez szerzetben huszonegy esztendőt. Ez vala az sóror, kinek megjelentek vala szent Bertalam, szent Demeter, es szent Lőrinc azért, hogy meg bizonyé^btanájak szent Margit asszonnak ő méltóságos nagy szentséges voltát.

Harmicegyedik sórornak vala neve sóror Erzsébet, Salony Gemán ispán úrnak leánya.

Ez sóror Erzsébet, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben huszonhét esztendős, es jött ez klastromban hét esztendős korában, lakott vala kedeg ez szerzetben húsz esztendőt. Ez sóror Erzsébetnek hallására mondta szent Margit az ő anyjának, hogy inkább akarja hogy az ő testit foltonkint elmetéljék, hogynem házasságra menne.

Harmickettöd sórornak-es vala neve sóror Erzsébet, es vala Adrián ispán úrnak leánya.

Ez sóror Erzsébet, mikoron bizonságot tön szent Margit

asszonról, nem tudá megmondani hány esztendő? hanem csak, hogy húsz esztendeig volt az szerzetben. Ez sóror Erzsébet egy időben szent Margit asszonnak halála után megmosá szent Margit asszonnak haját, es azt megadá az beteg sórornak innya, mely beteget lelt vala három holnapig hideg, némikoron negyed napi, némikoron harmadnapi, es semmivel meg nem gyógyulhata, hanem csak ez mosadék borral.

Harmicharmadik sórornak vala neve sóror Katerina, Somogyi Niarc leánya.

Ez sóror Katerina, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben huszonhat esztendő, es lakott vala ez szerzetben húsz esztendőt. Ez sóror vala, ki látta vala hogy szent Margit asszon az beteget bekente tehenganeval, es az varas beteget megfereszté utálat nekül. Ezen sóror vala ki az pápa követi előtt nem akar semmit mondani szent Margit asszonnak szentséges életiről.

Harmicnegyedik sórornak vala neve sóror Chinga, avagy Chenge, es vala Badoldy ispánnak leánya.

Ez sóror Chenge, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben harmic esztendő, es lakott vala ez klastromban huszonegy esztendőt. Ez sóror vala az, ki halotta vala, hogy mikoron szent Margit asszon imádkozik vala, hogy valakivel szól vala; az szót hallja vala, de az igiket nem érti vala ez sóror.

Harmicötödik sórornak vala neve Aglent, es vala Beszprím Andráshoz leánya.

Ez sóror Aglent, mikoron bizonságot tön szent Margit asszonról, vala az időben ötven esztendő, es lakott vala ez két klastromban, Beszprimett es ez Bódog-asszon klastromában az időtől fogva, midőn még foga sem hullott vala. De ez sóror semmit többet nem mondhatta szent Margit asszonról, hanem csak azt, hogy igen ajtatos volt, es istenfélő, es hogy sokáig állott imádságban, es hogy nagy szerelmmel, nagy kevérséggel szolgált az betegöknek es az községnek, mért igen beteg vala, es nem szólhat vala az időben ez beteg sóror.

Harmichatod sórornak vala neve sóror Alincha, Ajkay Péter úrnak leánya.

Ez sóror Alincha, mikoron bizonságot tön szent Margit

asszonról, vala az időben harmic esztendő, es lakott vala ez klastromban húsz esztendőt. Ez sóror nagy sok szentséges dolgait látta vala szent Margit asszonnak. Ez en sórornak szívének gondolatit-es megesmerte vala ez szent szüz; de ez sóror nem akar vala öröla bizonságot tenni; hanem az úris-ten megostorozá halálos kórsággal, es úgy tön nagy sok tanolságot ez szent szüznek szentségéről.

Harmicheted sórornak vala neve Mária, es vala Mihál úrnak leánya.

Ez sóror Máriának mondásáról, sem esztendeiről semmit nem írtak az legendában egyebet, hanem csak azt, hogy az sóror Margaréta, Anna asszon leánya, mondotta vala ez sóror Máriának, hogy ő ezen igen csodálna, hogy szent Margit asszonnak válla fájdalomért orvost hoznának; es hogy ez sóror Margarétának-es azon helyen kezde fájni, mígnem bocsánatot kére szent Margit asszontul ez sóror.

Harmicnyolcad sórornak vala neve Aglent, Serennay László úrnak leánya.

Ez sóror Aglentnek sem írtak semmit esztendeiről, hanem azt, hogy mikoron az sóror Cecilia megbetegedett volna ez sz. szüznek halála után, hogy ez sórornak jelen voltára szent Margit asszonnak segedelmének hívására gyógyula meg.

Harmickilenced sórornak vala neve sóror Ancilla.

Ez sóror Ancilla látta vala, miképpen szent Margit asszon felvötte vala az vén beteg Erzsébetet ő ölében utálat neköl. Ez sórornak sem írták meg esztendejét.

Negyvenöd sórornak vala neve Petronilla, es vala Tongay Péter úrnak leánya.

Ez sóror Petronilla vala az, kinek szent Margit asszon megesmerte szívének ilyen gondolatit, hogy azt kívánja vala-hogy öneki velági szép ruhái volnának. Ez sórornak sem írták meg esztendeit.

Itt végeztetnek el az sóroroknak vallási.

Immár itt kezdetnek el nagyságos uraknak es tisztelendő atyáknak, es közenséges jámboroknak vallások.

Elöszer teszen bizonságot szent Margit asszonnak szentségéről esztergami Filep érsek ezképpen: Mikoron szent

Margit asszon megholt volna, es esztergami Filep érsek meghallotta volna ez szent szűznek, magyar királynak leányának, halálát, eljűve azért ez érsek Bódog-asszony klastromába, Nyulak szigetében, nagy tisztos társossággal szent Margit asszon temetésére. Azért az érsek bemenvén az klastromban, az helyre, hol szent Margit halva fekszik vala, az érsek kedeg bevivé övele szent Margit asszonnak testihez az klastromban váci pispéköt, óbudai prépostot es egyéb tisztelendö atyákat es fráteröket. Mikoron az érsek látta volna az sóroroknak es frátereknek nagy keseröséges sirásokat, revásokat, ordejtásokat szent Margit asszonnak halálán, jóllehet az érsek sem törheti vala mind az övele valókkal siralm neköl az ő nagy ajtatosságának miatta, demaga azért az érsek vigasztalja vala a sórorokat es az frátereket mondván: Nem kell tinektek sirnotok az örek királynak leányán, de inkább örölnetek kell, mert innár az mennyei örekségnek jutalmát ötet vennie nyilván látjuk; es az utolsó feltámadásnak dicsőségét látjuk örajta lenni. Ezenképpen ez érsek, bizonságot tevén ez szent szűznek szentségéről, eltemeté ötet nagy tisztességgel. ....

NADOR-CODEXBELI

L E G E N D Á K.

---

597 ÚRNAK NEVÉBE KEZDETIK SZÍZ SZENT

EUFROSINA ASSZONNAK ÉLETI ÁMEN.

Vala Alexandriába Pafuncius nevű embör, tisztöletös mindeneknek, es istennek törvényének őrizője. Ez vön magának feleségöt ő nemzetihez alkolmast, es az asszon tisztösségös erkelcsekkal vala teljes, de meddü vala, es öneki magzatja nem leszen vala. Az ő ura kedeg igen bánatos vala, hogy öneki fia nem volna, kinek min³⁹⁸dön kazdagságít hadná, hogy ő halálának utánna jól es alkolmason az kazdagságot birná. Az ő felesége kedeg nem szenik vala az szegényöknek szolgálni éjjel es nappal, istennek egyházához egyesilvén ajetatos imádságokkal, könyörögvén, hogy isten neki fiat adna, azért jelösül, mert látja vala az ő urát igön bánkódni, nagy sok pénzeket is szegényöknek es istenimádóknak osztogatván, kéri vala beteljesedni³⁹⁹ az ő kevánságát; es ezönképpen az ő ura, könyörögvén keres vala ol istenfélő embört, ki ő imádságával nézhetné az ő kevánságának betelesedését. Ezönképpen mene neminemű monostorba, holott a fejedelm isten előtt nagy szent vala; es oda bemenvén, sok pénzt ada nekik. Ott kedeg a fejedemtől, es a közbarátoktól megbizlaltaték. Sok idő elműlván, megmondá az apátnak ő kevánságának okát, az apát kedeg őrajta kenyerűlvén, kéré istentől, hogy neki adna magzatot, es mindeniknek meghallgatván isten imádságát,⁴⁰⁰ es egy leán gyermeköt ada öneki. Látván kedeg Pafuncius az apátnak jó életét, soha a monostorból el nem megyen vala, azért bevivé az ő feleségét is, hogy az apáttól, es az atyafiaktól megáldatnék. Elválasztván

kedeg a gyermeköt a csecstől, avagy az emlőtől, es hét esztendőkorba megkeresztelkedék, es Eufrosinának nevezteték, es ürülnek vala őrajta az ő szilei, mert kellemetös vala istennek, es vala⁴⁰¹ orcájába szépségös. Mikoron kedeg volna tizenkét esztendőös korában, ő anyja kimúlék ez velágból. Marada kedeg ő atyja, tanítván ütet írásokra, es olvasásokra, es ez velági bölcseségökre; az leán kedeg oly nagy bölcseségöt veszön vala, hogy csodálkodik vala őrajta az ő atyja; öneki kedeg hire neve es bölcsesége es tudománya elterített mind a várost. Mert igön szép vala, es orcájában igön ékös, sokan ké⁴⁰²rik vala, de senki a dolognak végét nem érheti vala. Azután monda az ő atyja: Legyen úrnak akarátja! Egy kedeg felülmúlván mindeneket tisztösséggel es marhával, járula ő atyjához, es a leánt fiának kéré házastársul, es ő atyja erre hajolván, szokás szerént megjegyözé ütet. Nem sok idő elmúlván, felvevé ütet Pafuncius, mikoron volna tizenyolc esztendei embör, es elmene övele a monostorba, a hova szokta vala mentét;⁴⁰³ ott esmeg sok pénzt ada a barátoknak szikségökre, es monda a fejedemnek: Atte imádságodnak gyimölcsét hoztam teneköd, hogy imádj érötte, mert immár ütet házasságra akarom adni. Az apát kedeg parancsolá ütet bevinni az vendégfogadó házba, es szóla vele, es megáldván ütet, inté tisztaságra, es isteni félemnek békeségére. Harmad napeg kedeg ott maradván, mindön napon az isteni dicséretöket hallgatja vala, es látván minde⁴⁰⁴niknek nyájaskodását, es lelki jó szándokát, csodálja vala ő életöket, mondván: Bódogok ez embörök, kik e velágon es hasonlatosok angyalokhoz, es ezután ök örök életre mennek; es kezde az ő szíve buzgani az isteni félemnek szeretetire. Harmad nap után kedeg monda Pafuncius az apátnak: Atyám, jöttem hogy köszenjön neköd atte leányod, es imádj érötte, mert el a városba akarok mennie. Es mikoron⁴⁰⁵ eljött volna az apát, térdre esék előtte a leán, es monda: Kérlek tegöd, jó atyám, imádj enértem, hogy nyerje meg isten az en lelkömet; es kinyójtá kezét, es megáldá ütet, mondván: Uram isten, ki esmered az embört minekelötte sziletnék, te ez leánnak gondját viseljed, hogy érdömljen részt es társaságot menyországban; es a vénnek magokat ajánván, be-

menének a városba. A leánnak kedeg ő atyja, mikoron va⁴⁰⁶lamely barátot lel vala, beviszi vala házába, kérvén, hogy imádna a leányért. Esztendőnek kedeg forgásába a nap eljeven, mikoron az apátot fejedelmmé tölték vala, a barátok közzül egyet elkülde Pafunciosért, hogy ütet hiná az ő tisztösségére; ki elmenvén ő házához, megkeresé ütet; az ő szolgálái kedeg megmondák, hogy hazól elment volna. Meghallván kedeg Eufrosina, es behíván a barátot, kezde töle kérdez⁴⁰⁷ködni: Mondjad meg neköm, atyám, szent szeretetért, hanyan lakoztok a monostorban? es monda a barát: Háromszázan es ötvenketten; monda neki a leány: A ki akar menni attü szent élettökre, beveszi-e ütet attü fejedelmetök? felele neki, es monda: Örömet; es nagy vígan, jelesöl úrnak beszédeiért, mely beszédben azt mondja: Ki enhozjám jö, azt nem vetöm ki. Monda neki Eufrosina: Mind egy szentegyházban énekletök-e, es⁴⁰⁸ miképpen böjtölök? monda neki a barát: Mind egyenbe éneklönk, demaga mindön úgy böjtöl mint ő akarja, es menet tehet, hogy ne legyen az akaratnak dagályos nyájaskodása, de tulajdon akaratjának szabadságából. Azért a barátoknak minden életökrej megtudakozván, monda a fráternek: En-es akarok vala elmennem es jutnom az tisztöletös életnek regulájára, de félök en atyámtól engedetlennek lennöm, mert ez velági⁴⁰⁹ hévságos es elmulandó marháért engem kíván férnek adni. Monda neki a barát: Leányom, ne hagyjad hogy ember megroutsa atte testödet, es hogy te hagyj ilyen szépségnek szemérmet vallani; de igérjed Krisztosnak magadat, ki neköd adhat mind ez elmulandókért örökké valókat es angyali társaságot. Titkon kedeg menj el a monostorban, ez velági ruhádat elváltoztatván, es öltözzél kápába, hogy meg ne esmerjenek. Ki⁴¹⁰ mikoron hallotta volna, kelle öneki, es monda: Ki nyíri el a hajamat? mert nem akarja vala, hogy paraszt nyírné el ő haját, mert nem tart titkot. Monda neki a barát: Ím atte atyád eljö envelem a monostorba, es ott marad harmad avagy negyed napig; te kedeg a barátok közzül hivass egyet tehozzád, es miképpen akarod, nagy örömmel hozzád jö. Mikoron ezöket beszélленé a barát Eufrosinának, hozzá jöve Pafuncius, es látván a barátot,⁴¹¹ monda neki: Uram,

mire munkálódtál enhozjám ? es monda neki a barát: Az apátnak es a monostornak tisztössége napja vagyon, es elkülde engöm tehozzád az apát, hogy oda jőj, es áldomást végy. Megörüle kedeg Pafuncius az Eufrosinának atyja, es beilvén egy hajóba, elmenének a monostorba. Mikoron kedeg ott volna, elbocsátá egy hív szolgáját Eufrosina, mondván: Menj el Theodosiosnak monostorába, es bemenvén az szent-egyházba, ammely barátot ott lelsz, hozzad el teveled.⁴¹² Istennek kedeg irgalmasságából ime némely barát jő vala a monostorból, elakarván adni a marhát, kit a városra avagy a vásárra szerzött vala; es látván ütet a szolga, kéré hogy jőne Eufrosinához. Ki mikoron eljött volna, látá ütet a leán, köszöne neki, es monda: Atyám, imádj enértem! es imádkozván megáldá ütet, es leüle. Monda kedeg neki Eufrosina: Uram, enneköm keresztyén atyám vagyon, es isten szolgája, es igön⁴¹³ kazdag, es vala neki felesége, kitől engöm szüle, ki elmúlék ez velágból. Akar kedeg az en atyám mind az ő marhájaért ez álnak velágnak adni, es en nem akarok megförtöztetnöm öbenne, ezért nem tudom mit tegyek, mert mind az éjjöt, avagy éjjelt, álom nekil múltam el, kérvén istent, hogy megmutatná en szegény lelkömnek ő irgalmasságát. Es holval levén, kelle neköm hogy elküldenék az egyházban, es az atyafiak közzül egyet⁴¹⁴ hozzám hivatnék, avagy hivattnék, hogy őtöle hallgatnám istennek igéjét, es mit kelljen tennöm. Kérlek kedeg, atyám, lelködnek idvösségejért, hogy taníts meg engömet azokra, kik istené, mert tegödet isten hozott ide. Monda neki a vén: Úristen mondja: valaki el nem hagyja atyját es anyját es atyjafiát, még ennekfölte ő akarátját-es, nem lehet en tanítványom; es nem tudom többet mit mondjak, ⁴¹⁵ demaga ha elhagyhatod ez velágot, es ez velágiakat, es elviselhetöd testnek késértetit, hadd el mind, es fuss el, mert atte atyádnak kazdagsági sok urat lelnek. Ime vannak szegény monostorok, özvegyek, árvák, kórok, foglyok, es ha akarja atte atyád, es neki kellend, hagyja ezöknék. Te kedeg ne vesszed el atte lelködet. Monda neki a leány: Bízom istenben, es te imádságodban, hogy munkálódhatom en lelkömért isten segedelmével. Monda neki⁴¹⁶ a vén: Ez ilyen kevánságok az erősségtől el ne hajoljanak, mert tud az idő penitenciát

tartani. Monda neki Eufrosina: Azért hittalak ide, hogy betöltsed en kívánságomat, es imádság tevén megáldj engömet, elnyírjed en hajamat. Es felkelvén a barát imádkozék, es elnyiré az ő haját, es felöltözteté ütet monostori ruhába, es imádván őerte, monda: Isten, ki mind az szentöket megsza-
badítottad, ő tegödet őrizjen mindön gonosztól. Es a vén ezöket megmondván, elme⁴¹⁷ne őtöle nagy örömmel es isteni dicsérettel; Eufrosina kedeg önbennette (id est intra se) monda: Ha en menendök az apáchoz, az en atyám meglél engömet, es erővel engöm onnat kiveszen az en jegyesömért. Azért elmegyek a férfiaknak kalastromába, holott senki nem vél engömet lenni leánnak. Es ezöket megmondván elhagyittá leányi ruháját, es férfiúruhát vön reá, es estve kimene ő házából, vevén övele ötszáz pénzt, es elrejté önmagát némely helyen mind az ⁴¹⁸éjjel. Holval kedeg levén, juta ő atyja a városba, es isteni szerzésből ottan az egyházhoz mene. Azért Eufrosina juta a monostorba, holott ő atyja esmerős vala, es az ajtótartótól megizené az apátnak, mondván: Jött neminemű hofmester egy felségnek palotájából, es áll az ajtó előtt, kívánván szólni teveled; kimenvén kedeg az apát, leesék öelötte az ifju; imádságot tevén leülének; monda neki a vén: Mit jársz fiam? monda neki Eufro⁴¹⁹sina: En valék nagy nembeli, es igön kívánom vala a barátoknak életöket, es ammi városunkba nincsen ezféle élet; megjelönteték kedeg neköm attü jó élettök; azért en-es kívánok veletök lakoznom, ha kell tinektök. Vagyon kedeg enneköm sok örökségöm, es ha isten neköm nyugodalmat adand, azokat-es ide iktatom. Monda neki a vén: Isten megáldjon fiam, ime a monostor, ha neköd kell, lakozjál mivelönk. Monda neki az apát tovább⁴²⁰bá: Ki neved? monda az apátnak: Smaragdus ne-
vem; monda neki a vén: Iffiu vagy, nem lakhatol tenmagad, azért szikség hogy mestöröd legyen, ki tanóhon tegöd a baráti regulára es nyájaskodásra; monda az apátnak: Miként parancsolod, atyám es uram, ígyen teszek; es neki adá az ötszáz pénzt, mondván: Atyám, vedd el ezöket mostan, ha kedeg látom, hogy en itt meg⁴²¹állhatok, a többit is ide hozom. Hiva kedeg az apát egy barátot, Agapitus nevöt, szent embört, es könyöretöst, es adá ő kezébe a Smaragdost, es

monda neki: Ima ez legyen te fiad, es te tanítványod. Ilyen né tegyed ütet, hogy meghaladja mesterét. Es térdre esvén, es imádság tevén, hozzá vevé ütet, es mind a barátok felevén, mondának: Ámen. Es bevivé ütet Agapitus, cellájába. Miért kedeg Smaragdosnak orcája igön szép vala, mikoron⁴²² az egyházba jö vala, hogy ő imádkoznék istenhöz, a barátok közzül sokakat ördög feltámaszt vala ő színének szépsége ellen gonosz gondolatok miá úgy, hogy mind nehezelnének az apátra, ki ilyen szép ifjat hozott volna a monostorba. Ezöket hallván az apát, szólajta Smaragdost, es monda neki: Fiam, igön szép atte orcád, azért en félök hogy ne legyen a gyarló barátoknak romlásokra; azért kell nekönk hogy ten⁴²³magad ilj a cellába, es ott egyél, es imádkozzál, es soha innen ki ne menj. Es parancsolá Agapitosnak, hogy alkosson önmagának való cellát, hogy kiben csak önmaga laknék Smaragdus. Megtevé kedeg Agapitus mind ezöket, kiket neki az apát parancsolt vala, es bevivé Smaragdost a magának való cellába, es ott imádkozván böjtöl vala, es vigyáz vala éjjel es nappal, es szolgál vala úrnak ajetatossággal úgy, hogy csodálkodik vala⁴²⁴ a barát, ki övele bánik vala, es mindön barátnak megmondá az ő állhatatosságát, es mind dicsérik vala istent ki ilyen korában ezöket szerzi vala. Az ő atyja kedeg, Pafuncius, mikoron megtért volna a monostorból, es ő házához sietvén bemene a terömbe, hol a leány szokott vala lakni, es meg nem lelven, megszomorodék, es megrettene, es kezdé kérdözni szol⁴²⁵gáit es szolgáló leányit: hova lött volna az ő leánya Eufrosina, es mondának az szolgálak: Éjjel látók ötet, mert azt alitók hogy az ő ipa jett volna, es ő vitte volna el ütet. Bocsátá azért az ő násznagyát házához, es nem lelék meg ütet; halván kedeg ő jegyöse, es ő ipa, igen megszomorodának; es jöven Pafunciushoz, lelék ütet igön meggyöttretvén a földön fekönni, es mondának neki: Netalántal valaki meg⁴²⁶csalta ütet, es elfutott övele? es legottan lovagokat elbocsátván mind az egész Alexandria es Egyiptom szerte. Valának kedeg ott hajók, es bemenvén azokba, keresik vala utakon es apácáknak monostoriba, pusztákban, barlangokban es szomszédinak háziban, es sohol meg nem lelék. Siratták vala ütet miként megholtat, az ő (ipa)

menyét, miként völegény jegyösét, es az ő atyja siratja vala leányát, mond|⁴²⁷ván: Jaj, jaj en édes leányom, ó enneköm en szömömnek velága, es en életömnek vigassága! ki pusztította el az en kazdagságot, ki tékozolta el az en örökségömet, ki aszalta meg en erőimet, ki oltotta meg az en velágomat, ki csalta meg en reménségömet, ki szepplösítötte meg en leányomnak szépségét? Ó minemü farkas marta meg az en bárányomat, minemü hely rejtí el ilyen szép szint, minemü mélség fogván viszi a kerályi nömös|⁴²⁸ orcát? Ó vala nemzetségnek szerzője, ő vala szomorútnak vigasztalója, ő vala munkálkodóknak nyugodalma, es fohászkodóknak partja. Ezöket, es ezökhöz hasonlatosokat mikoron mondana Pafuncius, mind kik jelön valának, felemelék szavokat, es sírnak vala úgy, hogy mind a város siratja vala ütet. Nem szenvedvén kedeg Pafuncius, sem lelvén vigaságot, es el-mene a|⁴²⁹ fölül megmondott vénhöz, es leesék ő lábai előtt, mondván: Kérlek, ne szönjél meg az imádságtól, hogy meg-lelettessék te imádságodnak munkája, mert nem tudom mi történék az en leányomnak Eufrosinának. Hallván kedeg a tisztöletös vén, igön megszomorodék, es parancsolá, hogy a barátok mind begyülnének, es monda nekik: Atyámfiak, mutassátok meg az szeretetöt, es kér|⁴³⁰jétök úristentől, hogy méltóltassék megmutatni, mi lött legyen ami barátonknak Pafunciusnak leányáról? Es mind a barátok böjtölvén es imádkozván mind az egész hétön, semmi nem jelönék nekik Eufrosináról, mint szokott vala lenni, mikoron valahonnan ütet kéri, hogy esedeznének úrhoz, mert Eufrosinának imádsága szönet|⁴³¹len megyen vala úristenhöz éjjel es nappal, hogy ütet meg ne jelöntse ő éltében. Mikoron kedeg sem a vénnek, sem valamely barátnak meg nem jelönt volna, kezdé az apát ütet vigasztalni, mondván: Fiam, ne akarj megszönni úrnak szolgálatjától, mert isten akkit szeret, azt megfegyí, es ezt tudjad, hogy isteni akarat nekil csak egy ve|⁴³²reb sem esik a földre, menevel inkább ő akaratja nekil atte leányodnak semmi nem történt. Azt tudom hogy jó részt választott magának, azért nem jelönék meg nekönk valami öröla; mert, ki távol legyen, ha valami gonoszságba ő esött volna, soha isten a barátoknak ily nagy munkájokat meg nem

utálta volna. En meg is bízom úristenben, hogy éltödben megmutatja ütet teneköd. Hallván ezt|⁴³³ Pafuncius, megvigasztaltaték, es megcsókolván a vént es az atyafiakat, el házához mene, hálát adván istennek, es imádkozván, mindönnap jó mivelködetekhez, es alamizsnálkodásokhoz igyeközik vala. Keves napnak kedeg utánna bemene ismeg a monostorba, ajánlván ömmagát a barátoknak imádságában. Egy napon kedeg jöven az apáthoz, es leesék a lábai előtt, mondván: Atyám,|⁴³⁴ imádj értem, mert el nem viselhetöm az en leányomról való nagy bánatot, de napról napra nő, es neveködik, es búskodik az en lelköm. Látván kedeg a vén ütet, hogy igön meggyötretött, monda neki: Akarsz-e szólnod egy lelki fráterrel, ki jött Theodosiosnak palotájából? nem tudván, hogy az volna az ő leánya Eufrosina. Monda Pafuncius: Akarok; es hívá Agapitost a vén, es monda neki: Menj el Pa|⁴³⁵funciussal, es vigyed ütet Smaragdosnak cellájába; es bevivé ütet a cellába, semmit ebbe előszer meg nem jelöntvén. Mikoron kedeg hertelen látta volna ő atyja, es megesmervén ütet, nagy könyhullatással (megtölt); Pafuncius kedeg alejtja vala binéről kesergeni. Nem esmeré kedeg ütet Pafuncius, mert ő orcájának színe meghervadt vala a nagy böjtöléstől. Eufrosina kedeg befedé ő orcáját a kuklyával, hogy vala|⁴³⁶miképpen ütet meg ne esmernéje, es imádság tevén, leülének. Kezde kedeg neki szólni a menyországnak jövendő bódogságáról, es az örök dicsőségről, miképpen alamizsnának miatta, es tiszta életnek miatta, es jó nyájaskodásnak, es alázatosságnak, es szeretetnek miatta juthat kiki mindezökre, es ez velágnak megutálásáról, es hogy istennek fölötte fionkat nem kell szeretnönk, atyánkat sem öneki fölötte. Ez kezdé hasogatni|⁴³⁷ neki az szent Pálnak mondasát, miképpen a háboruság békeségöt szerez, a békeség kedeg megbizonyítást. Látván kedeg az ő atyját nagy keserűségben megnyomorodni, könyörül vala rajta, de félvén, hogy meg ne esmertetnék, es ő atyja meg ne bántaná ütet; akarván kedeg ütet megvigasztalni, monda: Higgy enneköm, mert nem utál tegödet meg isten, es ha veszedelembe volna atte leányod, megjelöntené, hogy ő ördögtől tartatván neköd|⁴³⁸ örök sirást ne hozna. De higgy istem-

be, mert jó tanácsot választott, mint mondtam az szent evangéliom szerént, hol úgy mondatik: Valaki szereti ő atyját avagy anyját en fölöttém, nem méltó enreám. Es ha ki el nem hagyand mindönököt, kiket bír, nem lehet en tanítványom. Megmutathatja ütet isten még ezön velágon; szönjél meg azért, szenjél meg, |⁴³⁹ mire vesztöd el tenmagadat bánat miá? Adj hálát istennek, semmit nem kétölködvén, mert az en mestöröm is, Agapítos, sokszor nagy bánattal mondotta enneköm, mert ide jött neminemű embör, Pafuncius nevű, es jó (mielködetökre) gyors, ki siratja ő leányát miként halottat, nem tudván mi történt öneki, es nagy sírás miá gyötretik, jelösben azért, mert az egynél több nem volt, es nagy |⁴⁴⁰ sírással leesék az apátnak lábainál, hogy ő imádságának es a barátoknak érdemöknek miatta meglelhetné leányát; es őrajta könyörülvén, hogy en-és miként a több barátok istent imádnám érötte, es en miként méltatlan es bineimnek tudója gyakorta kéröm vala úristent, hogy méltóltatnék neköd békeség adni, es állhatatosságot, es ammi teneköd, es te leányodnak alkalmas, |⁴⁴¹ azt engedné. Annakokaért gyakorta akartalak tegöd látnom, es veled szólnom, hogy netalám valami vigasztalást enmiattam lelhetnél. Hogy kedeg a sok beszédből ütet meg ne esmerné, monda Pafunciusnak: Uram, menj el immár; es mikoron el akarna menni, a leánnak lelke könyörül vala rajta, ő orcája kedeg meghervad vala, es szömei könyvvvel betelnek vala; Eufrosina kedeg a sok bejtelésért es minden |⁴⁴² napi ehezésért vért pök vala. Pafuncius kedeg az ő intéséből igön megerősilvén, elmene ötöle, es jövé az apáthoz, monda: Megépüle en lelköm a barát miá, es oly vig vagyok istennek malasztjába es ő vigasztalásában, mintha megleltem voltam en leányomat. Es ajánlván ömmagát az apátnak es az atyafiaknak imádságában, megtére ő házához istent dicsérvén. Smaragdus kedeg az cellában |⁴⁴³ harmicnyolc esztendő betelvén, kórságban esék, kiben meg is hala. Némely napon kedeg Pafuncius az ő szokása szerént jöve a monostort meglátogatni, es imádságnak utánna es a barátoknak köszénések utánna monda az apátnak: Atyám, ha akarod, lássam meg Smaragdot; mert igön kevánja ütet az en lelköm; az apát kedeg hívá Agapitost, es parancsolá hogy hozzá vinné

Pafunciust. Be|⁴⁴⁴menvén kedeg Pafuncius az cellába, hol a kór fekszik vala, es kezdé ütet csókolgatni nagy sirással mondván: Jaj enneköm! hol vannak atte ígéretid, hol atte édes beszédid, kikkel en szemeimnek látására ígéröd vala az en leányomat? Ime csak azt sem látom, de ime te is elhatsz engömet, ki miatt megvigasztaltatom vala. Ó enneköm! ki vigasztalja meg az en vénségömet, hova térjek, és kihöz for|⁴⁴⁵dúljak? Immár ki leszen neköm segedelmem? Kétképpen való nyavalyán sírok en ma. Harmicnyolc eszten-deje vagyon hogy elvesztöttem leányomat, es semmi róla neköm nem jelönék, maga éjjel es nappal imádkozom vala érötte, es ahoz hasonlatos nagy bánat tart engömet. Miben bízom továbbá? hol lelök magamnak vigaságot? Immár leszállok nagy sirással pokolra. Lát|⁴⁴⁶ván kedeg Smaragdus ő atyját igön nagyon sirni, es semmi vigasztalással meg nem szönni, monda neki: Mit háborogsz, es mire ölod meg magadat? nemde erőtlen-e istennek keze, avagy nehez-e istennek valamit tenni? Vess véget immár atte szomorúságodnak, es emleközjél meg, miképpen isten Jákob patriarchának megjelönté az ő fiát Józseffet, kit miként holtat siratja vala. De kérlek tegöd,|⁴⁴⁷ hogy harmad napig engöm el ne hagyj. Véleködvén kedeg Pafuncius önnömmagában, monda: Netalám isten jelöntött neki valamit enrólam. Harmad napon, monda Smaragdosnak: En uram es atyámfia, megvárám az harmad napot, kire kérél engömet, es attól fogván soha nem mentem. Megesmervén kedeg Smaragdus, ki vala bizonynyal Eufrosina, hogy jelen volna az ő halálának napja, hívá Pafunciust es monda|⁴⁴⁸ neki: Miért a mindenható isten jól bírá az en gyarlóságomat, es beteljesitté en kevánságomat, es engömet mind végiglen erőssen viaskodván visele, nem en erőmmel, de ő segítségével, ki engömet örízött ellenségnek csalárd-ságától, immár en életömnek folyása betelvén, jelen vagyon neköm az igazságnak koronája. Azért nem akarlak tegöd szorgalmaznod te leányodért Eufrosináért: en vagyok|⁴⁴⁹ a gyarló leány, es te vagy az en atyám Pafuncius! Ime immár látál engömet, es ez elég teneköd, de senki ezt ne tudja, es ne hagyjad másnak az en testömet megfosztani, es megmosni, de tennönmagad tegyed ezt. Mondottam vala kedeg az apát-

nak, hogy sok marhám vagyon neköm, es ide hoznám azokat, kit ha élhetek vala, beteljesejtek vala. Kérlek azért szerető atyám, hogy tölts be az ígérötmet, es tudjad⁴⁵⁰ hogy szent hel ez, es imádj éröttem. Es ezöket megmondván, istennek megadá az ö lelkét. Mikoron hallotta volna Pafuncius ez igéket, es látta volna hogy meghala, megrémüle az ö szive, es leesék a földre, es lén miként megholt. (Eljövén kedeg Agapitus, es látván hogy megholt) volna Smaragdus, es Pafuncius a földön fekszik holtelevenil, meghimté vízzel ö orcáját, es felemelé ütet, mondván: Mi lele uram? Pafuncius kedeg monda neki: Hagyj el engömet,⁴⁵¹ hogy haljak meg itt, mert nagy csodákat láték ma. Felkelvén kedeg, es esék a leánnak orcájára, nagy sokságu könyveket hullatván, es felkiálta, mondván: Jaj en édes leányom, mire ezt neköm ennekelőtte meg nem jelöntötted, hogy en-es veled öszve akaratom szerént meghalnék? Jaj enneköm, miképpen enyész-tél el, es miképpen mented által ellenségöknek törít, es ez velágnak lelki álnokságít, es bemenél az örök életbe!⁴⁵² Ezöket hallván Agapitus, es megesmervén ö sirásának nagy csodálatos okát, elámélnokodék, es elfolyamván, megmondá mindezöket az apátnak. Eljövén kedeg az apát, esék öreája, es ohajtván mond vala: Eufrosina, Krisztusnak jegyöse, es szentöknek leánya! ne feledközjél el te szolgálidról es ez monostorról, de imádj miértönk Jézus Krisztost, hogy erőssen viaskodván, juthassonk az id⁴⁵³vességnek partjára, es adjon részt övele, es mind az szentökkel. Es parancsolá az apát, hogy mind a barátok begyílnének, es alkalmas tisztösséggel az szent testöt eltemetnék. Mikoron kedeg ott jelen volnának, es látták volna ez csodálatos dolgot, dicsérik vala az úristent, az gyarló asszonyi állaton hogy ily nagy csodát tött volna. Némely barátnak kedeg csak egy szöme vala, es megapolá⁴⁵⁴ nagy sirással ö orcáját, es ottan hogy illeté, megadaték ö szöme, idest oculus suus, es ezt látván a barátok, dicsérik istent, hálát adván neki kié minden jók kik vannak, es ebből vagyon megépülvén. Eltemeték ütet nagy ajetatossággal az atyáknak koporsójába. Az ö atyja kedeg minden jószágít egyházakba, es monostorokba adá, es ömmaga beöltözék azon monostorba...

|⁴⁶³ SZENT APALIN ASSZONRÓL OLVASTATIK

EZ PÉLDA.

Burgondiába vala egy kazdag nömösembör, kinek ő feleségével es házabeliekkal egyetömbe nagy ajetatossága vala a szent Apalin asszonhoz úgy, hogy mindön esztendőben nagy vendégségöt tenne az ő napján. Ez nömösembör feleségének mikoron eljött volna az ő szilése, nagy ként szenved vala úgy, hogy két fogat neki ki kell vala vontatni, immár negyed|⁴⁶⁴ úttal. No mikoron immár szülni kellene, eljöve az szent Apalin asszony napja, mely napot esmeg nagy ajetatossággal igyeközik vala szolgálni, hivogatván szegényöket idvöziténk Jézus Krisztosnak es az ő kegyösségös szilejének, es szent Apalin asszonnak szerelmejért. Mikoron eljutott volna a vendégségnek napja, az asszonyállat ünönmaga szolgál vala a szegényöknek. Vala öneki egy|⁴⁶⁵ üste a tűz fölött felfüggesztvén, teljes hússal. Történék hogy az aggellenség, ördög, egy szarándok képébe eljöve, es bekéredzék. Mikoron bebocsátták volna, a tűzhöz üle, olymely magát melegítené; demaga az asszonyiállat, miért igön szorgalmatos vala a szegényöknek ételt szerezni, felejté esztendőös gyermekcséjét a tűznél őrizet nekil. Hogy az ördög azt látta volna, ragadá a gyermeköt, es az|⁴⁶⁶ üstben veté, holott legottan aprónkéd szakadoza es eloszla. Anyja kedeglen a sok dolog között elefedközék a gyermekről annera, hogy mikoron a húst feladná az üstből, meglelé a gyermekcsének ő tagait, hol úját, kol kezét, hol lábát. Ezt látván megrettene, es eszébe jutván a gyermek, elváltozék mint félholt. Annakutánna ismeg eröt

vön, kiszedegeté a gyermeknek tagait egy tiszta ruhába, es a mise mikoron meg⁴⁸⁷végeztetött volna, felmene titokházában nagy-sírva keáltván úristenhöz es szent Apalin asszonhoz, mondván: Ó örök isten, immár látom, hogy mind ammit töttem atte szerelmedért, utálatos teneköd; maga gyakorta hallottam predikációba: Valamit az eneim közzül legkissebbnek töttétök, neköm töttétök: azért mire nem látod az en mivelködetömet, kiket en töttem atte tisztösségödre es szent Apalin asszonyéra. Ó Szent Apalin asszony, im⁴⁸⁸ en sok esztendőtl fogva atte innepödet illöttem, szegényöket hittam, es nekik szolgáltam. Nemde ez-é az en jutalmam? Mikoron ezt mondaná az asszonyiállat, elalvék, es látá látás szerént szent Apalin asszont jöven angyalokkal, nagy szépséggel megékösülvéu, mondván öneki: Ne akarj kétségbe esnöd, mert semminemü jó nem marad megfizetetlen. Tudjad hogy valamit töttél istennek, Bódog-asszonnak es⁴⁸⁹ enneköm, szegényöknek szolgálván, neköm igen kellemetös; azért valamit kevánsz, adva vagyon, es a gyermek megleszen neköd egészséggel; az fogsérést, kit szenvedtél szüléskoron fogat kivontatván, továbbá nem szenvedöd, sem te, sem egyeb, sem azok, kik istennek szeretetiért, anyjának tisztösségeért es en halálomnak emlékezetiért en vigiliámat böjtöli, es en napomat üdli; istent, Bódog-asszont, es engömet foga avagy feje⁴⁹⁰ fájásába hamarsággal való segédségnek esmerjen. Ez meglevén, felseerkene, es ő gyermekét egész-ségbe lelé, es ünömmagát mindön fájdalom nekil; mely dolgo mindönnek hirdetének, es ü urával, házabeliekkal egyetömbé, ő innepét, míg éle, megüdlé, es kik akarták illeni, megjelönté. Azért szolgáljonk szent Apalin asszonnak, hogy ő érdemének miatta fogséréstől, föséréstől, es min⁴⁹¹dön háboruságtól, testitől es lelkitől, megszabadúljonk, es az örök örömbe felmagasztassonk, mely bódogságba minket vigyen atya, fiú, es szentlélök Ámen.

Itt kezdetik szent Apalin asszonnak ő életi.

Szent Apalin asszon vala császári nemzetből, kinek atyja mondatik vala Eusebiosnak, görögöknek császára, es birja vala császári székit Alexandria nevü városba, ki vevé

Jeruzsálembeli kerály leányát hozzája, ki⁴⁹²nek vala neve Leónia, kitől szülé szent Apalin asszont. Ki mikoron születött volna, adaték egy keresztyén nömösasszonnak, ki övele dajkálkodnék, es övele bálnék, ki ütet nem csak test szerént, de még jó erkölcsben es keresztyén hitben ütet neveli vala. No mikoron immár neveködnék e szent asszon, szépséggel felülmúlja vala mind az országbeli szizeket. Látván atyja az ő szépségét, hogy mindön szömöknek kellemetös es⁴⁹³ gyenyerüségös az ő leányának tekinteti es szépsége, végeze arra az ő gondolatját, hogy ütet tartaná egy magas toromban. No mikoron ez meglött volna, ada öneki ki ütet örizné, egy vén embert, Collidrián nevűt, ki jámborsággal es bölcseséggel egyebeket felülmúl vala, es kezdé taníttatni szent Apalin asszont philosophiára, azaz bölcseségre, es levelszerzésre, mely tanóságba hamar időn annera használá, hogy Görögországba⁴⁹⁴ nem vala hozzája hasonlatos; demaga ő igyekszik vala inkább a hitre, kit vött vala a dajkától, ki nekil lehetetlen istennek kellemetös lenni. Annakokaért elhagyá a felül mondott tudományokat, mert e velági tudománban csak hittság leletik, miképpen Jeremiás proféta tanít, mondván: Ne akarjátok a pogánoknak utait megtanulni, mert az ő törvényök hittságok. Annakokaért ez velági⁴⁹⁵ tudományokat meghagyá, es kezdé olvasni a keresztyényöknek könyvöket, kikböl a hitöt mindön megtanulhatja, mert tudja vala, hogy istennek országa volna az igaz hitben, nem ez velági tudományokba, sem veteködésökben leletnék, miképpen a törvényköny tartja. No azért mikoron ő lelkében felmagasztatott volna keresztyén hitnek es jószágos mivelkedetnek miatta, kivül test szerént es nyelvével künörge ő mestö⁴⁹⁶rének, hogy hadná ütet a keresztyén hitben élni. Megengedvén, ez bódogságos szíz legottan ő aranyas asztalát, ki vala drágalatos kövekkel megékösítvén, aranyas ruháit drágalatos gyöngyökkel fűzvén, fejének drágalatos koronáját, ő nagy drágalatos övit, es egyeb drágalatos öltözetit eltöré, es szegényöknek osztá, ünömmaga kedeglen öltözék alá való ruhába, mert olvasta vala tronknak mondását, ⁴⁹⁷ki úgymond: Ne akarjátok kencsezni magatoknak kencset földön, holott az urvok kiásák, es elurozzák, de kencsezjetök magatoknak kencsöt

menyországba. Sok idő elmúlván, meghallák ő atyjafiai hogy elhánta volna ruháit, es megmondák ő anyjoknak. Ennekutánna akará anyja meglátni ütet, es úgy lelé ammint halotta vala: alázatos ruhába. Mikoron erről anyja igön feddené, monda ő anyjának: Ammiről te en|⁴⁹⁸gömet feddesz, jó helre töttem, azért hogy éljek velök mikoron ideje leszön. Annakutánna monda ő anyjának: Anya, ha az úr Jézus Krisztosban hiendesz, kinek nem enimet, de övét adtam az szegényöknek, kiben en-es hiszök, meghervadhatatlan koronával koronáztatol az örök életben. Hogy ezt hallotta volna az ő anyja, kimene ötöle. Annakutánna az ő szolgálai, tíz nőmös szíz, kiket szerzött vala neki ő atyja, lábaihoz esének, sír|⁴⁹⁹ván es kérvén ütet, hogy ez igéket esmeg megmondaná öelötték. Mikoron megmondotta volna öelöttök, legottan mind Krisztosba hűnek. Es ez meglevén, hogy kiment volna ő anyja, meg hozzá jöve hivolkodó leányokkal, es kilömbkilömb vígságtevőkkel, alejtván, hogy ezökkal megengesztelné az ő leányát; de azokat mind megutálá szent Apalin asszon, es letérdepölvén, es menybe kezeit felemelvén, imádságot teszön vala, mondván: Uram|⁵⁰⁰Jézus Krisztus, szabadíts meg engömet ez időben, kiben dicsérom atte szent nevedet en szivemnek bódogságával es számnak orgonálásával. Hogy ezt látta volna az ő anyja, esmeg igön kezdé ütet feddeni, es az ellen ezt mondá öneki: Anya, heába munkálkodol, mert atte beszédöd nem használatosb az szélnél, es fenyejtéköd az esönél; de az en elmém meg vagyen erősölvén|⁵⁰¹az erős kösziklán, ki a Krisztus Jézus es en istenöm. Látván anyja az ő leányának keménségét, atyjának megjelönté, ki ellenségvel, azaz erményökkel, tíz esztendeig hadakozott vala, es akkoron jött vala haza; hozzá mene, es hogy látta volna ő orcáját meghervadván, es hitván ruhába öltözvén, monda öneki: Ó en szivemnek egyetlen egy vigasága, avagy nem|⁵⁰²tudod, hogy a Jézost, kit te istennek imádsz, a zsidók ő gonoszságaért megfeszítették. Ez ellen monda szent Apalin asszony: Ha istennek malasztját esmernéd, semmiképpen ilyet nem mernél mondanod, mert tudnád hogy a Jézus istennek igaz fia, ki nem az ő bineiért, de ammü bínönkért szenvedé a keresztfán a ként. Hogy ezt hallotta volna az ő atyja, haragra indulta-

ték, es⁵⁰³ leányát megtömlöcözteté, hogy ütet a rettenetösséggel inkább megtéríthetné; de szent Apalin asszony Krisztosnak jegyöse, a rettenetösségtől meg nem félelmék, sem hizőlködő beszéd miatt meg nem csalaték. Holvalra jutván, kézön ragadá ütet, es a hitván ruhát öröla leszaggatá, es ütet aranyas ruhába öltözteté, es fejére drága nömös koronát tön, es ekképpen⁵⁰⁴ felöltöztetvén, Jovisnak templomába vivé, hol, mikoron a templom közepött volna, istennek angyala megjelenék öneki egy ifjunak szömélyében, kinek jobb kezében vala szent keresztnek jegye, es a bal kezében egy zöld pálmaág, ki monda öneki: Bátor légy es erős, mert tudjad hogy e keresztnek jegye alatt ékesültetöl meg a mártiromságnak pálmájával. De az anglyalt senki nem látá, hanem csak ünömmaga.⁵⁰⁵ Annakutánna monda atyja öneki: En szivemnek egy vigasága, áldozjál az istenöknek. Ez ellen felele, es monda: Élő áldozattal adtam magamat istennek, en uram Jézus Krisztosnak, kevánván hogy te-es megszönnél atte balgatagságodtól, es megesmernéd az igaz istent, es az igaz hitre térnél. No mikoron ezt mondotta volna, a földre leesék, es ekképpen való imádságot tön, mondván: Ó en uram isten, tebenned⁵⁰⁶ hívőknek idvössége es remensége, tedd semmié e bálvánt, hogy esmerjék meg kik azt imádják, hogy tennönmagad vagy a bizony isten, es nálad nekil egyeb nincsen; mely imádság elvégezvén, menybelől vellámás szálla, es a bálvánt eltöré, avagy semmié tevé, es a kik kívül állnak vala, hamuá lönek. Mikoron ezt látta volna az ő atyja, haragjában hagyá, hogy ez szizet a város közepött oszlophoz kötöznék, es vesszőkkel es ostorokkal vernék, tagját⁵⁰⁷ vasgereben nel szaggatnák; demaga mikoron e kénokat szenvedné, uronk Jézus megjelenék öneki nagy sokságu angyalokkal es szízekkel mondván: Esmerjed meg, sziz, atte terömtödet, kiért viaskodol, állhatatos légy, mert még többet kell en nevembe szenvednöd. A hóhérok ez szó hallván, hogy senkit nem látnának, mind elfutának. Azután istennek anglyali jövének öhozzá, es megvigaszták ütet, es megoldozván, szabadon elbocsáták jární. No hogy⁵⁰⁸ ezt atyja hallotta volna, hozzá hivatá a dolgosokat, es parancsolá nekik, hogy nyelvét ki-messék, hogy Krisztost továbbá semmiképpen ne vallhassa,

fület forró ónnal betöltések, szömeit agyából kivájják, fogait verővel kiverjék. No mikoron e kénokat szenvedné, isteni szózat jöve ki ez sziznek szájából, mondván: Uram Jézus Krisztus, ez ajándékokkal ajándékozom te felségödet. Szömeimmel, fogaimmal, es⁵⁰⁹ füleimmel, kit mind szerzött enbennem atte szent jogod, és kérlek, hogy ha valaki en kénvallásomról megemleköznék, örvendjenek en tagomban egészségnek miatta. Es szózat jöve öhozá, mondván: Tudjad, en szeretöm, hogy valamit kértél, meg vagyon adván. Ez szó beteljesödvén, jövének angyalok, es megvigaszták ütet. Ez meglevén, az ő atyja esmeg a setét tömlöcbe vetteté ütet, in-cselködven⁵¹⁰ minemü kegyötlenységökkel megtéríthetné leányát. No másnapon monda neki: Avagy az en istenömnek adj tömjént, avagy oly nagy ként szenvedj, kit ingyen sem vélhetnél; ez ellen monda bátorsággal es félem nekil: Az en uram Jézus Krisztosnak adtam ennömmagammat régön. Hogy ezt hallotta volna az ő atyja, miképpen megdühöd kezdé haját szaggatni, es a⁵¹¹ város közepött tétete nagy tüzet, es az ő leányát megkötozván, mind ruhástól a tűzbe vet-teté, es a tűz legottan megalvék, honnan sérelm nekil kijöve. Látván ezt az ő atyja, ujonnan megkötozteté ütet, es a város szerte taníttatlan lovakkal hordoztatja vala, parancsolván azoknak, kik a lovon valának, hogy nyomodtatnák ütet, demaga nem késék az isteni bosszuállás: egy⁵¹²gyik a lovak közzül, kik szent Apalin asszont hordozják vala, úgy rúgá az ő atyját, hogy ottan meghala. Demaga az ő anyja fiával egyetömben e szent sziznek eleibe mene, es sírva kéri vala, hogy atyjának feltámadásaért Krisztosnak imádságot tenne. Es szent Apalin asszony afföldre leesék, letérdeppölvén imádá úristent, es az ő imádságával az ő atyját feltámasztá, ki legottan hirdetni kezdé Krisztosnak ő hitit, es ez hallván⁵¹³ kik ott valának, legottan mind istenhöz térének, es nagy sok ezör embörök szent Leoninos paptól keresztségöt vönek; az ló kedeg-len, ki szent Apalin asszonnak atyját megölte vala, emböriképen szól vala mondván: Bódog vagy, Apalín, es bódogok mind azok, kik temiattad Krisztosba hittek. No mikoron Decius császár meghallotta volna, hogy Eusebius császár keresztyénné lött voll⁵¹⁴na, jöve Romából Alexandriába; kit, mikoron meg(vött)

volna, Eusebioson nagy kénokat tetete, es annakutánna fejét veteté. Annakutánna szent Apalin asszont két kerek közzé élös szegeekkel rakva, kiket víz hajt vala, nagy sebösséggel vetteté, es igön gyötreté, demaga e bódog szíz sérelm nekil marada. Ezt látván, mindazok kik ott valának, Krisztosba hűnek.^[515] Deciust kedeglen az sok szentök megölésejért ammenyörgő megüté es meghala. Azután a görögöknek előtte járó lön Talior, ki keresi vala szent Apalin asszont. No mikoron a városnak hóstátja előtt Alexandriába előltalálta volna, legottan megvakúla mind seregével öszve. Ez levén, keáltani kezdenék az szízhez, kikért letérdepölvén imádságot tön úristenhez, es legottan szömök^[516] velága megadaték. De ezek elfelejték a jótételt hálálatlanságoknak miatta, ez az ő talpát élös vasszegeekkel beverék, es az ő nyakára egy nagy zsák fővent kötének, es a város szerte ekképpen három óraiglan taszigálák es jártaták. No mikoron már negyed hórara fordult volna, a város közepött megnyílek a föld, es Talior császárt elnyelé mind az ő^[517] seregivel. Annakutánna istennek angyala jöve egy ifju személybe, megszabadítá ütet a fővennek ő nehézségétől, es a vasszegeket kiszede ő talpaiból, es megvigasztá ő sebeit. Ezt látván a seregök, mind Krisztosba hűnek. Továbbá mikoron Talior elsilyedt volna, szálla (az ország) Numeráriosra, ki akara busszút állani Taliornak halálá^[518]ról, ki vala üneki atyjafia avagy rokonsága; ércbelől három tüzes ökröt csenáltata, es szent Apalin asszont bele vetteté, de legottan mindön hősege elalvék, es a harmad ökr, kibe vala ez szent szíz, csodaképpen ingani kezde, es ketté repedvén üneki kaput ada kijöni. Ez csoda látván, tíz ezör embör hűn Krisztosba. Annakutánna Numerários császár feje befaggat^[519]ván szörnyü halállal hala. Azután emeltéték az császárságba Torquinos, ki Krisztosnak ő jegyösét vasláncokkal megkötözteté, es egy magas fára lábbal felfüggeszteté, es fővel alá, hogy tűznek miatta ütet elvégezné, de istennek angyala ezökből ütet megszabadítá. Ezt látván Torquinos, mind népével felvevé az igaz hitöt. Mikoron ezt hallotta volna Obso^[520]nor persai kerály, oda jöve nagy erővel, es Alexandriát megszállá, es megvevé mind népével egyetömbe, es megkötöztvén Torquinos-t-es, a tömlöcbe vet-

teté, parancsolván hogy ütet erőssen tartanák; szent Apalin asszont kedeglen, mikoron tüzzel, vízzel, vassal, kohával, kövekkel, ónnal, fenyőszurokkal, faenyővel, kénkövel, olajjal es vas⁵²¹gerebenynyel igön gyötrette volna, istennek anygala ezökből mind kimenté ütet úgy, hogy semminemű kénvallásnak miatta meg nem gyözteték; annakokaért parancsolá, hogy elvágják nyakát. Annakutánna, mikoron jutott volna ő kénvallásának helére, követe egy keves időt, avagy haladékot, es ekképpen való imádságot tön: Ó szízeknek ékössége es kegyössége⁵²² uram Jézus Krisztus, ki engömet méltatál, jóllehet méltatlant, atte szent nevednek esmeretire hínod, hogy engömet tennél tiszta áldozattá, ma neköd ajánlom en lelkömet, könyörögvén alázatossággal, hogy valakik az en kénömről megemleköznek, azokat mindönnemű testi es lelki veszedemtől megörizzed, bínöket kegyelmességgel megbocsássad, bujaságnak indulását öben⁵²³nök megoltsad, utolsó szegénségöt es hertelen halált nekiök látni ne adj, asszonyi állatokat, kik gyermökszilésben gyötrödnének, a magzat adván, üket megvigasztaljad, es haláloknak idején kegyösséggel nekik megjelenjél, es velök légy, es haláloknak utánna tégy irgalmat övelök, hogy teveled vigadozzanak örökké. Ez imádság megvégezvén, szózat jöve menyből öhozzája⁵²⁴ mondván: Jöj el en szeretöm, vegyed a koronát, ki teneköd örökké meg vagyon szerezvén, tudván bizonsággal hogy te mindön kérésödben meghallgattattál. Ez meglevén, a földre lehajla, es a nyakvágó felvevé az ő törét, es egy vágással elvágá nyakát. Annakutánna az ő teste oly nömös illatu lön, hogy mindönkoron betegök, vakok es siketök, sánták es némák mindön nyava⁵²⁵lyájokból megszabadúlnak vala. Ez szent asszony szenvedé mártiromságot ötszáz három esztendőbe Ámen.

ITT KEZDETIK SZENT ADVIGA ASSZON

ÉLETE.

Hadviga vala Sléziának, Krakónak, es mind Lengyelországnak hercegné-asszonya; es oly kegyes es irgalmas asszony vala, hogy valahol jár vala, akar városba, akar faluba, mindenütt betegöt es kórt kérdöz vala, leg⁵²⁶ottan, mint hallja vala, szeretetöst meglátogatja vala, es ütet megvigasztalja vala, miként anya fiát avagy leányát. Ennekfölötte mindenütt tömlöcbe fekü foglyokat nagy szeretettel látogat vala; mint a jó asszonról irás olvastatik így: hogy jelös konyhája vala, eleségöt, ruházatot, gyortyákat a tömlöcbeliekhez szolgáltatt vala, hogy hidegség⁵²⁷től őket eltávoztatná. Ennekutánna-es fölötte halálra valókat, kiket éröz vala, mikoron ura herceg miséről avagy vecsernyéről kijő vala, térdre esvén ruháját megfogja vala, es ő esedözésének miatta őket kiszabadítja vala; vámok es adók, kik ütet illetik vala (elenged vala); nagy hagyomást teszön vala, kit egyik káplána látván, nagy felszóval öneki azt⁵²⁸ mondá: Te asszonyom, addeg-es engedsz e póroknak, hogy mí, kik te szolgálid vagyunk, semmi nem kezd(önk) lenni; es a jó asszony nagy kegyösen neki felele, es így monda: Ó uram, melyet te mondasz, isten ő javival minket meglátandó leszen. Alamizsnákhoz oly igön igyeközik vala, hogy mikoron egyszer jelös oltára előtt, ki kamorájába vala rakván, imád⁵²⁹kozni kezdött volna, es az imádságoknak ajetatosságától nagy ideig el nem távoznék, az alamizsnára szoktatott szegényi, kik valának, nagy szóval keáltnak vala, mondván ezt: Ammü asszonyonk elenyészött mielőttünk,

nagy idő vagyon, még sem adott alamizsnát; ezt hallván egy apáca asszony, hozzá bemene, es mikoron az szegényöknek szavókat neki megmondotta volna, legottan^{|530} monda: Vedd fel a pohárt, ki neki szokott vala mindenkoron pénzzel teljes állani, vigyed ki, es oszjad a szegényöknek, miként isten malsztját adta. Ezt teszi vala mikoron ajetatosságban foglaltatik vala, es ömmaga ki nem mehet vala; mikoron kedeglen ömmaga kimegyön vala, önnön kezével nagy bőségös alamizsnát teszön vala. Es oly nagy kegyös asszony vala: hogy ha csak egy kenyere avagy egy tikmonya volt-es,^{|531} ottan a szegényökkel közli vala, es a mely szegényöket nála tart vala, tulajdon ő kezeivel, letérdepölvén, eledelt nekik szolgáltat vala, es az ő lábokat mind megmossa vala, es oztán megbékélgeti vala. Ennekfölötte poklosoknak sokasságát esztendőnként eledellel segíti vala, ehségnek idején nagy alamizsnát teszön vala; egy falujába neki nagy sok szántása vala, es mind az sokságu gabnát sze^{|532} gényöknek osztja vala. Úgy-es mondatik, hogy városokon megkeáltatja vala, hogy valakinek sziksege volna, oda menne, es magának sziksege szerént élést venne; mikoron a gabona megfogyatkozott volna, húst, sajtot es hájt oszt vala. Özvegyöknek es árváknak anyjok vala, es herceg előtt igyeket viseli vala; sok szízeket gondja alá veszön vala, es némelyeket apácaságra, némelyeket^{|533} házasságra ad vala. Húst es halat gyenyerűséggel főzet vala, es szegényök anyjokképpen tartják vala, es ütet kevetik vala, mert valaki töle mit kér vala, hivon senkit nem bocsát vala. Mind mene jövedelme neki vala, klastrombelieknek es szegényöknek osztja vala, csak ruházatra es eledelre valót nála benne megtart vala. Es ily nagy ajetatos asz^{|534} szony vala, hogy holváltól fogva déliglen az szentegyháztól el nem távozik vala; a szent ajetatossághoz oly igön szerközött vala, es urát annera engesztelte vala, hogy harmic esztendeiglen a házasságnak ágyától választván voltanak, es erésb életöt visel vala minden klastrombelieknél; előszer ebben, hogy mindön napon böjtöl vala, jelös innepöktől megválván, kikre^{|535} confessori es ura herceg intik vala kétszer ennie; jöllehet húst es halat gyenyerűséggel csenáltakat asztalára szolgáltatnak vala, demaga

azokat meg nem eszi vala, hanem szegényöknek küldi vala; es magának köz halat, es káposztát főzettel vala. Itala főtt víz vala es ser, bort csak jelös innepeken iszik vala; vigiliákat, nem csak apostolokét, de mindön⁵³⁶ szentöknek, kiknek földén napjok illő, vízzel es kinyérrel böjteli vala. Ezt teszi vala mindön kántorokon, mindön ádentbe, es mindön böjtben: annakutánna egyeb sok napokon-es úgy, hogy mindönök csodálkodnak vala rajta; elegy kenyeret eszik vala, es a fejérét szegényöknek küldi vala. Nem csak böjtökkel, de egyeb gyötrelmekkel-es testét ösztövériti vala. Lószörből⁵⁴⁷ csenált ciliciomot oly sokáig elvisel vala, hogy őrajta lött sebök ugyan megevesödnek vala, es evvel folnak vala; szolgáló leányával magát annera ostoroztatja vala, hogy a leán magát igön siratja vala. *Jézus!* Adviga asszony kérdi vala, miért ő sirna, es a leán felelt vala, mondván: Hogy ne sírjak, ha enneköm annera kell embőrt vernöm, hogy a vér testét környülfolyja? miért az,⁵³⁸ hogy rajta többet nem látok csontnál es bőrnél. Veternyekoron kápolnájában megyen vala, es oly erőssen magát ostorozja vala, hogy az ő vére a földre csorog vala, es a földön megtettetik vala szönetlen, es mezitelen lábbal mind télben, mind nyárba, es mindön erős időkben ekképpen jár vala. Lábi öltözetöt csak akkoron veszön vala fel, mikoron pispököknek, papoknak es bal⁵³⁹rátoknak eleikben megyen vala, es a lába nyoma törés miá vérrel tettetik vala. Soha subát es egyebnemü bőrrel csenált ruhát nem viselt, akarmely nagy hideg volt, es csak egy szoknyába es egy köz palástba jár vala. Es mind enne munkára testének semmi gyenyerüségöt nem teszön vala; jóllehet ő ágya nömössen megcsenáltatik vala, demaga mezitelen deszkán nyúgoszik val⁵⁴⁰la; soha semmi kórságába pippárnára nem fekszik vala; mindön misét végig hall vala, es azokat igön szereti vala, kik misét hallgatnak vala. Soha az szentegyházba le nem ül vala, hanem mindenkoron térdön es lábon imádkozik vala; sonha sem hóba, sem esőben, sem sárba meg nem tarthatják vala, hogy mezitláb szentegyházhoz éjjel nappal nem folytatt volna. Oly⁵⁴¹ nagy ajelatos vala, hogy mikoron szentmisét hallgat vala, magát nem tőrheti vala nagy sírástól, es a sírásba való szepegést es fohászkodásokat teszen vala; oltári szent-

séghez annera sebhetik vala, hogy mikoron istennek testével eggyesil vala, nagy sírással megötletik vala; soha imádságtól siram nekil el nem megyen vala. Ó ki nagy bódog asszony vala ez, hogy ki egyebeknek-es⁵⁴² idvességökről jelös gondot visel vala! Neki jelös szerzött szolgálója vala, hogy ki emböroket gyónásra int vala. Egy neminemű asszonyállatot, ki imádságot nem tud vala, tíz hétben nagy szeretettel isteni imádságra tanejta. Emböri állatnak erei fölött vigyáz vala, mindön éjjel nyugom nekil imádkozik vala; ammely asszonyok nála valának, valamikoron felkelnek vala, mindenkoron imádkozván⁵⁴³ látják vala; veterne után soha nem aloszik vala, hanem mind naddélig imádkozik vala úgy, hogy nagy térdepllésének miatta völgyek lesznek vala. Es délnek utánna eledelt veszen vala, es az szent asszony, hogy kinek szentségét es ajtatosságát istenség, halálának idején, megjelönté, mert mikoron az szent szizek ő testének mellette zsoltárt olvasnának, oly nagy gyenyerűségös illat ötleték ott⁵⁴⁴ a helen, kit soha sem érzött volt emböri állat annakelőtte, es ekképpen Krisztosba ez nömös asszony elnyugovék, ki mast uralkodik örökkől örökké menyországnak bódogságában Ámen.

ÚRNAK NEVÉBE KEZDETIK SZENT ADORJÁN

MÁRTIRNAK MÁRTIROMSÁGA.

Adorján, úristennek szerető szenti, mártiromságot szenvedé Maximiános császár miatt.⁵⁴⁵ Ezképpen, mikor on e fölil megmondott Maximiános, Nikomédia nevű városba bálványoknak áldoznék, ő parancsolatjából mindönütt keresetnek vala a keresztyénök; níkik őket keresik vala kéntől való féltőkbe, níkik pénznek való örültőkben úgy, hogy szomszéd ő szomszédját, gazda házabelieket a kénra vonzja vala, kik között⁵⁴⁶ ezek miatt harmichárman megfogattanak, es a kerál eleibe vitetének, kiknek a kerály monda: Nem hallottátok-é, minemű kén a keresztyénök ellen szerzettetött? kinek űk mondának: Hallottok, de atte balgataságos parancsolatod megmövettök. Ezön a kerály igön megharagvék, es parancsolá, hogy űket nyers inakkal vernék, es szájakat⁵⁴⁷ kövekkel (vernék). Es meghallgatván mindöniknek mondását, űket megvasztatá, es a tömlöcbe rekeszteté, kiknek Adorján állhatatosságokat eszébe vevé, ki vala a vitézők között nagyobb, monda nekik: Készerítlök titőket attű istentőkre, hogy megmondjátok enneköm: mi legyön az érdöm, melyet tű az kénokért vártok? Erre megfelelének a szentők: hogy szöm nem látta, sem⁵⁴⁸ fül nem hallotta, sem embőrnék szívében nem szállott, mit úristen megszerzött az ő szeretőinek. Ezt hallván Adorján, közikbe mene, es monda az utánna valóknak: Számláljatok engömet-es ezökhöz, mert en-es keresztyén vagyok. Hogy ezt hallotta volna a császár, es látná hogy nem akarna áldozni a bálványoknak, megva-

sasztatá ütet, es a tömlöcbe vetteté. Ennekutánna az ő felesége Na⁵⁴⁹tália meghallá hogy nra megtömlöceztetött volna, megszakasztá ruháját, sírván es nagy ohajtván ; de mikoron megtudta volna hogy hitejért tömlöceztetött volna meg, nagy örömmel a tömlöcbe futa, es az ő urának vasait es a több szentöknek (vasait) csókolgatja vala, mert ű-es keresztyén vala ; de a háboruságnak okaért magát meg nem jelönti vala. Annakutánna monda⁵⁵⁰ az ő urának : Bódog vagy te, en uram Adorján, mert megeléted a kazdagságokat, kiket atte szüleid elhattak, ki nekil vajonni kezdnek azok, kik mast sokat bírnak, mikoron nem leszen a kereskődésnek ideje, sem a külsenvételnek ; mikoron senki a kénbalól mást meg nem szabadíthat, sem atya fiát, sem anya leányát, sem szolga urát, sem barát ő barátját, sem a kazdagság ő urát. Ennekután⁵⁵¹na mikoron ütet intötte volna arra, hogy mindennemű e velági dicsőségöt megutálna, barátit es szüleit megutálná, es mindönha ő szívében menyben igyeköznék ; monda öneki szent Adorján : Eredj el, hugom, mert ammi kénvallásonknak idején elhílik tegödet, hogy lássad ammü halálonkat. Ez megmondván Natália, az ő urát ajánlá az szentöknek, hogy ütet erősítenék avagy⁵⁵² biztatnák, es e megmondván el házához mene. Annakutánna, mikoron szent Adorján hallotta volna az ő kénvallásoknak napját, eljöve, es ajándékot ada az örizőknek, es az szentöket, kik övele valának, kezességön hagyá, es ünömmaga elmene házához Natáliát elhínia, miképpen öneki hit szerént fogadta vala, hogy ő kénvallásoknak idején ott lenne. No⁵⁵³ mikoron immár haza menne, látá ütet egy személy, ki legottan elfuta, es Natáliának megízené, mondván : Adorján elszabadúlt, es imhol jó. Hogy ezt Natália hallotta volna, nem hívé, mondván : De ki szabadította volna ütet ki a fogságból? ne adja isten enneköm azt, hogy ő a fogságból kiszabadúljon, es a szentöktől elszakadjon. Mikoron ezt mondaná, jöve egy gyermek, azon⁵⁵⁴ háztól való, ki monda neki : Bizony imhol jó uram, elbocsáták. Natália azt alejtá, hogy a mártiromságtól való féltében futott volna el; igön keserven síra; es mikoron látta volna ütet, felkele hamar, es öelötte az ajtót bezárlá, es monda : Eltávozzék entölem, akki istentől elesött, es ne történnék

neköm szólni ő szájával, kivel ő urát megtagadta. Ennekutánna tekénte ő urára, mondván : Ó te istentelen nyavalyás,⁵⁵⁵ ki készerítte tegödet megfogni ammit el nem tekélhetsz, ki választa el tegödet az szentöktől, avagy ki hitete el tegödet, hogy kitérnél a békeségnek gyülekezetiből? Mondd meg enneköm, mire futtál el, minekelötte a viadal lenne, es minekelötte a ként látnád; miképen sebesejtettél meg, hogy még a nyíl el sem szalasztatott; im en csodálkodom vala, ha istentelen nemből es e gonosz nemzetbelől valaki istennek adatnék. Ó enneköm bódog⁵⁵⁶talannak es nyavalyásnak! mit tegyek, ki szerköztem e gonosz nembelihez, nem lön engedvén neköm, hogy en egy óráiglan való időben hivatnatnám mártir feleségének, de inkább mondatom hiteszegött feleségének! Egy kevéssé lön neköm vigaságom, de ime immár holtig való keserűségöm es szégyenségöm vagyon. Ezt hallgatván szent Adorján, igön örül vala, csodálkodván ez nőmös szépségös ifju asszonyiállatnak ő beszé⁵⁵⁷dén, kit vött vala házasságra annakelőtte csak tizennégy hóval, honnan tudna eképpen szólni! Örömet hallgatja vala ő beszédét, mert ebbelől gerjedetös leszön vala a mártiromságra. De mikoron látná ütet hogy igön kesergene, monda öneki. Nyisd meg neköm, asszonyom Natália, az ajtót, mert nem a mártiromság elől futtam el, ammint te alejtod, de hogy tegödet, ammiképpen fogadám, elhialak.⁵⁵⁸ Natália még sem hiszen vala öneki, mondván : Lássátok miképpen csalogat engömet e hiteszegött, miképpen hazudoz ammás Júdás! Fuss el te nyavalyás entölem, mert en magamat majd megölöm, hogy megelégedjél immár. No mikoron késnék Natália neki megnyitni az ajtót, monda : Siess, nyisd meg, mert elmegyök, es továbbá engömet nem látsz, es annakutánna sírsz, hogy engömet⁵⁵⁹ en végezetömnek előtte nem láttál, mert a szentöket hattam kezesül enértem, azért ha a szolgák keresvén engömet meg nem lelendnek, az ő kénjokat es az enemet egyetömbe kezdik szenvedni. Ezt hallván Natália, megnyitá, es egymás előtt leesének a földre; annakutánna a tömlöcbe egyetömbe menének, holott Natália hét napeg a szentöknek ü seböket nőmös gyorsval kenegeti vala. Annakutánna a szerzőtt⁵⁶⁰ napra a császár ütet eleibe hozatá, kik mikoron

a kénnak miatta nem járhatnának, vitetnek vala mint a bar-mok, kik szent Adorján, kezeit hátamegé kötvén, követi vala. Ennekutánna szent Adorján eszterün viteték a császár eleibe. No mikoron vitetnék, Natália eképpen szól vala öneki: Lás-sad, en szerető uram, hogy meg ne rettenj, mikoron a ként látod; mert keves ammit mast szenvedsz, de a leszön nagy vigaság teneköd,⁵⁶¹ hogy legottan az szent angyalokkal kez-desz örvendenöd. No mikoron szent Adorján nem akarna áldozni, nagy nehez vereségöt szenvedé; ezt látván Natália nagy örömmel elfuta az szentökhöz, kik a tömlöcbe valának, mondván: Im az en uram elkezdötte a mártiromságot; kit mikoron a császár intene, hogy az ő istenit ne káromlaná, ő monda: Ha en gyötretöm, mert azokat, kik nem istenök, káromlom, mikép⁵⁶²pen te gyötretöl jövendőre, ki az igaz istent megkáromlod? Monda neki a császár: Ez ígére tegö-det a csalárdok tanítottanak. Szent Adorján ez ellen monda: Mire mondod őket csalárdoknak, ha az örök életnek utára tanítanak? Ez hallván megent elfuta Natália, es az ő urának feleletit az szentöknek nagy örömmel megmondá. Ennek-utánna a császár nagy erős embörökkel ütet esmeg igön ve-reté. Továbbá Natália mind⁵⁶³ a kénokat, a kérdésöket es urának feleletit a szent mártiromoknak, kik a tömlöcbe valá-nak, legottan megjelönti vala. No annera verék ütet, hogy a beli kijő vala immár; annakutánna megvasazák ütet, es a több szentökkel a tömlöcbe vetették. Vala szent Adorján, gyenge ifju, es igön szép ábrázu, huszonnyolc esztendős. Natália tekéntvén ő urát hátra fekvén a nagy kénnak es tag-lásnak miatta,⁵⁶⁴ feje alá tevé ő kezét, es monda: Bódog vagy te, en szerelmes uram, ki méltó löl a szentök közibe számláltatnod! bódog vagy te, en szömöm velága, hogy te szenvedél, azért ki teérted szenvedé: eredj el, enédösöm, eredj el, lássad annak dicsőségét, kinek szerelmejért e ként szenved-ted. Meghallá a császár hogy sok asszonyiállatok szolgálná-nak az szentöknek a tömlöcbe, parancsolá hogy továbbá be ne bocsát⁵⁶⁵nák őket. Meghallá ezt Natália, hogy asszonynépet oda nem bocsátnának, elvéteté haját, es férfiuruhában öltözék, úgy szolgál vala a szentöknek a tömlöcbe. Egyeb asszonyi-állatokkal-es ezt teteti vala jó példa adásának miatta. Ennek-

utánna kéré az ő urát, hogy mikoron az örök dicsőségbe lenne imádna öөрётте, hogy úristen ütet e velágon megörizné szep-lötélenségben, es hamar⁵⁶⁶ ötet ez velágból kivenné. Ezt hallván a császár, hogy az asszonyiállatok eképpen töttek volna, hozata ülővasat, kin mindöniknek lábait eltöretné, es eképpen ők meghalnának. Fél vala szent Natália, hogy az ő ura egyebeknek kénja látván, megrettenne; de kéré a dolgo-sokat, kik ezt szerzik vala, hogy az ő urán kezdenék el. No mikoron immár öneki lábait elmetütték volna, es szárait⁵⁶⁷ eltörték volna, kéré ütet Natália, hogy az ő kezét-es el hanna metni, mivel az ő szent társaságihoz, kik többet szenvedtek vala, egyenlő lenne. Ez meglevén, szent Adorján elbocsátá ő lelkét úristenhöz, es a több szentök ön kiekeen az ültre tartják vala lábokat, es ekképpen mind úristenhöz menének. Annakutánna parancsolá a császár, hogy testöket mind megégetnék. Natália addig ő urának⁵⁶⁸ kezét kebelébe elrejté. No mikoron immár az szentöknek testök a tűzbe vettetnének, akará Natália-es ünömmagát a tűzbe vettetni, de hertelenséggel nagy harmat esék, ki a tüzet eloltá, es az szent testöket bántás nekil meghagyá. A keresztyénök erről tanácsot tartának, es az szent testöket Konstantinápolyba vivék, miglen anyaszent-egyháznak békesége lenne, hogy azután esmeg tisztösség-gel meghoznák. Ez szentök szen⁵⁶⁹vedének mártiromságot uronk Jézusnak sziletése után húsz heán három száz eszten-dőbe. No azért Natália marada házában, es szent Adorján-nak fél kezét magának megtartá, mely kezét ő életinek vi-gasztalására mindönkoron tisztösséggel fejéhez teszen vala. Ennekutánna látá egy fő tiszttartó avagy adószedő, hogy Na-tália igön szép, igön kazdag, es igön nömös volna; a császár-nak akaratjából tisztös⁵⁷⁰ségbeli asszonyiállatokat küldé öhozzá, hogy ha házasságra akaratos volna? Kiknek Natália felele: Ki nyerhetné neköm azt, hogy en ilyen embörhez bir-nám; demaga kérök három napi időt, hogy magamat hozzá szerezhessem. Ezt mondja vala azért, hogy elszaladhatna; annakutánna imádá úristent, hogy ütet tisztán megtartanája. Ez meglevén, legottan elalvék. Ime hogy elaludt volna, egy a mártiromok közzül neki megjelönék,⁵⁷¹ es ütet nagy éds-séggel megvigasztalá, parancsolván öneki, hogy a helre

menne, holott a mártiromoknak es az urának testök volna. No mikoron felserkent volna, vevé csak szent Adorjánnak kezét, es nagy sok keresztyénökkel hajóra szálla. Hogy ezt meghallotta volna a főtisztartó, sok vitézökkel hajón űket üzni kezdé demaga ellenök való szél támada, ki öbennök sokakat elsilyesztvén, készeríté űket megtérni. No mikoron immár éffél⁵⁷² volna, pokolbeli ördög nekik megjelenék egy hajón járó embörnek képében, tettétvén hogy a hajóban volna, es azoknak, kikkel Natália vala, monda önekik: Honnan jötek es hova mentök? Mondának: Nikomédiából jövönk es Konstantinápolyba megyönk. Monda nekik: Eltévedtetök, de balfele tartsatok, ha jó helre akartok menni. Ezt mondja vala azért, hogy a tengörre mennének, es űket elvesztené, es hogy meg⁵⁷³halának. Ez hallván, mikoron ő vitorlájokat megfordittanak, legottan megjelenék szent Adorján önekik egy kis hajóba ülven, es monda nekik, hogy azonképpen mennének mint előszer, megjelöntvén, hogy akki először szolt volna, ördög volt volna. Ez megmondván a hajó előtt megyen vala, es utat mutat vala önekik. Natália látván, hogy szent Adorján előttök menne,⁵⁷⁴ igön nagy örömmel betelék, es eképpen, minekelötte megvillamodnék, Konstantinápolyba jutának. No mikoron ott Natália a házba ment volna, holott szent Adorjánnak teste es a több mártiromoknak (testök valának), es szent Adorjánnak kezét ő testéhez tötte volna, ő imádsága után elalvék, es megjelenék öneki szent Adorján, neki köszönvén parancsolá, hogy övele az örök békeségbe menne. Annakutánna mikoron⁵⁷⁵ álmából felserkent volna, es álmát megjelöntötte volna azoknak kik ott valának, bolcsut vön ötölök, es lelkét legottan elbocsátá; kit az szent angyalok nagy vígasággal menyországban vének. Legottan vevék a keresztyénök ő testét, es tevék az szent mártiromoknak testökhöz Amen.

ÚRNAK NEVÉBE KEZDETIK SZENT ELEK

CONFESSORNAK ÉLETI.

Szent Elek, ki ez világot ujonnan való mestörségével megcsalá, |⁵⁷⁶ es emböri nemzetnek ellenségét meggyöze, vala nömös nemből Rómaságba Euffemiánosnak fia, ki vala császár udvarába első, ki után jár vala három ezör szolgál, kik mind aranyas övvel övedöznek vala, es öltöznek vala kamukába. Ennekfölötte Eufemiános vala igön irgalmas úgy, hogy naponkéd szegényöknek, árváknak, özvegyeknek es szarándokoknak három asztalt ad vala, |⁵⁷⁷ kiknek tisztösséggel szolgál vala, es ennekutánna ő kilenc órán ételt veszen vala szerzetös népekkel isteni félelmmel. Kinek felesége, Aglaes asszon-es, ez szerrel jámborságai él vala. Mikoron önekik magzatjok nem volna, imádságokkal nyerének úristentől egy fiat, es attól fogva élének nagy tisztasággal. No mikoron immár a gyermek eszös volna, adák ütet tanuságra; annakutánna, mikoron a tanuságban |⁵⁷⁸ tudományának miatta verágoznék, es embörséget ért volna, választának neki császár udvarából egy szizet, es neki adák feleségül. Annakutánna, mikoron a nyugalomnak ideje eljött volna, bemene az szent ifju az ő mátkájával ágyasházába, holott kezdé ütet tanítani isteni félelme es szizeségnek tartására; mely tanuságnak utánna aranygyűrűjét es vitézi övének csatját, kivel övedözik vala, neki adá tartani, mond |⁵⁷⁹ván: Vedd hozzád ezöket, es tarts nálad ammig úristennek kellemetös, es közöttönk úristen legyen. Annakutánna vevén ő jószágába, es a tengörre mene, es titkon beszälla egy hajóban, mely hajón ütet veték Laodiciába, es onnan elmene Edissa

nevű városba Siria országban, hol vala mű uronk Jézus Krisztusnak képe, ki nem emböri kéz miatt vala alkotván, gyolcsba szerevén. No mikoron oda jutott volna, mind; valamit⁵⁸⁰ vele hozott vala, szegényöknek osztá, es hitván ruhában öltöztvén, a több szegényökkel egyetömbe asszonyonk Máriának egyháza előtt kezde ülni, holott alamizsnával él vala, es abban többet meg nem tart vala, hanem csak kivel ő szegéndön megérné, es a többit a több szegényöknek osztja vala. Demaga az ő atyja, mikoron megesmerte volna, hogy az ő fia elment, őrajta nagy sirást tön, es szolgálakat mindönfele bocsáta, hogy az ő fiát⁵⁸¹ megkeresnék nagy szorgalmatossággal es szeretettel; kik közzül nékik jövének Edissába. Hogy látta volna szent Elek az szolgálakat, őket megesmeré, de ütet az szolgálak semmiképpen meg nem esmerék, es ott a több szegényökkel egyetömben szolgálai neki alamizsnát adának, mely alamizsná-vön istennek való hálaadással, mondván: Hálát adok teneköd en uram isten, mert szolgálaimtól alamizsnát vetetél⁵⁸² envelem. Annakutánna megtérének az szolgálak, es megmondák ő atyjának, hogy sohol meg nem lelték volna ütet. Továbbá az ő anyja fiának elmenésének utánna ő ágyasházának pagyimentomára zsákot teritte, holott nagy ohajtással es sirással való jajgatásokat teszen vala, mondván: Itt siratom az en fiamat mind addiglan, míg ütet meglelöm es meglátom; az ő⁵⁸³ jegyöse kediglen úgy mond vala ő napának: En addiglan, míg az en édességös uram felől hirt nem hallok, miképpen a gerlice egyedül veletök megmaradok, es veletök lakozom. No mikoron szent Elek a fölül megmondott helen, azaz asszonyonk sziz Máriának egyháza előtt tizenhét eszten-deiglen lakozott volna úristennek szolgálatjába, asszonyonk Máriának⁵⁸⁴ képe, ki ott vala az egyházba, monda az egyházőrizőnek: Hozd az egyházba istennek embörét, mert méltó menyországra, es istennek szent lelke nyugoszik őrajta; ime az ő inádsága felmegyen úristennek eleibe, miképpen a tömjénnek ő füsti. Mikoron az egyházőriző nem tudná, kiről mondaná, mondá esmeg öneki. . . . Aki az egyházhoz látó vala, ottan kimene, es ütet az egyházba behozá nagy tisztóséggel. No⁵⁸⁵ hogy e dolgot mindön ember megtudta volna, es mind tisztólnék ütet, nem akará hogy e velágon

tisztöltetnék, annakokaért esmeg elmenne Laodiciába, holott beszálla egy hajóba, es mikoron akarna menni Tarsiába, úristennek akarátja szerént a hajó szél miatt vetteték ki Rómánál. Hogy ezt látta volna szent Elek, monda ünnömbenne: Az en atyám házánál esmeretlen lako⁵⁸⁶zom, es nem teszök egyebeknek nehességöt. Ez levén, elindula; es azonközben történék, hogy az ő atyja császár udvarából kijöven, nagy sok szolgálkkal megkönyíközven es ütet követven, elöltalálá, es ő után kezde keáltani, mondván: Istennek szolgálja, kérlek tegödet, hogy fogadj engömet szegény szarándokot házadba, es éltess el engömet asztalodról való hulladékokkal es maradékokkal, hogy az úristen⁵⁸⁷ legyen méltó atte szarándokoddal-es irgalmasságot tenni. Hogy ezt hallotta volna az ő atyja, ő fiának szerelmejért be hagyá fogadni, es öneki külön házat szereztete az ő ajtója előtt, hogy ütet gyakortább látná, es neki szolgálót szerze, es ünön asztaláról való étket ad vala öneki. De szent Elek inkább gondol vala az lelki életre, honnem a testire. Annakoka ért imádságba foglalatos vala; ko⁵⁸⁸ronkéd testét böjttel, vigyázással megösztvéríti vala; annakfölötte a házbeliék miatt nagy sok nyomorúságot es bosszúságot szenved vala, nékiktől mövetségöt, nékiktől tálmosadékkal való ötözést, ő fejére gyakorlatost; demaga szent Elek ezöket mind békeséggel szenved vala az ő érdemének öregbüléseért. No mikoron immár tizenhét esztendeiglen lakozott volna atyjának házánál esmeretlen,⁵⁸⁹ megesmeré istennek malasztjából hogy elközelgetne az ő életinek végezeti; kére papirost es tentát, es az ő életit mindön szerént megírá. Minekutánna egy vasárnapon mise meglevén, a sanctuáriomba menybelöl szózat jöve, mondván: Jöjetök enhozzám mind, kik munkálkodtatok es megfárradtatok, es en megnyugotlak titöket. Hogy ezt hallották volna, ijedtökbe arcel mind a földre leesének. No meg másodszor szózat⁵⁹⁰ jöve, mondván: Keressétök meg istennek embörét, hogy imádjon Rómaságért. Keresni kezdék ütet legottan, de nem lelheték semmiképpen; esmeg monda az szózat: Eufemiános házába keressétök. Eufemiánost erről kérdözni kezdék, es ő azt mondá, hogy e dologba semmit nem tudna. No legottan a császárok, Archadius es Onorius Innocencius pápával egyetömben⁵⁹¹ elindulának Eufemiános-

nak házához, es szent Eleknek szolgálója jö vala ura eleibe mondván : Lásd meg, uram, talám ammü szarándokonk, mert nagy szent életü, es békeségös ember vala. Eufemiános ezt hallván, elől elsieté, es ütét halva lelé, kinek orcáját látta hogy fénlenék mint istennek anygala ; es akará a levelet kivenni ő kezéből, de nem veheté. No⁵⁹² mikoron immár kijött volna ötöle, a császároknak es a pápának megjelöntötte volna, ük-es bemenének, es ezt mondák : Jóllehet hogy binösök vagyunk, demaga ez országnak terhét viseljök, es a pápa közönségnek pásztorságát : azért adjad nekünk a levelet, hogy tudjok mi vagyon benne megírva. Es a pápa hozjá mene, es a levelet kezéből kivevé, kit legottan neki⁵⁹³ bocsáta, es elolvastatá mind az sokságú nép előtt. No hogy ezt hallotta volna Eufemiános, szent Eleknek atyja, ő nagy keserüségében ereje elszakadoza, es a földre leesék mint holteleven ; annak-utánna, mikoron kevéssé megucsódott volna, szaggatni kezdé ruháját, es nyüni kezdé az ő vén fején való haját, húzni kezdé szakálát, es ünönmagát gyötreni, es az ő fiának testére esedözni, keáltván : Ó enneköm,⁵⁹⁴ en szerető fiam ! mire hogy engömet ez szerént megszorítottattál, es enne esztendeiglen való bánatot es sirást enneköm szerzél ; jaj enneköm nyavalyásnak, mert tegödet látlak en vénségömnek istápját, es az ágyan halva fekvén, es enneköm nem szólván ; jaj enneköm ! minemü vigaságom leszen immár ? Továbbá az ő anyja-es, hogy ezt meghallotta volna, miképpen a fias oroszlán a hálót szaggatja mikoron⁵⁹⁵ megakad, azonképpen nagy sirással ruháját szaggatja, nyüi haját, es szömeit menyben felemeli ; es mikoron a nagy sokságtól a testhöz nem mehetne, keáltván úgy mond vala : Adjatok neköm utat, hogy láthassam az en fiamat, az en lelkömnek vigaságát ! kit emletem az en emleimvel. No mikoron jutott volna a testhöz, reája esék keáltván : Jaj enneköm, en szerető fiam, en szömeimnek velága, mire minekünk eképpen⁵⁹⁶ es így kegyötlen töttél ? látod vala atyádat, es engömet nagy keserü siralomba, es tennömagadat meg nem jelöntöted, es a te szolgálid terajtat boszuszuságot töttek, es elszenvetted. Ezönképpen ottan-ottan esedőzik vala a testre, niha kezei elterjesztvén, niha kezével ő anygali orcáját illetvén es csókolgatván, ivölt vala : Sirja-

tokenvelem mind, kik itt vattok, mert tizenhét esztendeiglen volt en há⁵⁹⁷zamban, es nem esmertem hogy en egyetlenegy fiam legyen, ki ő szolgálítól nagy sok nyomoruságot es arcelverést türt; jaj enneköm, ki ad az en szömeimnek siralmas kútfejet, hogy sirassam éjjel es nappal en lelkömnek keserüségét? Az ő felesége-es gyászruhában öltözvén, oda futa, es siratja vala ütet mondván: Jaj enneköm, mert ez mai napon nagy gyászba es özvegyységben ma⁵⁹⁸radtam, es immár nincs enneköm kire néznöm, sem szömeimet kire vetnöm! immár elromlott entölem en tüköröm es elveszött neköm reménségöm. Ez mai napon elkezdetik neköm szomorúságom, kinek vége soha nem leszön. Hallván annép ezt, nagy sirást tesznek vala; annakutánna a pápa es a császárok tevék ütet tisztös halottviselőre, es vivék a városnak közepire, es annépnek megizenék, hogy meg⁵⁹⁹léték volna az istennek embörét, kit mind az egész város keres vala, es mind eleibe jövének az szentnek. Továbbá úristen csodatétellel megjelönté ő szolgáljának szentségét, mert valakik ő testét illetik vala, legottan mindön betegségökből, velágtalanságokból es gonosz szellestől megszabadúlnak vala. No e nagy csoda látván a császárok, pápával ünömmagok kezdék az szent testöt viselni, hogy ük-es megszentöltet⁶⁰⁰nének töle. Annakutánna a császárok hagyák, hogy bóséggel aranyat es ezüstöt himtenének el a piacon, hogy az szent testöt vihetnék a szentegyházhoz, de annép nem gondola a pénzzel, hanem inkább nagyobbban nagyobbban sietnek vala az szent testnek illetésére úgy, hogy nagy dologgal viheték szent Bonifácus mártirnak templomába, es ott isteni dicsérettel tarták heted napig, miglen öneki szerzének koporsót⁶⁰¹ aranyból, gyengyekből, es drágakövekből, kiben az ő testét nagy tisztösséggel helhöték; es a koporsóból avagy a sérből jö vala ki oly édösségös illat, hogyha rakva volna nömös tömjénnel. Ez velágból mülék ki szent Elek Krisztosnak sziletése után háromszáz harmicnyolcad esztendőben, ki most vígadoz örökkön örökké úristennek előtte a dicsőségös szentökkel Ámen. Dicsértessék az úristen.

607 ÚRNAK NEVÉBE ITT KEZDETIK SZENT

ZSÓFIA ASSZON ÉLETJ.

Nauffredó, szent Zsófia atyja, vala Persarombeli kerál, anyja neveztetik vala Srandáliának. Az Nauffredus kerály lakozik vala Medórom fővárosba, kiből magának vön hét országot : Medórom, Afrikát, Szerecsenországot, Caldeosokat, Arábiát, Alexandriát es Egyiptomföldet mind megbirá. Az időben pogán nép között senki nem vala őhozá fogható, mert⁶⁰⁸ valahova fog vala, mindeneket ő meggyőz vala, mint rómaiaknak tartja kornikája. Az időben Anacletus nevű pápa szentségbe verágozék, szent Silvester pápa után huszonhatod esztendőben, Rómába Decius császár idejébe. Az időbe Görögország vala mindönfelől nagy jó békeségben, mert Decius császár keresztyénöket igön háborgat vala. Ez Anacletus pápa kifuta Rómából, es elmene Görögországba. Mikoron ezt Dömötör császár látta⁶⁰⁹ es hallotta volna nagy örömmel es nagy tisztosséggel fogadá az Anacletus pápát, es ő országabeli urakat, jelönnen Jeruzsálembeli János patriarchát, kikvel tanácsot erre végeze, hogy ő fiának Dömötörnek, miért a császár ünömmaga igön vénhödt vala, Zsófia asszont, igön drágalatos szép szízet, Nauffredus kerálnak leányát, megkérné; de miérthogy egyik vala keresztyén, másik pogán, Anacletus pápa engedé, hogy Nauffredus kerály Dömötör császárral megegyesüljen, es hogy Déciusnak⁶¹⁰ ellene lehessen, es meggyőzhesse Decióst, mert a Decius istennek szentegyházát igön nagyon háborgatja vala. Ez meglévén, még sok idő elmúlván, meghala ez vén Dömötör császár, es az ő

országa marada fiára Dömötörre. Zsófia asszontól lön három leánya : Hit, Reménség, es Isteni-Szeretet, nagy szépséggel, kiket tanittata szent írásnak bölcseségére. Zsófia asszony vala istembe igön ajetatos, es ő szolgálatja istennél igön fogatos^[611] vala. Gyakorta való kisztetnek miatta ő ura Dömötör császár Anacletus pápával öszve Rómába mene a hit mellett vitézségöt tenni, nem törrel, sem fegyverrel, hanem csak hittel es kénszenvedéssel istennek országát venni, es az ő leányit, Hitöt, Reménségöt es Isteni Szeretetöt az ő anyjokkal, feleségével, hagyá országában nagy kencscsel es nagy kazdagsággal. Annakutánna Dömötör császár Anacletus pápával öszve Adriánus római császár miá, kit Decius^[612] császár halála után emelének, vevén mártiromságnak koronáját; azon időben, mikoron szent Dömötörnek lelkét angyalok vinék menyországba, szent Zsófia asszony hallá az angyali éneköt, kivel az ő urát istennek eleibe viszik vala, mert imádságnak helén vala. Felkölté az ő leányit es övelök öszve imádkozék ammindönható istenhöz hogy méltolná öneki megjeleníteni, mi legyön az angyali ének, es mit jedzene, mert nem tudja va^[613]la, hanem csak az éneköt hallja vala. Tahát mind az három leánya láta három angyalt, es ez három angyal mindenik feje fölött tart vala egy-egy szépségös koronát kezébe; szent Zsófia asszony feje fölött hét angyal tart vala hét koronát; az angyalok mondának ez szizeknek : Hallátok emmü énekönket? Attü atyátok lelkét, kit Adriánus császár megölete, ez énekszóval vivök isten eleibe, es isten ütet mártiromságnak koronájával örökké megko^[614]ronázá. Tinektökes alkotván vagyon az örök korona. Rivid napokba úristen meglát, kinek érdömét veszítök; de attü anyátok titöket szent Pétör es szent Pál egyházához viszön bé Rómába, holott Adriános császár miatt mind anyátokkal öszve dicsőségös koronának tisztösségét nyeritök; de attü anyátok hétszer hal meg, es mind hétszer isten feltámasztja, es hét koronával megkoronázja. Azért Krisztosnak méltó leá^[615]nya Zsófia, szerezd meg szivednek házát! Kit hogy hallott volna szent Zsófia asszony, vig es tiszta orcával fogadá. Ez nagy jámbort, Jeruzsálem-beli János patriarchát, ki ütet keresztyénségre fordítá es megkeresztölé mind ő leányival öszve, hozzá hivatá: miszerrel

országát hagyja, ötöle tanácsot kérde; es ez János patriarcha tanácsozá, hogy szentegyházat rakatna. Azért szent Zsófia asszony egy igön nagy es szép egyházat rakata^[616] Bódog-asszony nevén, kinél szebbet, nagyobbbat, söt még olyant semminemű embör szöme nem látott; es szentegyházi szerrel, mindönneművel, nagy bőséggel szerzé, arannyal, ezüsttel, kilömkilömb nömöskövekkel, mondhatlan nagy szentegyházi szerrel; es a fölül mondott János patriarchát tevé pispökké, mert az jámbor tanácsával Bódog-asszony nevén rakatni kezdeté, holott gyermöktől megváln, ez^[617] jámbor megkeresztele két negyven ezör embört. Szent Zsófia asszony Terquiliusnak, ő urának atyjafiának, hagyá es vallá az országot, es istennek ő igéjét akará követni, holott ezt mondja: Hanemha valaki mind azoknak, kiket bír, ellene nem mondand, nem lehet en tanítványom. Es felvév az ő három leányát, annakutánna hogy ő ura megholt volna nyolcad esztendő után, es mene Rómába, sokságu aranyat ezüstöt vün övele, kivel, Róma^[618]ságbeli szegény keresztyénöknek elosztván, megvigasztalá; huszonnégyszáz egyházat Rómába rakata, holott még ez napig-es isten az ő szentivel dicsértetik. Az időben szent Zsófiasszony szent szerzetnek szömélye alatt lakozik vala Rómába, nagy uraknak es nömösöknek feleségit Krisztusnak hitire fordíttja vala, es sokságu nömös asszonyokat keresztyén hitre tanítja vala, kik ő férjöktől mindömbe el kilen lesznek vala, ő férjök ágyának sem engednek^[619] vala. Holott a városnak főnépe közül egy fő embör, Antiocus, megharagvék, Adriánus császárnak monda: Egy neminemű asszonyállat, három leányival, jött e városba, feleségönket tölönk elválasztotta, kit, mondnak, az egy istennek Jézus Krisztusnak a törvényére es hitire tanítja; feljebb való tanítása ez, hogy mi házasságonknak szerelmétől mindönöstől fogván magokat megszenvedtessék, es ez szerént ő kisztetének engedvén, van^[620]nak mütölönk elkiölömlöttek annera, hogy az asztalhoz sem jönnek velönk egybe enni. Tahát a császár az udvarbirónak parancsolá az aszszont eleibe ő palotájába vinnie. Ez meglevén, es szent Zsófia asszony ő leányival öszve Adriánus eleibe vitetvén, ő melyöket es homlokokat szent (kereszt) jegyével megerősittik vala ez leányok, mert igön szépök valának úgy, hogy

ezön elcsodálkodván Adriános, megijedött vala, es ijedébe sok ideig egy szót|⁶²¹ sem szólhatott vala. Egy keves ideiglen felcsodódván, szólittá szent Zsófiasszont, es megkérdvén, minemü méltóságbeli embör gyermekke volna, és honnen való, avagy honneg jött volna, kérdvén, római uraknak feleségit ő urokval mire háborgattatná egymástól elválasztván, es ő istenöket, kik ez velágot terömtötték, valami okért ez asszonyokkal megtagadtatná? de előszer hogy volna neve? — ezt hallván szent Zsófiasszon, felele, es monda: En nevem Keresztyén. Monda|⁶²² Adriános: Nevedet kérdöm, nem hitödet, kit tartasz. Felele szent Zsófiasszony: Mi legyön tisztösb es nemösb, mint a keresztyén? Másod nevem Zsófia, Persárombeli kerálnak szilötte, es Görögországbeli császárné-asszony. Azért jöttem be Rómába, leányimmal élő istennek áldozatot adnom. Tahát a császár ez asszont leányival öszve adá örizni Peládius fötanács házába; de mikoron volna örizet alatt, szent Zsófia asszony tanittja vala az ő leányit e velágot|⁶²³ megtutálni, es kénokat szenvednie, mondván: Leányim, vattok szentírásba tanulván, es jól tudjátok hogy meg vagyön irván, hogy ez velági háboruságnak idején vigyáztatok, gyermekségtöktől fogva ki reménségöt tanultatok, ha a mellett Jézus Krisztusnak hitit vallandjátok kénokat szenvedvén, úristen tünéktök a koronákat megadja, es envelem öszve megkoronázván menyországba helhöztet. Kinek ez leányok felelvén,|⁶²⁴ mondának: Tisztölendö asszonyonk es szeretö anyánk, bocssáss minket császárnak kénjába, es ez földi fenytéknek háboruságiba: megesmeröd mi viadalonknak erős vallását; mi idvöziténk Jézus Krisztus minket megöriz es megötálmaz. Anyja szóla esmeg, azt monda: Úristen tinektök tegyön segödelmet abba, mit fogadtok, megmaradni; en-es vígan titöket követlek. Harmap nap bejövén a császár, viteté ez szizeket eleibe, szent Zsófia asszony, az ő any|⁶²⁵jok, utánok menvén. Tahát Adriános császár látván e szizeket, monda: Ó ifju leányok, kenyerüljetök attü ifjuságtokon, es attü anyatoknak vénségén; hallgassatok engömet: Áldozatok Romaságon uralkodó istenöknek! en számlállak titöket lelki leányim köziben, es udvarombeli fő tanács kellemes vitézim házokban szerezelek. A Hit asszony, szent Zsófia asszonnak

öregb leánya, felele, es monda : Hitnek jegyét keresöm , kit semmiképpen nem lelhetök , hanem csak aval , hogy en Krisztosért/⁶²⁶ meghalok. Adriános Krisztus hivinek hábor-gatója, nagy hamarsággal vas rostélt sebös tűzbe megtüzesít-tete, es ez gyenge szizet reája teteté, de az szent Hit asszony égetlen őrajta nyugovék , mint víznek habába járó kis hajó ; nagy szóval keálta, mondván : Uram Jézus Krisztus, tekénts enreám, te szolgáló leányodra! Krisztus legottan nagy mond-hatatlan nagy velágossággal neki jelönék , es ütet megerősít-vén , es mondván :⁶²⁷ Légy állhatatos, Hit, mert en te hi-tődbe jelönöm nagy velágossággal. Ezt hallván Adriános, Hitnek nyakát vágatá; de minekelőtte az nyakvágó helére vitetnéjek, az ő anyja, es az ő hugai előtt imádságot tön mond-ván : Uram Jézus Krisztus, ki vagy hitnek kezdeti es építője, tekénts te szolgáló leányodra es imádságára , es kérlek , hogy mindön, aki en kénomnak napjáról megemleközendik , es te nevedért tisztösségöt teszön/⁶²⁸ ez velágból kimultának előtte, igaz hitbe méltóltassék temiattad megerősülni. Kinek úristen felele : En választottam , jőj enhozzám a setétségökből az en nagy csodálatos velágosságomban, es ammit entőlem kér-tél, az adván vagyon teneköd. Fejét lehajtván, a törnek ille-tése fejét testétől elválasztá. Tahát az ő testéből nagy illat ötlék ki, mint nömös balzsammal berekesztött korsót meg-törtek volna ; es e nagy édös illat mindönöket/⁶²⁹ meghata, hogy csodálkodván mondják vala, hogy minemü dolog lön ez nagy illat. Legottan neminemü ördögös megszólala, keált-ván : Ne akarjatok csodálni ezön, mert szent Hit asszony vi-tetik Krisztusnak eleibe, es mennyei rózsáknak verági közzött helhőztetik. Ennekutánna vevék a Reménségöt, es beveték egy égő tizes hordóba jelteleenné megégnie ; de ez hordónak lángja kiötlék pogán népnek sokságára , ho/⁶³⁰ lott a láng öt-ezör embört égete meg. Szent Reménség monda : En szülém, mit imádjak, avagy mit kérjek ? ha im látom en jegyösömet, tartván írást en szömöm előtt : kérj mit akarsz, mert valamit kérsz , mind meg vagyon neköd adván. Kinek anyja felele : Leányom, kérjed azt, hogy valaminemü embör te jegyösödnék neve dicséretiért te kénodról megemleközendik, igaz remén-ségbe örökké megmaradjon ; es mikoron lel/⁶³¹ ke testétől el

fog távozni, tehát akkoron minemű bínbe vétközött embör legyön, semmiképpen kárhozatra ne vettessék. Ez szerrel tön imádságot a szent Reménség, kinek felele Krisztus : En szerető hugom, meghallván vagyon atte imádságod. Es ez szerrel nyakát vágák, es helhezteték ő nénje mellé. Annakutánna sziz szent Szeretet igön nagyon ostoroztaték, kinek keserősége szivét általjárá, es elámula; ő anyja erősít⁶³²vén bizlalja vala, mondván : En jó leányom, bátorságost mivelköd-jél, mert isten ilyenöknek ótalma, kik őbenne hisznek. Ezután az ő két kezét töbe elmeték; tehát szent Szeretet monda : En apastolom, szent Pál, engöm tanított mondván : az isteni szerelm mindön nyavalyát es veszedelmet békességgel elvisel es eltűr. Es hogy ez sz. Szeretet nagy víg kedvvel állana, Adriános parancso⁶³³lá nyakát vágni. Imádkozék szent Szeretet, es monda : Uram Jézus Krisztus, ki vagy ez szent szeretetnek feje es tüze, engedjed hogy valaminemű embör te neved tisztosségejért en kénomról megemleközendik, ajándokozván legyön ő halálának előtte szent szeretetnek mivelködetivel. Kinek úristen meghallá imádságát, es felviteték menyországban angyalok miatt, es ő sziz verági testét⁶³⁴ temeték az ő két nénje mellett. Mindenik leánya eccörsmind szent Zsófiasszonnak jelönének, mondván : Ó szerető anyánk, mennyekbe mely nagy dicsőség tegödet vár; de szent Zsófia asszonnak ez látás miatt napszinbe változék ő orcája, úgy, hogy Adriános, es mind az övele való népek úgy alittják vala, hogy asszon isten volna. Szólván Adriános, kérdi vala édsőségest, hogy mi volna ez látás? Ki felele, mondván : Ez látás mennyei,⁶³⁵ mert láttam az en három leányomnak érdömit, kiket te megkénztál, es innektova koronákkal várnak engömet, es a kerályoknak kerályát onszolván, ki nagygyal erősb es nömösb tetöled es mind római uraságnál hatalmasb. Az kerál atte sokságu kénzásodnak utánna engöm megkoronáz, tegödet kediglen örök kárhozatra vét. Adriános ezt hogy hallotta volna, igön megharagvék, parancsolá az ő ruhájából mezitelen⁶³⁶ fosztania, es tizenkét marok vesszővel ütöt verni, míglen mind elszakadoznának, es az ő teste megbasadozjon. Annakutánna élös vasokból alkotott szert cse-náltata, es rajta jártatá mind addig, míglen az ő lábainak

ina es ere elszakadoza; annakfölötte vasverővel ő fejét veretē, hogy az ő agyavelője orrából kijár vala: de szent Zsófia asszony enne nagy kénnak keserűségében indulatlan veszteg álla. Monda⁶³⁷ Adriánosnak: Ó te szegény, ez kénok engömet en istenőmnnek igön kellemetössé tesznek, mert prófēta mondja: Uram isten, akaratommal áldozom teneköd, es valam te szent nevedet, mert jó vagy, en uram isten Jézus. Ez mondván, a tömlőcben rekeszteték, holott mi uronkat Jézust Krisztust látá nagy fénősségben megerősítvén ütet, es megmondá neki uronk Jézus, hogy még nagy sok kénokat es keserűségeket⁶³⁸ ő nevejért kell szenvedni. Azután, mikoron a tömlőctartók a tömlőche láttanak vala, tahát az ő testét halva megeléék, es hogy Adriános ezt hallotta volna, bevetteté az arnyékszékben. Másod napon hogy Adriános székiben ilt volna, szent Zsófiasszony angyaloknak miatta feltámadá, es legottan elmene, es állapék Adriános császárnak eleibe, es hogy látta volna ütet, megijede, es monda: Minemű ördögös asszony vagy⁶³⁹ te, hogy megholtál vala: im esmeg megelevenültél? Szent Zsófiasszony monda: Az en feltámasztóm idvesség es élet, Jézus Krisztus, kiben en hiszek. Tahát vetteté ütet egy fenyőviuszszal forró égő kemencébe, es tüzet nagy bőséggel vettete alája, de úrnak angyala leszálla, es a kemence középit meghivesitté, mint az szél a harmatot le a földre fűja. Adriános hogy hallá ütet a kemencében vigadni, es hogy a tűz neki nem ártana,⁶⁴⁰ onnag kiveteté, es négygé vágatá, es az ebeknek vetteté; de három sziz leány az ő testét egyben gyűjté, es őszveszerzé, es angyalok jövének, es szent Zsófiasszonnak testét feltámaszták. Legottan úristennek hálát ada, hogy mivel őneki másodszor életöt adott volna. Az időben Adriános jár vala, es mulat vala, az olaszkapu utcájába, szent János es szent Pál mártiromok szentegyháza mellett; holott⁶⁴¹ előllelé Adriánost szentegyháza mellett szent Zsófia asszon, kit hogy láta, úgy ijede, hogy egész hat óraiglan egy szót nem szólhatott vala, olyha holt-eleven volt volna; de hogy elméje hozzá jött volna, Adriános ütet megkeresteté, de minekelötte esmeg megfogták volna, ez Krisztus hitire fordult asszonyokat a hitnek állhatatos voltáról megerősitté, es nagy sokakat megbeszélle, minemű dol-

gokat az angyal megjelönte. Űtet|⁶⁴² megfogván, vivék Adriánosnak eleiben, holott a kénzók méreggel mint halálra itaták. Szent Zsófia asszony vevé a mérgöt mint nömös veneréköt, es megivá mindön sérelm nekil, es semmit neki nem árta. Míg holvalra kelnének, tömlöcbe veték, holott idvöziziténk az éjjel nagy velágossággal neki jelönék, nagy isteni édös beszédökkel űtet megvigasztalá, es megmondá neki, hogy sokakat öerte|⁶⁴³ leszön szenvedő. Holvalra kelvén, viteték Adriános eleiben, kinek monda Adriános : Ó bódogtalan asszonyállat, emmit te téssz, ördögösséggel tesződ, mert ez nincsen emböri állatnak adván, de isteni hatalm. Nem tudd-e, hogy atte elmédnek vaksága megfoszt örök életödből? Ó római vitézők, ez velágnak kellemetösi es jobb része, mely nagy szeméröm tinektök, hogy egy ördögös görög asszonyiállat titöket|⁶⁴⁴ mind meggyöz es megszégyenit! Hallván ezt Palládus nevű főembör, Adriánosnak főtanácsozója, ki szent Zsófia asszont ö fogságába házánál tartotta vala, monda : Ó császár, te-es atte tanácsid vattok mind elmétök nekil; ki tehetné mind ezöket, kiket ez asszony prédikál? Immár sokan a rómaiak jól megesmerték, te kediglen nem akarod hinnöd : tudjad azt, hogy valamit Zsófia|⁶⁴⁵ mond, az mind bizony es tekéletös. Legottan a császár fordólván reája nagy haraggal, es öneki nyakát vágatá, es szent Zsófiasszont a Tyberis vizébe vetteté. Es a holttest fellábadván kiúszá a pápának es egyebeknek sokaknak láttára; de úrnak angyala leszállá, es szent Zsófiasszonnak a jobb kezét fogá, es felemelvén monda : Zsófia, szent háromságnak nevében kelj fel : ki legottan szömeit|⁶⁴⁶ felnyitá, es szent háromságnak nevében, mint előszer, predikál vala Krisztusnak ö hitit. Látván ezt a császár után Rómaságnak fejedelme, Sebellius nevű, hogy szent Zsófiasszon esmeg eleven predikál vala, elcsodálkodván monda : Ó minemű isten ez szent Zsófiának istene? mely igön űtet szereti, hogy mi uronk űtet semmiképpen meg nem ölheti. Öszvegyöjté ö nemzetit, kérévén űtet hogy megkeresztelné : legottan pá|⁶⁴⁷-pával megkeresztelteté, es száma vala hétszáz embör, gyermekök nekil es asszonyállat nekil. Hogy Adriános ezt hallotta volna, kezdé melyét verni, es nagy felszóval monda : Jaj! jaj! mi-

nemű szegény es nyavalyás embör en vagyok, hogy en egy görög asszonyállattól meggyőzetöm! Küldvén hamar érte, hozatá eleibe, egy istbe, ki hév ónnal teljes forr vala, megkötözvén bevetteté. Es mikoron ezt istbe fekönnék, monda^[648] szent Zsófia asszony : Mennyei kerály, erősíts meg engömet Kinek monda Adriános : Vagyon-e egyeb kerály entölem? Felele szent Zsófiasszony : Vagyon, de nem olyan mint te : ammennyei kerály országának nincsen végezeti, de tetöled tizönötöd napig elvetetik te kerálságod. Felele Adriános : En meglátom; es megfogatá Sebellinost, mind hozzá tartozóval, nyakát vágatá. Szent Zsófia asszony mikoron volna enne nagy kénba,^[649] keálta Sebellinosnak es hozzá tartozóknak : Bátorságost mivelködjetök, megerősítvén ti szivetöket, mert im eljönek tielötökben angyalok attü lelkötök venni. Kinek felele a császár : Te nyavalyás! tizben feköszsz, még sem szönöl meg egyebeket megcsalnod? es onnet kiveteté, es lábainál fogva ösztöröre felakasztatá, es az ő husát csontjáról lefaragtatá, hogy az inát megolvashatták volna; holott harmad napig függe es^[650] meghala. A császár parancsolá ő testét az ebeknek vetni. Neminemű asszonynépek, kiket ő Krisztosnak hitre tanított vala, éjjel felvevék, es egy jambör házához vivék, ki öneki utóljára társa lön ő kénjába; de negyed nap sok jambör asszonyoknak előtte, es holott szent pispökök valának, úristen ütöt feltámasztá. Juta esmeg Adriános császár eleibe, es monda Adriános : Sok boszszukat szenvedtem el en istenömért ez^[651] gonosz erdőngös asszonembör miatt; azért vegyétök ki fogait, es kiterjesztvén kezeit elvágjátok, es elmessétök emleit, es az ő csontit mind eltörjétök : talám így-es meghal. De hogy mind ezt megtötték volna, meghala; de úrnak angyala esmeg feltámasztá. Ezt rómaiak hogy látták volna, hogy meneszer feltámadott volna, megkérdeék ütöt : kicsoda ütöt anniszor feltámasztotta volna? Felele nekik : Az isten, ki feltámadatnak es örök életnek ura. Ilyenöket es egyebeket soka^[652]kat hogy megmondott volna, több honnem harmickét ezör embör Krisztushoz fordula. Annakutánna Adriános igön megharagvék, es legottan törrel általütteté; annakutánna nyakát vágatá. Ezt a keresztyénök hogy láták, leg-

ottan Adriánosnak támadának, de Adriános előttek elfutamék, es ő futtába ördög nyakát szakasztá, es meghala. Fordulának e keresztyénök szent Zsófia asszonnak testéhez, tevé⁶⁵³ nagy siralmat. Tahát jöve hét angyal, es ütet a földről fel-emelék, mondván : Immár te kénodnak vége vagyon, azért elevenülj meg, es úristennek (tégy) áldomást, es azoknak, kik tegödet szeretnek. Tahát azon angyalok kezébe megelevenüle; legottan ezt monda : Római jámborok, áldjátok az úristent, es velem öszve öneki vallást tegyetök, mert művelünk ő tön irgalmasságot, híják hamar Mátyás pápát, ki a keresztyén hitnek atyja. Ezt a pápa hallván, hamar⁶⁵⁴ eljuta, es monda szent Zsófia asszon : Atyám! adjad neköm örök életnek szentségét! Legottan pápa nagy tisztösséggel szentegyházi szernek szentségét neki szolgáltatá; es hogy úrnak áldott szent testét hozzá vötte volna, úristenhöz tön imádságot, es monda : Uram Jézus Krisztus, ki en három leányimat, Hitöt, Reménségöt es Szerelmet bódog végezetre, es engömet jó végezetre hozál, tegödet kérlek, en uram terömtém, mennyeknek es földieknek es ten⁶⁵⁵ görieknek ura, es kerályoknak kerálya, hogy valaminemü embör en halálomról es kénomról es leányimnak halálokról megemléközendik, avagy valami szolgálattal tisztösségöt tejend, es mühözánk ajetatossággal lejend, es könyörgend, te szent istenségödnek ő nagy irgalmassága miatt méltóltassék meghallani, akar szégségben, akar fogságba, akar minemü nyavalyába es háboruságban es veszedembe legyen, te uram isten légy⁶⁵⁶ segítségös szabadítója! Tahát úristen felele : Meg vagyon hallván te imádságod : azok kik neköd tisztösségöt tejendnek, meg lesznek hallgatván. Jöj el en választottam enhozám, immár elég legyen atte kénod; többet nem szenvedsz. Tahát nagy sokságu angyalok el kezdék a vigaságos éneköt, kit szent Gergör pápa szerzött, es megvégezvén, pápa ő testét nagy tisztösséggel mind három leányival öszve megkano-nizálá. Azután jövének konstantinápoliak, felvevén az ő szent⁶⁵⁷ testüket, es vivék be Konstantinápolyban, Bódog-asszon nevön rakott szentegyházban helheztetének, holott mindaddig, míg nem a törökök Konstantinápolyt megvevék, viadallal es nagy kilömb-kilömb csodákkal úristen megtisztosíté,

de görögöknek es egyebnemű gonosz keresztyénökért es fél keresztyénöknek ő bínökért e szent testöket es egyeb számtalan szentöknek testit a törökök sárba lovok lábokkal megnyomodák. Irták ez könyvet isten⁶⁵⁸nek szíletése után, ezör kilencszáz (sic) nyolc esztendőbe Ámen. Dicsértessék az úristen es ő szent anyja Mária mindönben, es örökön örökké Ámen. **1508.**

MÁRIA EGYPCIACA ÉLETE.

Vala neminemű szent életbeli zent apátur, kinek vala neve szent Zozimas. Egy időben kelleték neki menni az erdőben; láta neminemű mezítelen embört futni, ki a napnak hévségétől igön megfeketődött vala; kit a szent futván⁶⁵⁹ követ vala. Akará megtudni hogy ki volna, ki felele neki, es azt mondá: Kegyelmes szent atyám Zozimas, mire futsz enutánnam, en vagyok egy mezítelen asszonyállat, ki tehozzád nem merök mennöm, de adjad neköm egyik ruhádat kivel fedjem be magamat, es örömetöst veled beszéllök szent atyám. Zozimas elcsodálkodék rajta, honnat az ő nevét tudná; az hallván, neki veté egyik ruháját, es⁶⁶⁰ az szent Zozimas térdre esék ő lábának előtte, kérvén ütet, hogy őreá áldomást vetne. Szóla az asszony, es ezt mondá: Szent atyám, az áldomásvetés te szent atyaságodhoz illik, azért áldj meg engömet, mert te pap vagy. Azt hallván szent Zozimas, hogy ő tudna az ő papsága felől, nagyon csodálkodék rajta, es kéré ütet istennek szeretetiért, hogy megáldaná ütet. Az szent asszony felemelvén kezét, szent szömével mennyekben tekénte, es fohászkodván monda: Kegyel⁶⁶¹mes isten áldja meg testönket lelkönket, hogy ő szent szolgálatjára gyorsok lehessönk. Nézvén szent Zozimas az asszonyiállatot, tahát a földről kétsenggel feljebb áll: azt látván szent Zozimas, gondolá őbenne hogy volna késértet. Mária Egypciaca szentlélok által meg-esmeré az ő gondolatját, monda neki: Szent atyám, isten neköd megbocsássa, hogy engömet késértetnek alittasz; nem vagyok, szent atyám, késértet, de vagyok egy reméntelen

bi|⁶⁶²nös asszonyiállat. Hallván azt szent Zozimas, nagy ajatatossággal felele neki, es könyörge neki istenért, hogy megmondaná neki, ki volna. Szóla az szent asszon neki, es azt mondá: Szent atyám, en vagyok Egyiptombeli. Mikoron uronk Kristosnak halála után volnék tizenkét esztendei leánzó, jövék Alexandriába, es ott valék egy parázna, avagy egy bínös asszonyiállat; ez kárhoztaknak utána lakozám a bínbe tizönöt eszten|⁶⁶³deig. Egy időnek korában, mikoron sok keresztyén menne gályákon Jeruzsálembe, en-es elmenék velök. Mikoron akarnék bemennöm a templomba a több keresztyénökkel-es, álla egy test mellém, kit en nem látok vala, es kitola az ajtón, es nem akara engöm bebocsátni; azt háromszor tevé enneköm. En azt látván, es meggondolván hogy az en bínömnek sokságaért nem lött méltó bemennöm az szent templomba, nagy keserüséggel kezdék sírnom: ott|⁶⁶⁴ láték egy Máriának képét, ki az ő szent ölében fiát Jézost tartja vala; letevé ő szent öléből, es ezt mondja vala: Kegyelmességös fiam Jézus, nám közönségös anyaszentegyház mond engömet irgalmnyerő bódog anyának: hogy az legyek, irgalmazz a bínös asszonyiállatnak; látod-e mely szíve szerént kér, es sír. Jézus azt hallván, szent anyját nyakon ölelé, es megapolá, es monda neki: En édös anyám, legyön úgy miképpen te irgalmasságod akarja.|⁶⁶⁵ Es ott halék egy neminemű szót, ki még azt mondá: Asszonyiállat, menj Jordán vize által, es ott idvezülsz, es tarts penitenciát bínödről. Es en kijövék a templomnak hajlakából, es hogy meggyök vala a piacon, talála egy embör, kit en nem esmerök vala, es ada neköm három pénzt, es a három pénzön vök három kinyeret, onnet elmenék Jordán vize által, es jövék ez kietlenben, itt tartván penitenciát negyvenhét esztendeig. Csak|⁶⁶⁶ a három kenyérrel ekoráig éltem, es azulta, szent atyám, embört nem láttam volt, hanem csak tegödet mast látlak, de kérlek tegödet, szent atyám, hogy imádj istent enértem bínös asszonyiállatért, es kérlek tegödet, szent atyám, hogy esztendü ez husvétnapján hozza neköm ez helre Krisztusnak szent testét, akkoron te szent kezeidtől hozzám venem. Elválának egymástól. Betelvén az esztendő husvétnapja, elvivé neki Krisztusnak szent testét a helre.|⁶⁶⁷ Látván

tahát az szent atyát, leszálla, es térdre esék, nagy sirással es ajetatossággal vevé hozzája Krisztosnak szent testét. Es meg kéré ütet, hogy hozzá jöne esztendő meg az napon, es fogadá szent Zozimas hogy eljöne. Betelvén esztendő az nap-es, eljőve, es látá az szent asszonnak kezeit egybefogván, es szömeit behúnyván a földtől felállván három senggél; legottan lebecsátkozék. Látván, tahát megholt, es nagyon kezde azon sírnia az szent jámbor, es nem meri vala az szent asszonnak⁶⁶⁸ testét illetni, de sírván a földön térdön áll vala. Tekénté a földre, tahát megirták a földön : Zozima, te temessed el ez Mária Egyptiacának ő szent testét; es kezde sírnia, mert nem vala sem kési, avagy valami állat, kivel neki koporsót avagy sért csenált volna; es nagy hamarsággal eljőve egy igön haragos oroszlán, ki az ő körmével hamar egy sért ása, legottan elmene nagy hamarsággal onnaten. Szent Zozimas nagy sirással es isteni örömmel⁶⁶⁹ térdön állván, eltemeté az szent asszonnak áldott szent testét Ámen.

KAZINCZY-CODEXBELI

L E G E N D Á K.

KEZDETIK IMÁR AZ SZÍZ SZENT MARGIT

ASSZONNAK ÉLETE ÚR KRISZTUSNAK DICSÉRETIRE.

Az margaréta mondattatik egy neminemő drágalatos gyöngyszömnnek, mel gyöngy igön fényös, kiseded, es hasznos: ugyan ezönképen ez bódog szíz méltán neveztetek Margarétának, mert ű vala fényös az szizességnek tartássába, kiseded az nagy alázatosságnak miatta, es hasznos az csodatételöknek miatta. Ez margaréta-gyöngyszömnnek kegyek im elleten tulajdonsága vagyon, hogy ű hasznos az vérkórságnak ellene; továbbá az szívi fájdalombeli kórságnak ellene-es, ha embör róla iszik; harmacor hasznos az félelmes embörnek megbátorítására-es, ha embör ütet nála visseli. Ezönképen ez bódog szíz szent Margit asszon-es hasznos lön az ű szent vérenek kiontásának ellene az állhatatosságnak miatta: mert az mártiromságnak szenvedésébe igön állha²⁸tatos lün. Az szívi fájdalombeli kórságnak ellene-es hasznos lön, azaz ördögnek késsértetinek ellene az győzödelömvételnek miatta: mert ű ördögöt meggyőzé. Hasznos lön utószor emböröknek megbátorításokra-es tudományának miatta, mert tudományának miatta sokakat az körösztýén hitre téríte, mint im az ű éle-téből megtetszik: kinek életét az szent Theotimus doktor írta meg im eképen. Az szent Margit asszon Antiochia nevő városból támada, es az Theodosius nevő pogán patriarkának leánya vala. Ez szent Margit asszon mikoron nevekődött vóna, adák ütet egy dajkának felnevelnie, es az koros eszten-dőre jutván, megkörösztölködék, atyjának bálván istenit megutálván. Egy neminemő napon azért, mikoron imár

tizönöt esztendős szíz vóna, az több szizekkel egyetömbe az ü dajkájának johait örizné, Antióchiának fejedelme, kinek Olibrius vala neve, az szizek mellől műlván szolgálival, az több szizek között meglátván ez szíz szent Margitát, ottan igön megkedvelé ütet, es szolgálinak parancsolá, mondván: Menjetök el, es fogjátok meg ütet, es hozzátok enhozzám, es ha nömös nömöböl való leend, ütet enmagamnak házassul veszöm, ha kegyek parasztnemből való leend, szeretömöl vallom ütet. Mikoron azért az szolgálák megfogták vóna ütet, es Olibriusnak²⁹ eleibe vitték vóna, háromról kérdé ütet meg Olibrius: először nemzetségéről, minemő nemzetbeli vóna; másocor nevéről, hogy ki vóna neve; harmacor hitről, hogy minemő hitön vóna? Kinek³⁰ nömössen megfelele az szent Margit asszon, mondván: Ha azt kérdöd: minemő nemből való en vagyok? en nömös vagyok, mert az Theodosius patriarkának leánya vagyok; továbbá ha azt kérdöd: ki neköm nevem, enneköm Margaréta nevem; ha azt kérdöd továbbá: minemő hitön való vagyok, en körösztýén vagyok, es az megfeszült Krisztust imádom. Kinek monda Olibrius: Az két elsők igön illetnek tegöd, tudniamint az nömösség es az Margaréta név, mert szép vagy mint az nömös margaréta-gyöngyszöm; de az harmadik semiképen nem illet tegöd, — hogy el szép es gyenge leánzó istenöl valja az megfeszült embört. Kinek szent Margit asszon: Honnetan tudod az Krisztust megfeszültnek lenni? Kinek felele az fejedelöm: Az körösztýénöknek könvökből. Monda neki esmet szent Margit asszon: Mikoron azon könbe olvastassék az Krisztusnak feltámadássának dicsőssége-es, melbe olvastatik kénja; minemő arca titületök, hogy egyiket hiszitök es az mássikat nem? Mikoron azért ez bódog szíz bizonyujtaná urunkat az halált szabad akarátja szerént fel³⁰ vöttek lennie az mi váltságunkért, es mast örök élni vallaná: megharagvék rajta Olibrius, es haragjába ütet tömlöcbe vetteté. Másod napon ütet élébe vetteté, es monda neki: Ördöggel tött leány, könyörölj az te szépségödön, es az en istenimet imádjad, hogy teneköd jól legyön dolgod. Kinek felele szent Margit asszon, es monda: Azt imádom, kit ez föld rettög, az tengör fél, es mindön teremött állatok uralnak. Monda esmet az fejedelöm: Ha en-

neköm, Margit, nem engedendesz, az te testödet en mind elszaggattatom. Felele neki szent Margit asszon : Az en Krisztosom éröttem halálra adta magát, azért en-es kevánok üérötte meghalnom. Tehát az fejedelöm csupa meztelen uszturára ütet folvonatá, es kemén vesszőkkel erőssen megveretteté; ennekutána vasgerebenökkel szizei hussát mind leszaggattatá; úgy hogy az ü tetemi nyilván látsznak vala; az szent vér kegyek az üttestéből mint az kútfőből nagy bőséggel kiszármazik vala. Az környölállók kegyek sírnak vala ez bódog szízen, es ezt mondják vala : Ó Margita, bizon terajtađ igön bánkodunk : hogy ím láttok az te testödet el kegyötle-nül szaggattatni. Ó mel szépségöt vesztél el az te hitötlen-ségödért : azért avagy csak mast engedj imár az fejedelöm-nek, hogy élj. Kiknek szent Mar³¹git monda : Ó gonosz tanácsadók, távozzatok el entőlem, nem tudjátok-e mert ez testnek gyötrelme az léloknek idvössége? Monda továbbá Olibriusnak : Éktelen bestye es eléghetetlen oroszlán! testö-mön hatalmat vallasz, de lelkömet az en Krisztosom megótal-mazja. Olibrius kegyek palástjával arcáját befödözte vala, mert szent Margit asszonnak vérének bőséggel való kifolá-sát nem láthatja vala. Ennekutánna az üsztürüről leveteté, es tömlöcbe vetteté, holott nagy világosság fénlék, es az ü testé-nek egéssége megadaték. Tehát ez bódog szíz imádkozék urunk Krisztushoz, hogy az ü ellenségét, ki üvele viaskodik vala, neki szömélye szerént megjelöntené. Es íme az töm-löcbe jelönek neki egy igön nagy sárkán, ki akarván ütet megmarnia, szent Margit asszon szent körösztnék jegyét veté reája, es az ottan elenyészék. Ennekutánna pokolbeli ellenség akarván ütet megcsalnia, egy szép ifjunak ábrázatját felvevé, es távol töle megállapék. Melet mikoron látott vóna szent Margit asszon, ümagát ottan imádságra adá, es az imádságból felkelvén, hozzája járula az ellenség, es kezét fogván, monda neki :³² Margit hugom, elégödjél meg vele ammit rajtunk töttél, szönjél meg azért imár tovább minket háborgatnod. Tehát legottan szent Margit asszon ütet istökön ragadá, es az földhöz ité, jobb lábával kegyek torkára hága, es monda neki : För-tödj, kevéł ördög, ez egy leánzónak lábai alatt; az ördög kegyek kaját vala, mondván : Ó bódog Margita, meggyözet-

tetém tőled, ha valamel firfiu áttal győztettem vóna meg, aval annera nem gondolnék, mint hogy tetőled, gyengeségős szíztől; jelősen erről jonkább bánkodom, mert az te atyád es anyád ennekőm hiv barátim valának. Szent Margit asszon kegyek készőrité, hogy megmondaná, mit járt vóna. Ki mondá hogy azért ment vóna, hogy űtet intené, hogy az fejedelőmnek akaratjának engedne. Ezt-es megkérde tőle: miokáért későrténé el sokképpen az körőszténőket? Kinek felele az ellenség: Ennekőm természet szerént való gyölőségőm vagon az lelki embőrok ellen, es jóllehet gyakorta tölők eljesztessem, demaga el csalásomnak kevánságának miatta elfáradhatatlan leszők, es irégyködőm az bódogságról, melet en elveszték, embőrokra,³³ jóllehet imár soha meg ne nyerhessem, de még-es igyekőzném embőroket attúl megfosztanom. Ezt-es hozzá tevő az ellenség: Az böcs Salamon egy nemimő edénbe őrdőgőknek sokságát rekesztőtte vala, az ű halálának utánna kegyők, mikoron az őrdőgek az edénből tizet bocsatnának gyakorta, az ott lakozó embőrok vélének ott kencsőt lennie, es az edént feltörék, kiből az őrdőgők kimenvén avagy szaladván, az eget betőték. Ezőket az őrdög megmondván, lábát torkáról felemelé, es monda neki szent Margit asszon: Fuss el, nyavalás őrdög! es ime előle az ottan elenyészék, kiből szent Margit asszon nagy bátorságot vön, mert az setétségnek fejedelmét meggyőzvén, az ű szolgáját, azaz Olibriust jonkább meggyőzné. Az követkőző nap mind az nép felgyőlven, az bódog szent Margit asszon az tömlőcből Olibriusnak elébe vitetteté, ki kezdő űtet esmet az bálvánimádásra intenie; kinek állhatatosságát mikoron látta vóna Olibrius, megharagvék, es űtet mezitelen vetkőzteté, es az ű szizei szent testét égő fáklákkal erőssen égetteté úgy, hogy az körnőlállók mind csodálják vala, hogy el nagy gyēnge szíz el nagy kénokat szenvedhetne. Ennekutánna űtet egy edénbe, ki tel³⁴jes vala hideg vízzel, bevettetteté es bekőtőztetteté, hogy jonkább az égetésnek fájdalma benne nevekődnék: de ime legottan nagy földindulás lön, es ez bódog szíz mindönőknek látására az edénből egésségben kimene. Ezt látván az nép, őtezörön hínek urunkba, es az hit mellett mind halált szenvedének. Olibrius kegyek megiedvén, hogy

az több nép-es az hitre ne térne, sentenciát ada, hogy ez bódog szíznak, szent Margit asszonnak, fejét vennék. Mikoron azért ez Krisztosnak jegyössét az nyakvágóhelre kivítették vóna, imádságnak tételére az hóhértúl haladékat kére. Imádkozék azért először magáért, másocor az ütet háborgatókért, ennekutánna az ühozzá ajetatossokért; ezt-es hozzá tevén, hogy az gyermöksziló asszonyállat, ütet ajetatossággal híván, magzatját egésségben szilné. Szó lün kegyek az égből hozá, mondván : Szerető jegyössöm, az te imádságidba meghallgatattál : jövel azért, es vegyed az neköd szörzöttem koronát. Tehát az imádságból szent Margit asszon felkelvén, monda az hóhérek : Atyámfia, vedd fel imár fegyverödet, es vedd el bátor fejemet. Az hóhér kegyek egy vágássá³⁵val ez nömös szíznak, szent Margit asszonnak, fejét elvevé, es vevé az mártiromságnak koronáját. Es ime legottan angyali énöklésök hallattattanak, mondván : Öröljünk es vigadjunk, es adjunk dicséretöt istennek; es nagy isteni dicsérettel angyalok lelkét az bódogságra vivék, kit adjon nekünk-es az dicsőségös szent háromság isten, ki öröké él es országol Ámen. Jézus Mária Szent Ferenc.

|³⁹ÚRNAK NEVÉBE KEZDETIK AZ DICSŐSSÉ-

GÖS SZENT ANNA ASSZONNAK ÉLETE, KI VALA ÉDÖS MÁRIÁNAK ANYJA ES KRISZTUSNAK
IKEJE.

Vala Zsidóságnak egy várasába, tudniamint Betlehembe, mint szent Cyrillus pispök írja, egy szíz, kinek neve vala Emerencia. Ez szíz nemébe nőmös vala, korába iffiú, termétebe szép, es tekintetébe ékös, istenhöz vala igön ajetatos, az törvénnék tartásában igön buzgó, es mindön mivelködetébe igön tiszta, ki az házasságot igön kevánja vala eltávoztatnia; demaga az istennek törvényének ellene nem-es akar vala az istennek szolgálatjába teljes életében szizen megmaradnia, jelösben, mert az prófétáknak könvökbe olvasta vala, hogy ez világnak megváltója szíztül vóna szíletendő. Hogy azért az ü lelkét valami szeplő meg ne szeplősíthetné, az gonosz társaságot igön szorgalmatosson eltávoztatja vala. Enneten lön, hogy szent léloknek ihléséből az prófétáknak ü fiokat, kik az Karmelus nevő hegyön|⁴⁰ lakoznak vala, es úristent szízeségbe szolgálják vala, néhanéha ezöket meglátogatja vala, kiktül nem csak az prófétáknak könvöket tanulá meg, de még idvességének módját-es megtanulá: azoknak azért tanácsoknál kil az szízeségnek állapotját nem akará elváltoztatnia. Mikoron azért ez nőmös szíz nevekődött vóna, es imár az házasságra alkalmas vóna: szílei szándokozák ütet házasságra adnia Mojzsesnek törvénye szerént. Kezdék kegyek erre ütet szílei gyakorta szorgalmaztatni; ü kegyek nemimő szízei szömérmösségből ingen nem akarja vala hallania, de azok az ü szándokokba megmaradván, haladékot vön, es

titkon az Carmelusnak hegyére az prófétáknak fiokhoz el-fel-futa, es az ü jó szándokát nekik megmondá, hogy teljes életében szizességöt kevánna tartania, de szílei ennek ellene Mojszesnek törvénye szerént akarnák házasságra adnia. Ez kettő közzöl melliket választaná jonkább: kezdé nagy sirással az szent emböröktől tudakozni, es megérteni. Az próféták⁴¹nak fiai kegyek ezt hallván, elcsodálkoznak rajta, es vigyázásokkal es imádságokkal akarák ezt istentül megtudnia. Mikoron azért harmadnapeg az szent Emerencia szizzel az imádságba megmaradtanag vóna, az prófétáknak fiai közzöl, kik az regulai tartásba tekéllétösbek valának, úristen csodálatos látást mutata. Harmad nap azért betelvén, öszve gyölének, es az fejedelmök kezde tudakoznia, hogy ha valamellik ez dologról érdoímlötte vóna istennek ergalmasságát vennie: tehát egy közzölök előve álla, ki az többinél idejében korosb vala, az imádságba ajetatosb, es állapatjába méltóságosb, es monda: Mind ez három éjjel imádságomnak utánna láték egy csodálatos szépségő fát, mel sok szép ágakkal ékösítettött vala meg, mel fának ágai közzöl látám az egyiket az többinél szebbnek lenni es magasbnak, mel megverágozott vala, es terömtött vala látásra gyönyörösségös gyömöcsöt, de mit példázzanak mind ezek, nem kinnyen magyarázhatom meg. Ezt ez megmondván, az kettei-es előve állának, es ezön látást mondák. Esmet egymás akkor⁴² atjából imádságra adák magokat, hogy méltóltatnék uristen ez látásnak értelmét megjelöntenie. Tehát ime menyországból érdoímlének menyei szót hallani, mondván: Az nagy es szép fa, kit látatok, az Emerencia sziznek tisztasságos szizességét példázza; az fának kegyek magasb es nömösb ága példázza az szent leánzót, ki ütöle sziletendő, kinek Anna leszön neve; kitül esmet nemzettetik egy nömös virág, az sziz Mária, ki malaszttal telles leszön, es öröké ez szizességöt leszön tartandó. Ez virágtul oztan esmet sziletetik egy nömös es édoségös gyömöcs: Krisztus Jézus, istennek fia, ki leszön ez világnak megváltója. Az fának kegyek több ágai az ü virággival es gyömölcseve példázzák az szent magokat, kik ez szent Emerencia sziztül támadandók. Mikoron azért ez szent Emerencia istennek akaratját megértötte vóna, nagy hálákat

ada istennek róla, es ekképpen alázatossággal az szent emböröktül szilejének házához tere, ki szilejének házánál kezdé istennek templomát gyakorlania, es naponkéd szömeit menyországra felemelvén, kezeit öszvekücsolván, elméjét istenbe iredködtetvén, könyörög vala nagy⁴³ sírással istenhöz, hogy ütet házasságra oly embörnek birná, ki ütet telles szivével félné, parancsolatit híven tartaná, es kitül istenfélő magzatokat szilhetne. Ez szent Emerencia kegyek, miérthogy termetébe ékös vala, es arcájába igön szép erköcsében ért, es mindön jóval megékösítettött, sokaktul ü kevántaték, es házasságra kéretteték: de ü szent lélőknek általa meg-esmervén, hogy jonkább testi szeretetből kevántatnék, hogynem isteni szeretetből, sokaknak kérelmesöket meg-utálá es megveté. Mint am olvastatik az szent Tóbiásnak könvébe az szíz szent Sára asszonról, ki hét emböröktül kéretteték házasságra, kik ütet nem isteni szeretetből, de testi szeretetből kevánják vala: ugyanezért mihel övele az ágyasházba bemennek vala, az Asmodeus nevő ördög őket ottan megöli vala, hogy ez nömös szíz az kissebb szent Tobiásnak, istent félőnek tartatnék, es az szent Rafael angyal áttal házassittatnék el: sokkal jonkább ez szent Emerenciának kelle az istent nemfélőktül megtartatnia, kitül el nömös plánták val⁴⁴ának támadandók: hat emböröket azért Emerencia szentlélőknek ihléséből miképen gonoszokat megvetvén, az hetediknek, kinek neve vala Stollánus, birattattaték, ki-es vala Dávidnak nemzetéből való, istent félőnek, es az ü parancsolatját híven tartónak. Kezdének kegyek házasságokban istennek félelmében élnie. Az szegényöknök alamizsnájokat bösséggel osztogatják vala, az istennek templomát gyakorta meglátogatják vala, az templomnak szolgálóit jószágokkal segítik vala, végre oztan az isteni kegyelmesség az megmondott látást akarván megtekéllenie, nem sok idő elmúlván, ez bódog Emerencia az szent Stollánostól teröben essék, es idő reátelvén, szilé egy keddnap első szilöttét, kit Annának nevezetete. Ez szent Annának utánna azon Stollánostul szile más leánzó magzatot, kit nevezetete Esmeriának. Ez Esmeria neveködvén, házasságra adattaték, az törvénnök kötelezetiből az ü nemzetéből való nömös jámbor iffiúnak, kinek neve vala Asra, ez Asrá-

tul az Esmeria szile, idő reá telvén, egy nőmös leánzó magzatot, kit nevezének Erzsébötnek; ez Erzséböt asszon oztan nevezködvén, házasságra adattaték Zakariás⁴⁵nak; ez Zakariástul az Erzséböt asszon az szent házasságból szilé körösztlő szent Jánost. Ennekutánna Esmeria esmet Asrátul szile egy firfiú magzatot, kit nevezének Eliudnak; ez Eliud házassúl vevé magának amaz özvegyasszont, kinek fia halva vitettetik ki Náimnak kapuján, kit oztan urunk feltámaszta, mint szent Lukács evangelista írja könvének heted részében. Ez özvegyasszon kegyek Betsaidából való vala, es szent Pétörnek es szent Andrásnak rakonsága vala. Ez kegyeg Eliudtul szile két firfiú magzatot: Marciálist es Eminemöt. Az Marciális vitettetik vala halva ki, kit, mondám, urunk halottat feltámaszta, es anyjának megadá; ezt oztán végre szent Pétör apostol pispökké szentölé, es szentől birá három jelös várasoknak pispökségét. Végre aztan bódogságusúl úrban elnyugovék. Eminen kegyek, ez Marciálisnak öcsje, atyja Eliud meghalván, szarándokúl mene Arméniába, holott lakozandó-júl megmarada, es vénségébe magának házassúl vön egy nőmös leánzót, kinek neve vala Memelia; ez Memelia Eminemtül szile egy nőmös firfiú magzatot, kit nevezének Serváciusnak, ki oztan nagy⁴⁶ szent embör lön; végre az Tungrorum nevő várasba pispöké teteték, lelkét ugyanott bódogságussúl istennek megadá; tetemi kegyek tartatnak Trajektensi nevő várasba nagy tisztösségbe az segédségökért, melyeket teszön naponkéd az ü ajetatosival. Az szent Serváciusnak atyja Eminem kimúlván ez világból, anyja Memelia özvegygyé marada; ki-es az özvegyességbe telles levén jószágos mivelkedetőkkel, istenbe elnyugovék. Mind ezökből azért megteccik, minemő nőmös plánták támadának az szent Esmeriából, szent Anna asszonnak hűgából, kiknek nagy anyjok lön az szent Emerencia. Térjünk imár az szent Annára.

AZ BÓDOG SZENT ANNA ASSZONYNAK

DICSÉRETŐS NYÁJASKODÁSÁRÓL ES SZENT ÉLETÉRŐL.

Az szent Anna asszon azért szillettetvén az szent Emericiátul, kised korába semi gyermöki dolgot nem cselekedék, de az istennek után, az ü szent életében kezde naponkéd jobbról jobbra neveködni. Az feslött leánzóknak gonosz nyájaskodássokat mint az mérgös kégyót szorgalmatosson eltávoztatja vala : jonkább kevána szileinek házokba ben istenbe elmélködni, hod|⁴⁷nemmint magát kivöl ez világnak mutogatnia. Mikoron azért ez bódog szent Anna asszon neveködött vóna, es tizönöt esztendös korra jotott vóna ; az házasságra kegyek alkalmas vóna, házassúl istennek akaratajából adattaték az nömös es szent Joakhimnak, nem testi kevánságból, de Mojszesnek törvényének kezölittéséből(?). Ez szent Joachim kegyek Dávidnak nemzetéből való vala, es a szent házasságot szent Anna asszonynyal húsz esztendös korába kezdé el. Vala kegyek Názáretből való, szent Anna Betlehemből való, es egyetímbe lakozának Názáretbe, szent Joakhimnak házánál, az szent házasság meglevén. Vala kegyek ez szent Joakhim szántóföldekbe, johokba es egyeb barmokkal igön kazdag : életébe vala szent, egyigyő, istentfélő, egyebeknek örökségöknek elfoglalásába magát be nem bocsátja vala, mindönökkel békességös vala, az szegényökhöz ergalmas vala, es az istent félökhöz igön kegyelmes ; az ü jószágából igyeközik vala segíteni az szegényöket,|⁴⁸ árvákat, megnyomorúlt özvegyöket, es minevel az ergalmas dolgot jonkább teszi vala, anneval jószága

jobban napról napra szaporodik vala. Az szent házasságba kegyek szent Anna asszon ez szent Joachimot tisztöli vala mint urát, es szereti vala mint édösatyját. Az szent Joachim es viszont tisztöli vala szent Annát mint jó házassát, es szereti vala mint édösanyját. Egymás akarattjánál kil semit nem kívánnak vala tenni. Gyakorta egymást intik vala azoknak követésére, mellek istené, de miérthogy az istennek ítélete mélségös tengörnek mondattatik, ez nömös szent jámborok, az szent házasságba magzatnál kil húsz esztendeg élének, es miképen medük, Mojszesnek törvényétül megvettettek, maradékoknak gyömölcset ez húsz esztendők alatt nem veheték. Ugyanezért istennek elötte gyakorlatos sirásokat es könnyörgeössöket tesznek vala, hogy amit az természet ötlök megtagadott vala, azt az úristen, kinek mindönök lehetségössök, ergalmasságából megadná. Három úton kezdék kegyek istennek ergalmasságát keresnie: Elöször az ü-es (hézag a codexben)|⁴⁹ hogy kegyek az szent Anna asszon az ü ajetatosit megsegítse, imez példából megtetszik es megérthetitők. Egy neminemő városba lakozik vala egy jelös úrnak egyetlenegy gyermeköke, es szileitöl az mirigyhalálnak miatta megfosztatván, szileinek temerdök kincsök reá szálla, de az bizonságvételnél kil való ifjakknak módok szerént tékozló lön es feslött életö úgy, hogy húsz esztendös korába, miképen az napnak fénye az hót, az meleg víz az söt, az tiz az jeget, es az szén az csöppöt szokták megemésztienie, ezönképen ez ifju nagy hamarsággal atyjának temerdök kencset mind eltékozlá, es végre juta nagy szegénségre. Legottan elhagyák ütet az ü baráti, elhagyák rakonsági úgy, hogy láttatik vala még istentöl-es elhajtnak lenni, mert mindön terömtött állatok láttatnak vala üellene ellenködni. Az ü házát, ki nagy kazdagságokkal telles vala, egy forgósél leszakasztá, veteményit az kö mind elveré, barmit mind előlé: enne sok háburúságokba azért levén, nem vala ki ütet megvigasztalja; söt mint az más Jóbot baráti boszonták vala. Mikoron azért elyeten nagy nyavalába vóna, |⁵⁰ magába tere, es nagy sirással imezt kezdé mondanía: Mit tegyek mindön nyavalásnál nyavalásb? hova teröhem magamat, hova fogjam fejemet? Im látom: mert csak az

kencs tisztöltetik vót, annál kil senki nem szerettetik. Az kapállást nem tehetöm, mert nem szoktam, az koldulást kegyik igön szegőnlöm, azért kihöz folamjam, ha ime mind az meni mind, az föld es mindön állatok enellenöm láttatnak ellenkődnie? megnevettetöm barátimtúl, es elhagyattattam tanácsadóimtúl! Jobb azért ennekem hogy koldúlva szarándokúl menjek az szent Jakab egyházához, hogynemmint el gyakorta szomorkodtassam azoktul, kiknek adós vagyok. Felvevé azért istápját, es az városból titkon el-kimene, es az várasnak mezőjén térdeire esvén, es magát istenhöz teritvén, nagy sirással imezt kezdé mondanía: Ó ergalmas es kegyelmes úristen, vallom en szegény bönös te felségödet nehezen megbántottam lenni: de kérlek, en mindönnél nagyobb bínös, ki nem vagyok méltó tüled meghallgattatnom, hogy méltóltassad enneköm megjelöntenöd hogy, ha vagy az szentök közül valaki, ki illeten szegént méltóltatnék meghallgatni es megsegitenie?]⁵¹ Mikoron ez ifju eleten könyörgésöket tenne, ime szent Jakab apastal, kit régön magának szerető szentül választott vala, egy szarándoknak ábrázatjába neki jelönék, es monda neki: Mit sírsz, ó ifju, es az te kesserűségödnék micsoda oka? es most hova indúltál? akarnám megértenöm. Kinek az ifju, mikoron mindön dolgait megmondotta vóna, monda esmet szent Jakab neki: Ha segítségöt kevánsz vennöd, folamjál az szent Annához, ezt tisztölled az ü leányával, az édös Máriával es az ü onokájával az Krisztus Jézussal. Ez az nyumurúltaknak vigasztalója, ez az bánkodókat megvidámútja, az szegénöket megkazdakútja, es senkit benne bizókat meg nem útál; ez az ü könyörgésének miatta nyer teneköd az ü onokájátul vigasztalást. Hallván ezt az ifju, megbátorodék, es monda esmet: Kérlek tegödet, szerető uram, mondjad meg enneköm, mint tehetnék en üneki alkalmas es méltó dicséretöt es szolgálátot. Kinek monda esmet szent Jakab: Mindön hétben az keddnap az ü dicséretire aje]⁵²tatosszon olvass három Péter-Nostert es három Ave-Mariát, es ezöket olvasván, igyeközzél addig az ü képe előtt égő gyertyát tartanod: ha ezöket ajetatosszon teendöd, kétség-nél kil jó szerencsád lesz, es ammit kevánsz ütöle, megnyeröd. Hallván ezt az ifju, monda esmet: Kiért kell ezöket keddön

tenni, es nem egyeb napon? Felele szent Jakab : Mert az bódog szent Anna keddon fogantaték anyjának méhében, keddon sziletteteté; az Krisztusnak anyját- es kedden szilé, es keddon hala meg. Hallván ezt az ifju, monda : De kérlek tegödet, szeretö uram, honnetan tudod te ezöket? Monda szent Jakab : En az ü harmadik leányának fia vagyok, azért ü enneköm nagyanyám : te azért, jöllehet semmi jót ne töttéi legyön, de miérthogy enhozzám kiváltképen való ajetatosságot valottál, ki vagyok Jakab apastal, ezért akarám magamat neköd ez órában megjelöntenöm : tedd meg azért azokat kikre intelek, es jól leszön dolgod. Melet megmondván, elenyészék az ö szömeinek elöle. Az ifju kegyek lölökbe megbátorodván, után esmet elindula, es jüta egy messze való tartománba, holott az tartománnak fővárasába, kiben az tartománnak királya lakozik vala, el-bemene, es egy papnál szent⁵³ Anna asszonnak cseleködetiböl szállást kére, mely pap ez ifjat jobban megtanítá szent Annának tisztöletire. Ugyanezért ez ifju az keves jószágból, kit vele vitt vala, szent Annának képét nagy szépön megíratá, es igyeközik vala ez kép elött naponkéd gyertyát égetni; es ekképen az szent Anna asszonhoz való ajetatosságba napról napra nevéködvén, megtanulá, jöllehet ne tudna diákul, imez három neveket megírnia : Jézus Mária Anna : ennél többet nem tanulhata; ez három méltóságos neveket kegyek, valahol jár vala, mind falra es mind egyebre ottan felírja vala es miképen ez három neveket írja vala emböröknek látásokra : ezönképen ez hármaknak szolgálatjokra igyeközik vala emböröket gerjesztenie intésivel. Ezönközbe az tartománnak királya akara szarándokul Rómába mennie, es egy megmondott papot akara vele elvinnie. Történék hogy ez ifju-es az ü gazdájával elmenne. Mikoron azért az tengörön elindültanak vóna, ime nagy vész támada, es egyetömbe ürhez nagy sirással könyörögvén, semi segítségöt nem vehetnek vala;⁵⁴ tehát ez szent Anna asszonnak szolgálja könyörögvén ajetatossön az ü asszonyához, amit egyebek meg nem nyerhetének, ü hertelen megnyeré. Megszönének azért hertelen az tengernek habai, az szeleknek fuvási, es az habnak megcsendeszölésse mindönöket örökre es elcsodálkozásra

indúta. Az királ kegyek megértvén az ifjunak ajetatosságát, ünönmagának nyájasúl vevé, es ruházatjáról es elességről ütet bátorságossá tevé. Kiről szent Annának ajetatossa asszonyának nagy hálaadó lön. Ennekutána idő múlván, ez ifju egy napon megemleközék az ű nagy kazdagságáról, kiről nagy szegénségre jotott vala; el-bemene egy szentegyházba, es az ű választott asszonyának képe előtt leesvén, könyörög vala neki, hogy űérötte urunkhoz essedöznék ez világi jószág-nak adásaért. Ime legottan urunk Jézusnak képe, kit szent Annának balja felől kebelébe iratott vala az nagy szeretetnek jegyéért, mert embörnek szive balfelől vagyon, kiből az szeretet kiszármazik; jobbja felől kegyek kebelébe iratta vala asszonyunkat, megszólala űneki, es monda: Te naponkéd az en ikömnek tisztötöt téssz égő gyertyával, de nem enneköm, sem az en szilémnek, azért miért adjam en meg,⁵⁵ amit entülem kívánsz? Ezt hallván ez ifju, elcsodálközék rajta, es bátorságot vevén nagy pirongással felele, es monda: Ó jó es édös Jézus! igöl tudod mert en igön szegén vagyok, es idegön földön vagyok: ez oka, miért eni gyertyát nem égethetök. Mindezátal urunknak mondássát hejába nem vevé, de ame legottan az szentegyházból el-kimene, es ami keves morhácskát val vala, eladván, kezde abból urunk előtt-es gyertyát égetnie. Kinek esmet egy nap urunknak képe megszólala, es monda: Szerető fiam, ha engöm es az en ikömet gyertyával tisztölsz, alkolmas hogy az en anyámat-es tisztöljed. Kinek esmet az ifju monda: Ó jó Jézus, osztozzatok hárman ez két gyertyával; mert többet nincs mivel vennöm. Demaga mindezátal el-kimene az kép elől, es övét, erszényét, saruit, sivegét elárulván, mert imár többet nem val vala, asszonyunknak elejébe-es égő gyertyát szörze. Mikoron azért egycör mind az három gyertyát az kép elébe felragasztotta vóna, mond urunk neki: Menj el imár, es terólad gondot visselönk. Es ekképen az ifju az egyházból el-kifordula, es az ű gazdája, az pap jámbor, előltalálván, monda neki: Szerető fiam, te az szent Anna asszont igön predikálod: azért ez szentegyháznak nagyobbik tornára napesset⁵⁶re irjad fel az ű képét, hogy mindönöktül láttattassék es tisztöltessék. Ki legottan az egyháznak nagyobbik tornára állást csináltata, olmint hatvan

sengnire fel, es szépön szent Annának képét megirá; bal ölébe írá urunkat, es jobb ölébe asszonyunkat, es az képnek fölötte imezt írá aran bötökkel: Szent Anna, mind harmad magaddal, segíts meg engömet! Melet mikoron elvégezött vóna, es akarna leszállania, pokolbeli ördög nagy szelet támaszta reája, mel szél az állást elüté lábai állól; ü kegyek bízván az ü asszonyába, megragadá az képnek palástját, es nagy szóval imezt kajátá: Ó szent Anna! mind harmad magaddal segíts meg engöm! Es ime csodálatos dolog: ez ifju olmint mind fél napig az képnek palástán fige, mignem hire lön benne az királnak, ki ütet onnetan leveteté, es titkon hozjá hivatá, es monda neki: Miérthogy imár kétször segített meg tegödet az szent Anna en látássomra, azért en tegödet nagy tisztösségre felveszlek, es ez világi kazdagsággal megkazdagítlak. Ki az királtul nagy kencsöt vevén, hazájába tére, es adósinnak megfizete, es esmet az királhoz tére.⁵⁷ Kit oztan az királ magának fő tanácsul vön, kinek intésséből az királ országában való egyházakat szent Anna asszonnak képeivel megékösíté; es hogy az ü innepét esztendönkéd ajetatossággal illené; ez szent Annának kegyek megmondott szolgája szent Annának szolgálatjába mind halálig megmarada. Halálának idején kegyek asszonyunk Mária nagy fénösségben neki jelönék, es monda neki: Szerető bátyám, amint látom, erődtül megfogyatkoztál! Kinek az ifju monda: Enneköm hugom nincsen, azért miért mondál bátyádnak? Kinek monda asszonyunk: Nám szent Annát anyájul választottad magadnak; en kegyek üneki leánya vagyok: te azért enneköm bátyám vagy, az en édös fiam Jézus kegyek neköd onokád. Ezöket hallván, megörvönde rajta, es nagy örömmel imezt kezdé mondanía: Ó Mária, ergalmasságnak es malasztnak anyja, fogadj engöm az te ótalmad alá! O dicsösséges szent Anna asszon, mind harmad magaddal ez órában segíts meg engömet! Kinek monda szent Anna: Szerető fiam, ne félj semit, mert istentül malasztot nyertél ez világon, es vitetöl az bódogságra, mert valakik engömet alkolmas dicsérettel tisztölnek, ez⁵⁸öket en jó szerencsésé teszöm lelkökben, es országoltatom az bódogságban. Ime az en szerető onokám menyországnak kapuját neköd megnyitja, ördögöt ellenöd megnyomorította, es pok-

lot berekesztötte. Ezöket hallván, akkor monda : Az te kezeidbe ajánlom, uram, az en lelkömet. Ezöket megmondván, lelkét bódogságussúl úrnak megadá, kit urunk az ü szent anyjával es az ü nagyanyjával az örök bódogságra vön, mely bódogságot adjon nekönk atya, fiú, szentlélok isten Ámen. Bátor úgy legyön !

Idvözlégy Mária, malaszttal teljes, úr vagyon teveled, az te malasztod legyön envelem, te vagy áldott asszonyoknak közöttte, es áldott az te anyád szent Anna asszon, kitül fogantaték az te szent es istenös testöd, kitül szilletteték en uram Jézus Krisztus Ámen. Ez imádságot valaki háromszor szent Annának képe előtt megolvassa, tíz ezör halálos bineinek es húsz ezör bocsánandó bineinek kénját ótja meg vele : Alexander pápa engedte. Finis. 1526. Egy Áve Máriát kér aki írta.

83 ÚRNAK NEVÉBE KEZDETIK AZ SZENT

BARLAÁMNAK ÉLETE.

Kéröm azért en, ki ezt írtam, mind azokat kik ez könyvecskét olvasandók, hogy szeretettel olvassák, mert igön szép.

Az szent Barlaám, kinek életét az tisztöletös Damascénus János doktor szeretettel öszveszedögette es megírta, az szent Jozafát királt, isteni malaszt übenne csellekködvén, az pogánságnak állapajjáról, az körösztýén hitre téríté im elle-tenképen. Mikoron közönségös India körösztýén barátokkal teljes vóna, feltámada egy neminemő hatalmas királ, kinek neve vala Avennir, ki az körösztýenöket, jelösben⁸⁴ az barátokat, igön háborgatja vala. Történék kegyiglen, hogy az királnak egy neminemő barátja, ki az ű udvarába első vala, isteni malasztból az királi palotát elhagyá, es baráttá lön. Mellet mikoron az király meghallott vóna, az nagy haragnak miatta dihösködni kezde, es ütet az pusztának belsöibe szorgalmatossággal megkeresteté. Mikoron megtalálták vóna nehezen, elében viteté. Látván kegyiglen alávaló ruhával felötöztet(ve), ki annakelőtte szokott vala drága ruhákba járnia, es az sok böjtöknek miatta meghervadtnak lenni, ki annakelőtte sok kencsökkal es drága étkekkel szokott vala élnie, monda neki : Ó balgatag es elveszött elméjő! mi⁸⁵okajért változtatad az tisztösségöt szidalmasságra, es temagad gyermeköknek játékul szörzötted? Kinek az monda : Ha ennek okát kívánod entülem megértenöd, az te ellenségödet távol töled eltávotassad. Az királ kegyeg megkérödvén, hogy kik vónának az ű ellenségei : monda amaz : Az harag es az kívánság : mert

ezök bántják meg, hogy az bizonság meg ne esmertethessék. Jelön legyenek kegyek az mondásoknak hallására az böcsesség es az igazság. Kinek monda az király: Legyön úgy amint mondád. Tehát az monda: Az balgatagok azokat, mellek vannak, megutálják, olmint nem vónának; azokat kegyiglen, mellek nincsek, igyeköznek hozjájok ölelnie: valaki azért m⁸⁶eg nem kóstolandja azoknak édösségit, mellek vannak, nem tanulhatja meg azoknak bizonságít, mellyek nincsek. Ennekutánna sokat szóla az királnak előtte urunknak embörré lételéről, es az hitről. Tehát monda neki az királ: Ha teneköd elesztebb fel nem fogadtam vóna hogy az haragut eltávoztatnám, az te testödet ingenmajd tízre vettetném: kelj fel azért hamar, es fuss el az en szömeimnek előle, hogy tegöd továbbá ne lássalak, es gonoszúl el ne vessesselek. Az istennek embüre kegyiglen nagy szomorúsággal mene el az királnak előle ezért, hogy mártiromságot nem szenvedhete. Ezönközbe, mikoron az királnak magzatja nem vóna, sziletettetéki üneki egy igön szép firfiu magzat, kit Jozafát⁸⁷nak nevezetete. Öszvegyüjtvén kegyek az király, örömében, nagy sok népet, hogy az sziletött gyermekért az istenöknek áldozának: ötven égbe néző böcseket-es hivata hozjá, hogy, mint lenne jövendöbe az ü magzatjának dolga, szeretettel megtudakoznák, es üneki megjelöntenék. Sokan azért közölök mondák az gyermeköt jövendöben nagynak lenni hatalmaságban es kazdagságban; de egyik, ki az többinél böcsebb vala, az királnak imezt felelé: Ez gyermek, ki teneköd sziletettetéki, ó király, nem leszön az te országodba király, de ez te országodnál hassonhatatlan jobbá: mert az körösztyén hitnek, melyet te háborgac, ez gyermek jövendöbe tisztöllője leszön. Ezt kegyiglen ez böcs ümagátul nem monda, hanem isteni ihlés⁸⁸ből. Hallván kegyek ezt az király, igön megrettene rajta; az várasban magának egy igön szép palotát rakattata, es az gyermeköt az palotába behelhözteté; szörze kegyek ümellé nömös ifjakat szolgálatra, es parancsolá ünekik, hogy az gyermek előtt se kórságot, se vénségöt, se halált, se kegyiglen szegénségöt ne emlötenének, se egyebet valamit, ki üneki valami szomorúságot hozhatna; de mindönöket gyönyörűségössöket mondanának üelötte, hogy az ü elméje

gyönyörűségekben foglaltatván, semmit az jövőökről ne gondolhatna. Ez ifjak közöl kegyeglen, ha valamelliknek történik vala megkórúlnia, az királ azt onnetan kiviteti vala, es más ifjat állat vala helébe. Parancsolá továbbá az királ, hogy ez gye|⁸⁹rmöknek előtte valami emléközetöt urunk Krisztosról ne tennének. Azon időben az királnak udvarába vala egy vitéz, ki titkon körösztýén vala : ez az királnak nagy szeretetibe vala, es az ü udvarába első vala. Ez egy időben, mikoron az királylyal vadásznia ment vóna, találá egy szegény embört az földön fekvűén, ki az ü lábába bestýétül megsértettetött vala : ki kezdé az vitézt kérnie, hogy ütet felvetetné, házához vitetné, es gondját visselné, es netalántan üneki idő jártába valamibe használhatna. Kinek monda az vitéz : En tegödet örömetst felvetetlek, de mibe használhatnál enneköm, nem gondolhatom. Az szegén embör kegyik monda : En beszédnek urvosa vagyok : ha valaki azért beszédvel megbántatta|⁹⁰tik, alkolmas urvosságot tudok üneki adnom. Az vitéz kegyiglen az szegénnek mondássát seminek alittá, demaga istenért ütet felveteté, házához viteté, es üneki szeretettel gondját visselé. Neminemő udvar hazugi kegyiglen látván ez vitézt az királnak ely nagy szeretetibe, megirígylék, es ütet az királnál bevádlák, hogy nem csak körösztýén vóna, de még az országnak birodalmát-es magának akarná titkon foglaltatva : ha kegyiglen, királ, ennek végére akarsz mennöd, titkon, úgymond, ütet híjad tehozzád, es mondjad üelőtte ez jelön való életöt hamar elvégezendőnek, es ez te országodnak dicsősségét hamar elhadnod, es az barátoknak ruhájokat es életöket felvennöd, kiket edeg tudatlan háborgattál; es meglátod, mit felel teneköd. Mellet mikoron mind megtött vóna, az vitéz|⁹¹ az árulóknak ravassságokat nem tudván, az királnak jó szándokát, könveket hullatván, dicséré; es ez villágnak hívságát emléközetre hozván, inté az királt az jó szándokot hamar megtekéllenie. Mellet az király hallván, igaznak hívé az árulóknak mondásokat, es nagy haragra felferjedvén, az vitéznek demaga semmit nem felele. Az vitéz kegyek eszében vevé, hogy az király az ü beszédét nehezen vötte vóna; nagyon megiede, es igye mene el az királnak előle, es folamék az beszédnek urvosához, es mint az királylyal járt

vóna, üneki megjelönté. Tehát monda neki az beszédöknek urvosa : Tudjad azt, vitéz, hogy az király tehozjad kétölködik, hogy ezért mondottad legyön, hogy országát magadnak akarod foglalnod. Kelj fel azért hamar, es az te hajadat nyíresd⁹² el, drága ruháidat hányjad le rólad, es ötözzél fel szír ruhában, es igön reggel menj el-be az királnak eleiben; mikoron kegyiglen megkérdeendi az királ, mit példáz az te ötözetöd? imezt feleljed üneki : Ime, király, kész vagyok tegödet követnöm : nohae azért az út, az kin akarsz járnod, igön nehéz legyön, demaga enneköm teveled lennöm kínos leszön. Miképpen azért az gyönyöröségökben társul vallottál engöm, az nehéz életben-es társod akarok lennöm. Mellet mikoron az vitéz megtött vóna, az király elcsodálkozék rajta, es az hamis vádolókat alkolmas kénok alá veté, es az vitézt nagyobb tisztosságre vevé. Az királnak fia kegyek ez palotába felneveltetvén, az hőskorságnak állapotjára juta, es mindön böcsességben megtanítotték. Kezdé kegyek csodálnia, mikajért rekesztötte vóna be az palotába⁹³ az ü atya? Tehát egyiket szolgálai közül, kivel az többinél jonkább nyájaskodik vala, titkon hozzá hívá, es ez dologról ütet megkérdé, es mondja vala ümagát nagy szomorúságban lenni ezért, hogy üneki szabad nem vóna az palotából kimenni, úgy, hogy sem az étök, sem az ital üneki ízes nem vóna. Mellet mikoron az atyja, az királ, meghallott vóna, bánkódék rajta, es ime hamar az várasnak utcáit nömösen élékösitteté, es minden utcákra killömb-killömb táncokat szöröztete, es az kinnen tartott jó lovakat az utcákra kiviteté, parancsolá kegyiglen : hogy semi oly, hogyki üneki valaminemő szomorúságot tehetne, avagy adhatna elében, ne bocsáttatnék, es ekképpen az királnak fia Jozafát az palotából kibocsáttatván, nagy pompasággal az várasnak utcáján előve indula. Tehát ime történet⁹⁴ szerént egy poklos es egy vak üneki elébe járulának. Kiket mikoron Jozafát látott vóna, csodálkozék rajtok, es megkérdé : kik vónának, es mi dolgok vóna? Az szolgák kegyek mondanak : Ezök-es embörök, miképpen mi, es az nyavalyák, kik ürajtok vannak, az kórságok, kik szoktanak embörökön történnie. Mondá esmet Jozafát : Mindön embörökre szállhatnak-e ez kórságok, avagy csak nékiekre?

